

แนวทางการบริหารจัดการการเลี้ยงโคเนื้อในพื้นที่
จังหวัดชายแดนใต้

โดย

พลตรี สงคราม ชุมทอง
ผู้ช่วยหัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำ
รองผู้บัญชาการทหารสูงสุด (๑)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๕๙
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๕๙ - ๒๕๖๐

บทคัดย่อ

เรื่อง แนวทางการบริหารจัดการการเลี้ยงโคเนื้อในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้

ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา

ผู้วิจัย พลตรี สงคราม ชุมทอง

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๕๗

เอกสารวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการการเลี้ยงโคเนื้อในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ โดยมีเป้าประสงค์ คือ ๑. เพื่อส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อของกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ ๒. เพื่อพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพเลี้ยงโคเนื้อตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ๓. เพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อลูกผสม ๔. เพื่อหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการเลี้ยงโคเนื้อลูกผสม โดยโครงการได้มีการจัดการความรู้ ทำให้เกิดกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการปรับปรุงสายพันธุ์ ด้านอาหารสัตว์ ด้านการจัดการและด้านการตลาด เช่น การอบรมให้ความรู้ และการอบรมเชิงปฏิบัติการ การสนับสนุนด้านน้ำเชื้อและเมล็ดพันธุ์พืชอาหารสัตว์ และการติดตามผล ในด้านทัศนคติของเกษตรกรต่อเทคนิคการผสมเทียมและการเลี้ยงโคเนื้อลูกผสม พบว่า โดยภาพรวมเกษตรกรมีทัศนคติในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งต่อเทคนิคการผสมเทียมและวิธีการเลี้ยงโคเนื้อลูกผสมส่งผลให้กลุ่มเกษตรกรได้รับการคัดเลือกให้เป็นกลุ่มต้นแบบของกลุ่มอาชีพขนาดเล็กซึ่งมีทักษะปฏิบัติที่ดีในการเลี้ยงโคเนื้อลูกผสมในด้านการปรับปรุงสายพันธุ์ ด้านอาหารสัตว์ ด้านการจัดการ และด้านการตลาด

ดังนั้น จึงควรวางรูปแบบการบริหารจัดการการเลี้ยงโคเนื้อสำหรับจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เหมาะสมสำหรับเกษตรกร นอกจากเป็นการสร้างกลุ่มผู้ผลิตพืชอาหารหรืออาหารทางเลือกอื่นๆ รวมทั้งการพัฒนาพื้นที่แปลงหญ้าสาธารณะ และการสร้างเครือข่ายของผู้เลี้ยงโคเนื้อเป็นภารกิจที่ต้องดำเนินการ

คำนำ

หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา (นทพ.) มีหน้าที่ดำเนินงานพัฒนาประเทศ โดยกำหนดนโยบายการปฏิบัติงานของหน่วยให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดน และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔) ที่ได้บัญญัติ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นหลักปฏิบัติในการพัฒนาและบริหารประเทศ ภารกิจของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาในการพัฒนาและช่วยเหลือประชาชน สามารถจำแนกได้ ๔ ประเภท ได้แก่ ๑. การก่อสร้างเส้นทางคมนาคม ๒. การจัดหาน้ำกินน้ำใช้ ๓. การส่งเสริมอาชีพ และ ๔. กิจกรรมที่สนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (เกษตรผสมผสาน) ซึ่งเป็นการนำศักยภาพของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาประกอบด้วยกำลังพล, ยุทโธปกรณ์, เครื่องจักรกลและยานพาหนะ เป็นต้น เพื่อปฏิบัติภารกิจในการพัฒนาและช่วยเหลือประชาชน งานส่งเสริมอาชีพในชายแดนใต้ นั้น ได้จัดตั้งศูนย์ส่งเสริมปศุสัตว์ภาคใต้ (ศสป.ต.) เพื่อดำเนินการตามโครงการ “เพิ่มประสิทธิภาพการเลี้ยงโคพื้นเมือง นทพ.” ในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๓-๒๕๕๕ และขยายมาในปีงบประมาณ ๒๕๕๖-๒๕๕๗ โดยให้อาสาสมัครผสมเทียม/อาสาสมัครปศุสัตว์เป็นผู้ผสมเทียมโค, รักษาสัตว์และติดตามลูกโคเกิด ให้กับโคของราษฎรในพื้นที่แต่ด้วยภารกิจไปซ้ำซ้อนกับงานปกติของกรมปศุสัตว์ทำให้ศูนย์ส่งเสริมปศุสัตว์ภาคใต้ (ศสป.ต.) ได้จบภารกิจในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๗

เพื่อให้การดำเนินการในการส่งเสริมอาชีพในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีประสิทธิภาพ จึงต้องศึกษาเพื่อให้ทราบข้อมูลรายได้ ต้นทุนและผลตอบแทนของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ สมรรถภาพในการผลิต, ทัศนคติของเกษตรกร, การบริหารจัดการ รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคต่างๆ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพิจารณากำหนดแนวทางส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงโคเนื้อต่อไป และสามารถนำมาใช้ในการวางแผน แก้ไขสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต ตลอดจนการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพของการผลิตโคเนื้อของเกษตรกร โดยมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำจะช่วยให้เกษตรกรมีผลกำไรมากขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ด้วยเหตุนี้ในการศึกษาในเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการการเลี้ยงโคเนื้อในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ จึงมีความจำเป็นเพื่อนำไปประเมินสถานการณ์, วางแผนคุณภาพการผลิต, การป้องกันความเสี่ยงและปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นกับการผลิต, ส่งเสริมเกษตรกรให้สามารถผลิตโคเนื้อได้อย่างเหมาะสม, ะือต่อการผลิตเนื้อโคที่มีคุณภาพดีและยังช่วยให้การพัฒนาพันธุ์โคเนื้อของเกษตรกร ซึ่งเป็นสัตว์ที่มีความสำคัญสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนไทยที่กำลังมีจำนวนลดลง ให้สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องต่อการพัฒนาให้เป็นสัตว์เศรษฐกิจ และสามารถผลิตได้อย่างเพียงพอต่อความต้องการบริโภคภายในประเทศหรือส่งออกขายยังต่างประเทศต่อไป

พล.ต.

(สงคราม ชุมทอง)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๕๙

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
สารบัญ	ค
สารบัญตาราง	จ
สารบัญแผนภาพ	ฉ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๒
ขอบเขตของการวิจัย	๒
วิธีดำเนินการวิจัย	๒
ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย	๓
บทที่ ๒ ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔
สถานการณ์การเลี้ยงโคเนื้อของประเทศไทย	๔
ประเภทและพันธุ์โคเนื้อที่นิยมเลี้ยงในประเทศไทย	๖
แนวโน้มสถานการณ์การผลิตโคเนื้อของประเทศไทย	๑๙
สหกรณ์การเลี้ยงปศุสัตว์ กรป.กลาง โพนยางคำ จำกัด	๒๐
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๒๔
สรุปทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	๒๘
กรอบความคิดของการวิจัย	๓๐
บทที่ ๓ สถานการณ์การเลี้ยงโคเนื้อในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	๓๑
ภารกิจและการปฏิบัติงานที่ผ่านมา (ลักษณะงาน/โครงการ)	
ของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาในการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงโคเนื้อ ในพื้นที่	
๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอ ของจังหวัดสงขลา	๓๑
สถานการณ์ภาพรวมในการบริหารจัดการการเลี้ยงโคเนื้อ ในพื้นที่ ๓ จังหวัด	
ชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอ ของจังหวัดสงขลา ภายใต้ความรับผิดชอบของ	
หน่วยบัญชาการทหารพัฒนาในปัจจุบัน	๓๗

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๔ การวิเคราะห์	๔๕
การวิเคราะห์การบริหารจัดการการเลี้ยงโคเนื้อในจังหวัดชายแดนใต้	๔๕
ระบบการจัดการการเลี้ยงโคเนื้อในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้	
ของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา	๕๒
ระบบการเลี้ยงโคเนื้อและการผลิตลูกโคเนื้อในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้	๕๔
บทที่ ๕ สรุปและข้อเสนอแนะ	๖๔
สรุป	๖๔
ข้อเสนอแนะ	๖๗
บรรณานุกรม	๖๙
ประวัติย่อผู้วิจัย	๗๐

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๒-๑	เปรียบเทียบลักษณะของโคยุโรปและโคอินเดีย	๗
๒-๒	ข้อเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียของโคพื้นเมืองของไทย	๘
๓-๑	ผลประโยชน์ที่ได้รับในการดำเนินโครงการฯ	๓๕
๓-๒	สรุปงบประมาณรายจ่ายปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๘	๔๐
๓-๓	ข้อมูลกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ	๔๑
๔-๑	ข้อมูลโคพื้นเมือง	๔๕
๔-๒	ข้อมูลโคพันธุ์ชาร์โรเลส์	๔๖
๔-๓	ข้อมูลโคพันธุ์บราห์มัน	๔๖
๔-๔	ข้อมูลโคพันธุ์กำแพงแสน	๔๗
๔-๕	ข้อมูลโคพันธุ์ตาก	๔๘
๔-๖	ข้อมูลโคพันธุ์ซาฮิวาล	๔๘
๔-๗	ข้อมูลโคพันธุ์ลิมูซิน	๔๙
๔-๘	ตัวอย่างพ่อโคพันธุ์ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา	๔๙

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒-๑	โคขาลำพูน	๘
๒-๒	โคพื้นเมืองอีสานหรือโคกระโดน	๙
๒-๓	โคพื้นเมืองภาคใต้หรือโคชน	๙
๒-๔	โคพื้นเมืองภาคกลางหรือโคลาน	๑๐
๒-๕	โคพันธุ์บราห์มัน	๑๑
๒-๖	โคพันธุ์อินดูบราซิล	๑๑
๒-๗	โคพันธุ์เฮียร์ฟอร์ด	๑๒
๒-๘	โคพันธุ์แองกัส	๑๒
๒-๙	โคพันธุ์ชอร์ทฮอร์น (Shorthorn)	๑๓
๒-๑๐	โคพันธุ์ชาโรเลส์	๑๓
๒-๑๑	โคพันธุ์ซิมเมนทอ	๑๔
๒-๑๒	โคพันธุ์ตาก	๑๕
๒-๑๓	โคพันธุ์กบินทร์บุรี	๑๖
๒-๑๔	โคพันธุ์กำแพงแสน	๑๖
๒-๑๕	โคพันธุ์ชาร์โรเลส์	๒๒
๒-๑๖	โคพันธุ์ซิมเมนทอลล์	๒๒
๒-๑๗	โคพันธุ์ลิมูซิน	๒๓
๓-๑	สนภ.๔ สน.นทพ.	๓๙
๔-๑	การสร้างโคพันธุ์แท้แบบยกระดับสายพันธุ์	๕๓
๔-๒	การผลิตโคเนื้อแบบข้ามสายพันธุ์แบบหมุนเวียนโดยใช้ ๒ สายพันธุ์	๕๔

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา (นทพ.) มีหน้าที่ดำเนินงานพัฒนาประเทศ โดยกำหนดนโยบายการปฏิบัติงานของหน่วยให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดน และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ.๒๕๕๕ – ๒๕๕๙) ที่ได้บัญญัติ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นหลักปฏิบัติในการพัฒนาและบริหารประเทศ ภารกิจของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาสามารถจำแนกได้ ๔ ประเภท ได้แก่ ๑. การก่อสร้างเส้นทางคมนาคม ๒. การจัดหา น้ำกิน น้ำใช้ ๓. การส่งเสริมอาชีพ และ ๔. กิจกรรมที่สนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (เกษตรผสมผสาน) ซึ่งเป็นการนำศักยภาพของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ประกอบด้วย กำลังพล, ยุทโธปกรณ์, เครื่องจักรกลและยานพาหนะ เป็นต้น เพื่อปฏิบัติภารกิจในการพัฒนาและช่วยเหลือประชาชน

ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๗ เมษายน พ.ศ.๒๕๕๒ เห็นชอบแผนพัฒนาพื้นที่พิเศษ ๕ จังหวัดชายแดน โดยให้ส่วนราชการ, รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นๆ ของรัฐบาลที่มีแผนงานโครงการ ที่อยู่ในแผนพัฒนาพื้นที่พิเศษ ให้บรรจุแผนงานโครงการเอาไว้ในแผนปฏิบัติการ และจัดทำขอตีงงบประมาณรายจ่ายประจำปี งบประมาณ ๒๕๕๓ และปีงบประมาณต่อไปโดยให้สำนักงานพิจารณาสนับสนุนงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๓ เป็นกรณีพิเศษ โดยหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาเป็นส่วนรับผิดชอบ “โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการเลี้ยงโคพื้นเมืองในหมู่บ้านเสริมสร้างสันติสุข” ซึ่งเป็นแผนงานหนึ่งในงานพัฒนาอาชีพและรายได้ของประชาชนในหมู่บ้านเสริมสร้างสันติสุข ในจังหวัดชายแดนใต้ ๒๑๗ หมู่บ้าน ได้จัดตั้ง “ศูนย์ส่งเสริมปศุสัตว์ภาคใต้ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา” เป็นหน่วยงานรับผิดชอบโครงการ โดยมีวัตถุประสงค์ให้มีการเลี้ยงโคเนื้อเพิ่มขึ้นและเพื่อสร้างอาชีพและเพิ่มรายได้แก่เกษตรกร ซึ่งเป็นโครงการริเริ่มใหม่และดำเนินการในพื้นที่พิเศษ โดยจะนำแนวทางที่ประสบผลสำเร็จมาแล้วในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มาเป็นแนวทาง และในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้ครบถ้วนสมบูรณ์ กำหนดการบริหารจัดการ เพื่อให้การดำเนินโครงการมีประสิทธิภาพ จึงต้องศึกษาเพื่อให้ทราบข้อมูลรายได้ ต้นทุนและผลตอบแทนของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ สมรรถภาพในการผลิต, ทักษะคิดของเกษตรกร รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคต่างๆ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพิจารณา กำหนดแนวทางส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงโคเนื้อต่อไป สามารถนำมาใช้ในการวางแผน และแก้ไขสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต ตลอดจนการพัฒนา และเพิ่มศักยภาพของการผลิตโคเนื้อของเกษตรกร โดยมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำจะช่วยให้เกษตรกรมีผลกำไรมากขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ด้วยเหตุนี้ ในการศึกษาในเรื่อง การส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงโค จึงมีความจำเป็นเพื่อนำไปประเมินสถานการณ์, วางแผนคุณภาพการผลิต, การป้องกันความเสี่ยง และปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นกับการผลิต, ส่งเสริมเกษตรกรให้สามารถผลิต โคเนื้อได้อย่างเหมาะสม,

เอื้อต่อการผลิตเนื้อโคที่มีคุณภาพดีและยังช่วยให้นักพัฒนาพันธุ์โคเนื้อของเกษตรกร ซึ่งเป็นสัตว์ที่มีความสำคัญสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนไทยที่กำลังมีจำนวนลดลง ให้สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องต่อการพัฒนาให้เป็นสัตว์เศรษฐกิจ และสามารถผลิตได้อย่างเพียงพอต่อความต้องการบริโภคภายในประเทศ หรือส่งออกขายยังต่างประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสถานภาพการเลี้ยงโคเนื้อของกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ [จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และ ๔ อำเภอ ของจังหวัดสงขลา (อ.จะนะ, อ.เทพา, อ.นาทวี และ อ.สะบ้าย้อย)] ของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาในปัจจุบัน
๒. การวิเคราะห์ปัญหาในการบริหารจัดการการเลี้ยงโคเนื้อในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
๓. เสนอแนวทางในการบริหารจัดการในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ขอบเขตเชิงพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาภารกิจของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาในการส่งเสริมอาชีพเลี้ยงโคเนื้อ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
๒. ขอบเขตด้านเนื้อหาของการศึกษา กำหนดขอบเขตในการศึกษาด้านการบริหารจัดการ ดังนี้
 - ๒.๑ การเลี้ยงโคเนื้อและการผลิตลูกโค
 - ๒.๒ อาหารสำหรับโค
 - ๒.๓ การให้ข้อมูลข่าวสารโดยระบบสารสนเทศ
 - ๒.๔ การสร้างเครือข่าย
 - ๒.๕ การตลาด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในเรื่องบทบาทของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนากับส่งเสริมอาชีพในพื้นที่ชายแดนใต้ ผู้เขียนใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ตามรายละเอียด ดังนี้

๑. ศึกษารวบรวมปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ เพื่อหาข้อมูลขั้นตอนการเตรียมการและการปฏิบัติเพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่การส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

๒. กำหนดนิยามและรูปแบบของการส่งเสริมอาชีพเลี้ยงโคเนื้อให้เหมาะสมและครอบคลุมตามสถานะแวดล้อม ซึ่งแหล่งข้อมูลในการวิจัยได้จาก เอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา งานเขียน และผลงานในอดีตด้านการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ

๓. การสัมภาษณ์ เกษตรกร, เจ้าหน้าที่, และผู้ชำนาญการและการสนทนากลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโค

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้ทราบสถานภาพการเลี้ยงโคเนื้อของกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาในปัจจุบัน

๒. ทำให้ทราบถึงปัญหาในการบริหารจัดการการเลี้ยงโคเนื้อ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

๓. ได้แนวทางในการบริหารจัดการในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

บทที่ ๒

ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สถานการณ์การเลี้ยงโคเนื้อของประเทศไทย

การเลี้ยงโคเนื้อเป็นอาชีพอย่างหนึ่งซึ่งเกษตรกรทำควบคู่กับการทำนาหรือปลูกพืชอย่างอื่นซึ่งสามารถสร้างรายได้ให้เกษตรกรเป็นอย่างดีและการเลี้ยงโคเนื้อนั้นมีความเหมาะสมกับเกษตรกรไทย เพราะมีสาเหตุและปัจจัยที่เอื้ออำนวยหลายประการ ดังนี้

๑. สภาพพื้นที่ในประเทศไทยส่วนใหญ่ยังมีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างสูง มีหญ้าและพืชตระกูลถั่วหลายชนิดขึ้นตามธรรมชาติ

๒. โคกินหญ้าและพืชตระกูลถั่วเป็นอาหารหลัก ถ้าเลี้ยงโคจำนวนไม่มากเลี้ยงเป็นอาชีพเสริม อาจไม่จำเป็นต้องปลูกหญ้าหรือพืชอาหารสัตว์

๓. เกษตรกรไทยส่วนใหญ่มีจิตใจรักการเลี้ยงสัตว์อยู่แล้ว

๔. เกษตรกรสามารถเลี้ยงโคควบคู่ไปกับการประกอบอาชีพการเกษตรอื่นๆ โคสามารถใช้แรงงานได้หลายอย่าง เช่น ใช้ลากเกวียน ลากล้อเลื่อน นอกจากนี้แม่โคที่สมบูรณ์หากได้ผสมพันธุ์ในจังหวะและเวลาที่เหมาะสม แล้วแม่โคก็จะให้ลูกเกือบทุกปีซึ่งหากเลี้ยงไว้ขายก็จะเป็นรายได้เสริมแก่ครอบครัวอีกทางหนึ่ง

๕. พุ่มหญ้าสาธารณะของหมู่บ้าน ตลอดจนพื้นที่ในที่ดอน หรือพื้นที่ที่ปลูกพืชอย่างอื่นไม่ได้ผลแต่ปลูกหญ้าหรือมีหญ้าตลอดทั้งพืชตระกูลถั่วขึ้นใช้เลี้ยงโคได้อย่างดี

๖. ผลพลอยได้จากการเกษตรกรรมซึ่งไม่ได้ใช้ประโยชน์ เช่น ฟางข้าว ต้นถั่วชนิดต่างๆ ซังข้าวโพด ยอดอ้อย เปลือกของผลสับปะรด ฯลฯ นามาเป็นอาหารโคได้เป็นอย่างดี

๗. โคขับถ่ายมูลสดออกมาปีละ ๕,๐๐๐ - ๗,๐๐๐ กก. ต่อ หนึ่งตัว หรืออาจมากกว่านี้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขนาดของโคแต่ละตัวซึ่งมูลโคนี้ใช้เป็นปุ๋ยได้อย่างดี

๘. โคเนื้อขายได้ตลอดเวลา ในช่วงที่ราคาโคตกต่ำก็สามารถที่จะรอให้ราคาสูงขึ้นในราคาที่เหมาะสมแล้วค่อยขายก็ได้ ข้อนี้เป็นข้อได้เปรียบของโคซึ่งหมูและไก่ไม่สามารถกระทำได้

๑. สถานการณ์ปี ๒๕๕๙

๑.๑ ของโลก

๑.๑.๑ การผลิต ปี ๒๕๕๕- ๒๕๕๙ การผลิตเนื้อโคของประเทศต่างๆ เพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ ๐.๖๐ ต่อปี ในปี ๒๕๕๙ มีปริมาณการผลิต ๕๙.๖๐ ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๘ ที่มีปริมาณการผลิต ๕๙.๔๔ ล้านตัน ร้อยละ ๐.๒๗ เนื่องจากบราซิลมีผลผลิตเนื้อโคเพิ่มขึ้นสามปีติดต่อกัน อินเดียมีผลผลิตเพิ่มขึ้นมาโดยตลอดและสหภาพยุโรปมีการผลิตเพิ่มขึ้นในปี ๒๕๕๙ ส่วนจีนและสหรัฐอเมริกามีการผลิตลดลง ประเทศที่มีการเลี้ยงโคเนื้อมากที่สุด ๕ อันดับแรกของโลก คือ บราซิล จีน สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป (ไม่รวมฝรั่งเศส เยอรมนี อิตาลี และอังกฤษ) และอาร์เจนตินา ตามลำดับ

๑.๑.๒ การตลาด

๑.๑.๒.๑ ความต้องการบริโภค ปริมาณความต้องการบริโภคเนื้อโคในประเทศต่างๆ ระหว่างปี ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ เพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ ๐.๓๗ ต่อปี ประเทศที่มีการบริโภคมากที่สุด คือ สหรัฐอเมริกา รองลงมา ได้แก่ บราซิลและสหภาพยุโรป การบริโภคเนื้อโคในปี ๒๕๕๙ มีปริมาณ ๕๗.๘๓ ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๘ ที่มีการบริโภคปริมาณ ๕๗.๗๐ ล้านตัน ร้อยละ ๐.๒๓

๑.๑.๒.๒ การส่งออกเนื้อโค ปี ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ เพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ ๕.๙๓ ต่อปี โดยอินเดียมีการส่งออกมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ออสเตรเลียและสหรัฐอเมริกา ในปี ๒๕๕๙ มีการส่งออกเนื้อโค ๙.๗๘ ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๘ ที่มีการส่งออก ๙.๑๓ ล้านตัน ร้อยละ ๗.๑๒ เนื่องจากอินเดีย ออสเตรเลีย สหรัฐอเมริกา บราซิล และ นิวซีแลนด์ มีการส่งออกเนื้อโคเพิ่มขึ้น

๑.๑.๒.๓ การนำเข้า การนำเข้าเนื้อโคปี ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ เพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ ๕.๐๐ ต่อปี ในปี ๒๕๕๙ มีการนำเข้าเนื้อโค ๗.๘๘ ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๘ ที่มีการนำเข้า ๗.๔๔ ล้านตัน ร้อยละ ๕.๙๑ เนื่องจากสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และจีน มีการนำเข้าเนื้อโคเพิ่มขึ้น แต่รัสเซียและฮ่องกงมีการนำเข้าลดลง

๑.๒ ของไทย

๑.๒.๑ การผลิต ปี ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ การผลิตโคเนื้อของไทยลดลงในอัตราร้อยละ ๔.๒๗ ต่อปี สำหรับปี ๒๕๕๙ มีปริมาณการผลิตโคเนื้อ ๐.๙๘ ล้านตัว หรือคิดเป็นเนื้อโค ๑๔๐.๓๖ พันตัน ลดลงจากปี ๒๕๕๘ ซึ่งมีปริมาณการผลิต ๐.๙๙ ล้านตัว หรือคิดเป็นเนื้อโค ๑๔๓.๒๙ พันตัน ร้อยละ ๒.๐๑ เนื่องจากเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อบางส่วนได้ขายโคเนื้อออกไปหรือเลิกเลี้ยง โดยหันไปปลูกพืชชนิดอื่นทดแทนส่งผลให้พื้นที่ในการเลี้ยงโคเนื้อลดลง และโคเนื้อที่มีจำนวนน้อยลงตามไปด้วย แม้ราคาโคเนื้อจะปรับตัวสูงขึ้นแต่ก็ยังไม่จูงใจให้เกษตรกรกลับมาเลี้ยงโคเนื้อมากขึ้น เนื่องจากข้อจำกัดด้านพื้นที่เลี้ยงและเงินทุนในการซื้อแม่พันธุ์ซึ่งมีราคาสูง

๑.๒.๒ การตลาด

๑.๒.๒.๑ ความต้องการบริโภค ปี ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ ความต้องการบริโภคเนื้อโคของไทยเพิ่มขึ้นในอัตราเพียงร้อยละ ๐.๔๐ ต่อปี สำหรับปี ๒๕๕๙ คาดว่าจะมีปริมาณการบริโภค โคเนื้อ ๑.๒๖ ล้านตัว หรือคิดเป็นเนื้อโค ๑๘๑.๐๑ พันตันซึ่งทรงตัวจากปี ๒๕๕๘ ความต้องการของตลาดภายในประเทศมีสูง แต่ในช่วงเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๙ มีการแพร่ระบาดของโรคคอบวม ส่งผลให้เกษตรกรประสบปัญหาสัตว์เลี้ยงป่วยตายจำนวนมาก ซึ่งกรมปศุสัตว์ได้เตือนให้ประชาชนงดรับประทานเนื้อโคกระป๋องดิบ ส่งผลให้ปริมาณการบริโภคชะลอลงในช่วงปลายปี

๑.๒.๒.๒ การส่งออก ปี ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ การส่งออกโคมีชีวิตของไทยเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ ๔.๕๕ ต่อปี โดยส่วนใหญ่ส่งออกไปยังประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ มาเลเซีย และ สปป.ลาว ปี ๒๕๕๙ การส่งออกโคมีชีวิตมีปริมาณ ๒๓๒,๓๙๓ ตัว มูลค่า ๑,๕๒๖.๘๘ ล้านบาท เทียบกับปี ๒๕๕๘ ซึ่งส่งออกปริมาณ ๒๒๘,๐๖๘ ตัว มูลค่า ๑,๕๑๓.๘๐ ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑.๙๐ และ ร้อยละ ๐.๘๖ ตามลำดับ เนื่องจากยังคงมีความต้องการโคเนื้อจากประเทศเพื่อนบ้านเพิ่มขึ้น เช่น จีน มาเลเซีย ลาว เวียดนาม เป็นต้น

๑.๒.๒.๓ การนำเข้า ปี ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ การนำเข้าโคมีชีวิตของไทย เพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ ๕๔.๔๖ ต่อปี โดยส่วนใหญ่นำเข้าจากประเทศเมียนมาร์ ปี ๒๕๕๙ การนำเข้าโคมีชีวิตมีปริมาณ ๑๑๐,๔๓๐ ตัว มูลค่า ๑,๕๔๑.๒๒ ล้านบาท เทียบกับปี ๒๕๕๘ ซึ่งนำเข้าปริมาณ ๒๐๔,๘๘๒ ตัว มูลค่า ๗๗๗.๘๒ ล้านบาท ปริมาณลดลง ร้อยละ ๔๖.๑๐ แต่มูลค่าเพิ่มขึ้นร้อยละ ๙๘.๗๘ โคมีชีวิตส่วนใหญ่นำเข้ามาจากเมียนมาร์ โดยส่วนใหญ่ นำเข้ามาเพื่อมาเลี้ยงขุนก่อนที่จะส่งออกไปยังประเทศเพื่อนบ้าน ปี ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ ปริมาณการนำเข้าเนื้อโคและผลิตภัณฑ์ของไทยเพิ่มขึ้นในอัตรา ร้อยละ ๕๕.๒๖ ต่อปี โดยส่วนใหญ่เป็นการนำเข้าเนื้อโคจากประเทศออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และอินเดีย ส่วนผลิตภัณฑ์นำเข้าจากประเทศอินเดีย นิวซีแลนด์ และออสเตรเลีย ปี ๒๕๕๙ การนำเข้าเนื้อโคและผลิตภัณฑ์มีปริมาณ ๑๗,๓๔๓.๔๖ ตัน มูลค่า ๒,๘๖๓.๐๐ ล้านบาท เทียบกับปี ๒๕๕๘ ซึ่งนำเข้าปริมาณ ๑๘,๒๘๘ ตัน มูลค่า ๒,๑๓๗.๒๙ ล้านบาท ปริมาณลดลง ร้อยละ ๕.๑๖ แต่มูลค่าเพิ่มขึ้นร้อยละ ๓๓.๙๕ ราคานำเข้าเนื้อโคและผลิตภัณฑ์สูงขึ้น ส่งผลให้มีการนำเข้าผลิตภัณฑ์เนื้อโคจากออสเตรเลียลดลง แต่มีการนำเข้าเนื้อโคจากอินเดียเพิ่มขึ้น

ประเภทและพันธุ์โคเนื้อที่นิยมเลี้ยงในประเทศไทย

๑. ลักษณะทั่วไป โคเนื้อในที่นี้หมายถึงโคที่มีเนื้อมาก โคพันธุ์เนื้อที่ดีพึงมีลักษณะต่างๆ ดังนี้

- ๑.๑ มีรูปทรงรูปสี่เหลี่ยม หนา ตัวกว้าง ลึก มีกล้ามเนื้อมาก
- ๑.๒ มีหลังกว้าง และยาว
- ๑.๓ มีบั้นท้ายกว้าง ขาใหญ่ มีกล้ามเนื้อขามาก
- ๑.๔ มีการเจริญเติบโตเร็ว
- ๑.๕ มีการเปลี่ยนอาหารเป็นเนื้อได้ดี
- ๑.๖ มีไขมันสะสมในกล้ามเนื้อมาก
- ๑.๗ มีเนื้อนุ่ม รสชาติดี
- ๑.๘ มีความทนทานต่อโรค แมลง และสภาพดินฟ้าอากาศของประเทศไทย

๒. การแบ่งโคเนื้อตามถิ่นกำเนิด โคสามารถแบ่งออกได้เป็นกลุ่มตามลักษณะโครงสร้างและถิ่นกำเนิดดังนี้

- ๒.๑ *Bos indicus* : ซึ่งเรียกกันว่า ซีบู (Zebu) หรือโคอินเดีย เป็นโคที่มีตะโหนก (humped cattle)
- ๒.๒ *Bos Taurus* : มักจะเรียกว่า โคยุโรป เป็นโคที่ไม่มีตะโหนก (humpless cattle)
- ๒.๓ *Bos gaurus* : ได้แก่ พวกวัวกระทิงที่เป็นสัตว์ป่า
- ๒.๔ *Bos banteng* : ได้แก่ วัวแดง หรือวัวบาหลี่ที่เลี้ยงกันในอินโดนีเซีย

ตารางที่ ๒-๑ : เปรียบเทียบลักษณะของโคยุโรปและโคอินเดีย

โคยุโรป	โคอินเดีย
๑. ไม่มีตะโหนก (Humpless)	๑. มีตะโหนก (Hump)
๒. หูมนและตั้ง (Round and Erected Ear)	๒. หูยาวและตวบ (Long and Pendulous)
๓. หนังตั้ง ไม่มีเหนียง	๓. หนังหลวม มีเหนียง (Dewlap) หย่อนยาน
๔. แนวสันหลังค่อนข้างตรง	๔. แนวสันหลังไม่ตรงบั้นท้ายลาด
๕. ไม่ทนอากาศร้อน อุณหภูมิอยู่สบาย ประมาณ ๔ – ๑๕ องศาเซลเซียส	๕. ทนอากาศร้อนอุณหภูมิอยู่สบาย ประมาณ ๑๕ – ๒๗ องศาเซลเซียส
๖. ไม่ทนหีบและแมลงรบกวน	๖. ทนหีบและแมลงรบกวน

ที่มา : เอกสารวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร กรมปศุสัตว์, ๒๕๕๙

๓. พันธุ์โคเนื้อที่น่าสนใจ การเลี้ยงโคเนื้อจะให้ได้กำไรจะต้องสามารถผลิตลูกโคให้ได้จำนวนมาก เช่น แม่โคควรสามารถให้ลูกได้ปีละตัว เมื่อหย่านมลูกโคมีขนาดใหญ่และมีคุณภาพดีเป็นที่ต้องการของตลาด การที่จะสามารถทำกำไรได้ดีดังกล่าวจะต้องเริ่มตั้งแต่เลือกพันธุ์ การให้อาหารเหมาะสมและมีการจัดการเลี้ยงดูที่เหมาะสม

๓.๑ โคพื้นเมือง หมายถึง โคที่เลี้ยงในท้องถิ่นมาช้านาน ดังนั้นโคพื้นเมืองในแต่ละภาคอาจมีสี รูปร่างลักษณะแตกต่างกัน แม่โคพื้นเมืองจะถูกจัดเป็นพวก *Bos indicus* แต่ก็มีรูปร่างผิดจากโคอินเดียต่างๆ ไป โดยภาพรวมโคพื้นเมืองไทย มีแนวหลังเกือบเป็นเส้นตรง ไม่มีตะโหนกหรือมีตะโหนกขนาดเล็ก เหนียงคอไม่หย่อนยาน ผิวหนังมีหลายสี เช่น สีแดง สีดำ และขาว โคพื้นเมืองภาคใต้ตัวผู้จะมีตะโหนกใหญ่ บั้นท้ายเล็กในลักษณะของโคชน โคพื้นเมืองภาคเหนือในพื้นที่จังหวัดลำพูน เชียงใหม่ นิยมเลี้ยงโคที่มีสีขาว โคพื้นเมืองทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มักจะมีขนาดโตกว่าโคภาคอื่นเพราะมีพันธุ์โคอินเดียผสมอยู่พอสมควร เพราะมีหน่วยงานของกรมปศุสัตว์เคยส่งเสริมปรับปรุงพันธุ์โคพื้นเมืองของไทยมีลักษณะรูปร่าง กะทัดรัด ลำตัวเล็ก ขาเรียวยาว เล็ก ยาว เพศผู้มีตะโหนกขนาดเล็ก อัตราการเจริญเติบโตโดยทั่วไปไม่เกิน ๕๐๐ กรัมต่อวัน โคพื้นเมืองเป็นโคที่ทนทานต่ออากาศร้อนทนแมลงรบกวน มีความต้านทานโรคในท้องถิ่นได้ดีมาก

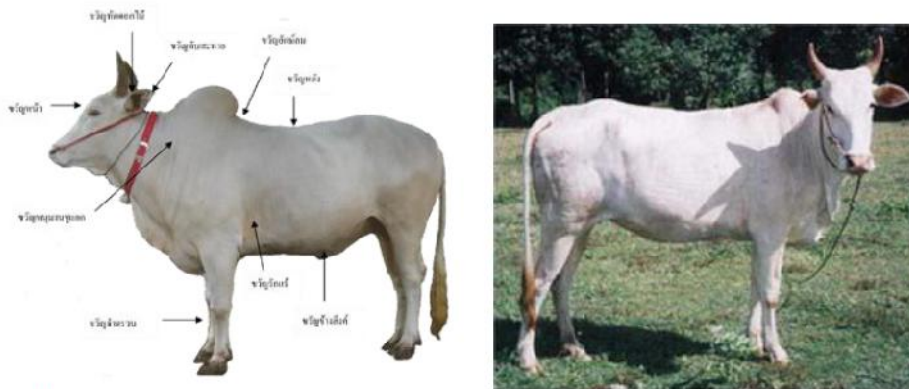
โคพื้นธุ์ชาวลำพูน มีถิ่นกำเนิดแถบจังหวัดภาคเหนือ เช่น ลำพูน ลำปาง เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา เกษตรกรเลี้ยงไว้เพื่อใช้แรงงาน โดยเฉพาะมักจะถูกคัดเลือกเป็นพระโคพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ มีลักษณะผิวหนังสีขาว ขนตาและพู่หางสีขาว เขาและกีบสีส้ม งามุกสีชมพู ใบหน้าเล็ก หูเล็ก พหนังท้องติดแนบลำตัว มีตะโหนกใหญ่ เหนียงคอมีพองประมาณไม่พบบ่อยนัก มีขนาดเล็ก น้ำหนักแรก ๑๘-๒๐ กก. น้ำหนักหย่านมเมื่ออายุ ๒๐๐ วัน ๑๐๐ กก. เพศผู้โตเต็มที่ ๔๐๐-๕๐๐ กก. เพศเมียเต็มวัย ๒๕๐-๓๐๐ กก. อายุเมื่อให้ลูกตัวแรก ๓๓ เดือน ระยะอู่มท้อง ๒๙๐-๒๙๕ วัน ช่วงห่างการให้ลูก ๓๘๐ วัน

ตารางที่ ๒-๒ : ข้อเปรียบเทียบข้อดีและข้อเสียของโคพื้นเมืองของไทย

ข้อดี	ข้อเสีย
๑. เลี้ยงง่าย หากินเก่ง ไม่เลือกอาหาร ๒. ให้ลูกตก ส่วนใหญ่ปีละตัว ๓. ทนทานต่อโรคและแมลงและสภาพอากาศในบ้านเราได้ดี ๔. เลี้ยงลูกเก่ง เหมาะสำหรับใช้เป็นแม่โคพื้นฐานกับโคพันธุ์ต่างประเทศ ๕. แม่โคพื้นเมืองเหมาะที่จะนำมาผสมพันธุ์กับพ่อพันธุ์อื่น เช่น บาร์หมัน โคพันธุ์ตาก ๖. สามารถใช้แรงงานได้	๑. เป็นโคขนาดเล็ก ๒. ไม่เหมาะที่จะนำมาเลี้ยงขุน

ที่มา : เอกสารวิจัยเศรษฐกิจกิจการเกษตร กรมปศุสัตว์, ๒๕๕๙

แผนภาพที่ ๒-๑ : โคขาวลำพูน

ที่มา : กรมปศุสัตว์, ๒๕๕๙

โคพื้นเมืองอีสานหรือโคกระโดน เลี้ยงกันมากทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งตอนบนและตอนล่างของประเทศ เพื่อใช้ลากจูง เทียมเกวียน และเป็นอาหารโปรตีนที่สำคัญ โดยเฉพาะในงานพิธีและเทศกาลที่สำคัญ ลักษณะประจำพันธุ์ ลำตัวสีน้ำตาลแกมแดง อาจมีสีแตกต่างกัน เช่น ดำ แดง น้ำตาล เหลือง ขาว เป็นต้น หน้ายาวบอบบาง หน้าผากแคบ ตะโหนกเล็ก เหนียงคอและหนังท้องมีไม่มาก รูปร่างเล็ก น้ำหนักแรกเกิด ๑๕-๑๗ กก. น้ำหนักหย่านม ๒๐๐ วัน ๗๘ กก. เพศผู้เต็มวัยหนัก ๓๕๐-๔๕๐ กก. เพศเมียหนัก ๒๓๐-๒๖๐ กก. อายุเมื่อให้ลูกตัวแรก ๓๓ เดือน ระยะอุ้มท้องนาน ๒๗๐-๒๗๕ วัน ช่วงห่างการให้ลูก ๓๕๖-๓๘๐ วัน

แผนภาพที่ ๒-๒ : โคพื้นเมืองอีสานหรือโคกระโดน

ที่มา : กรมปศุสัตว์, ๒๕๕๙

โคพื้นเมืองภาคใต้หรือโคชน นิยมเลี้ยงกันมากทางภาคใต้ ซึ่งจากการที่คนภาคใต้ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา เมื่อหลังฤดูเก็บเกี่ยวประมาณเดือนมีนาคม -เมษายน ชาวนาจะปล่อยโคออกหากินตามท้องทุ่งเป็นฝูงใหญ่ โคจากในหมู่บ้านมีโอกาสพบกัน ประกอบกับเป็นช่วงฤดูผสมพันธุ์โคตัวผู้จึงชนกันแย่งชิงเป็นจำฝูง เพื่อจะได้ยึดครองโคตัวเมีย ชาวบ้านจึงได้เห็นลีลาการชนของโคบางตัว เกิดความรูสึกพอใจ ประทับใจ และคัดเลือกไว้เป็นโคชน ซึ่งโคชนจะต้องเป็นโคตัวผู้ที่มีลักษณะดี มีอายุประมาณ ๔-๕ ปี ต้องมีสายพันธุ์เป็นโคชนโดยเฉพาะ ผ่านการเลี้ยงดูฟิตซ้อมร่างกายให้แข็งแรงและฝึกชนบ่อยๆ จนกลายเป็นโคชนที่มีคุณสมบัติเด่นเฉพาะ เช่น แข็งแรง สมบูรณ์ มีไหวพริบในการชน และทรหดอดทนเป็นพิเศษ เป็นต้น โคชนมีมากที่สุดในจังหวัดนครศรีธรรมราช พัทลุง ตรัง และสงขลา

ลักษณะประจำพันธุ์ มีขนสีแดง สีน้ำตาลอ่อน น้ำตาลแก่ ดำ แดง และดำไม่มีเหนียงสะดือ มีเหนียงคอบาง น้ำหนักแรกเกิด ๑๔-๑๕ กก. น้ำหนักหย่านมเมื่ออายุ ๒๐๐ วัน ๗๖ กก. น้ำหนักเพศผู้โตเต็มที่ ๓๕๐-๔๕๐ กก. น้ำหนักเพศเมียโตเต็มที่ ๒๓๐-๒๕๐ กก. อายุเมื่อให้ลูกตัวแรก ๓๙ เดือน ระยะการอุ้มท้อง ๒๗๐-๒๗๕ วัน ระยะช่วงห่างการให้ลูก ๓๖๕-๓๘๐ วัน

แผนภาพที่ ๒-๓ : โคพื้นเมืองภาคใต้หรือโคชน

ที่มา : กรมปศุสัตว์, ๒๕๕๙

โคพื้นเมืองภาคกลาง หรือโคลาน นิยมเลี้ยงมากในภาคกลาง โดยเฉพาะจังหวัด เพชรบุรี ราชบุรี กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ นครปฐม และสุพรรณบุรี จากการที่เกษตรกรในจังหวัดดังกล่าวส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา เมื่อเพาะปลูกเสร็จแล้ว พอถึงฤดูเก็บเกี่ยวข้าวเกษตรกรจะนำข้าวที่เก็บเกี่ยวแล้วมาวางเรียงวนในลักษณะวงกลม มีเสาไม้เป็นจุดศูนย์กลางสำหรับผูกโคราว (คาน) โดยใช้วิธีขอแรงงานจากโคของเพื่อนบ้านมาช่วย ซึ่งผูกโคเรียงเป็นแถวรายตัวให้พอเพียงกับข้าวที่ตั้งกองรายล้อมไว้ จากนั้นไล่โควิ่งวนเวียนรอบๆ เสาไม้ที่ปักไว้จนกว่าเมล็ดข้าวร่วงหล่นจากรวง เกษตรกรจะช่วยกันเก็บฟางข้าวออกจนหมดให้เหลือเฉพาะเมล็ดข้าวเปลือก หลังจากเสร็จสิ้นการเก็บข้าวแล้ว เกษตรกรจะมีเวลาว่างในช่วงเดือนมีนาคม-พฤษภาคม จึงได้มีการคิดนำวิธีการนี้มาใช้ และเพิ่มจำนวนโคที่วิ่งให้มากขึ้น นิยมจัดการแข่งขันในบริเวณวัด ต่อมาเริ่มจัดการแข่งขันนอกวัด จากเริ่มแรก เพื่อความสนุกสนานและต่อมาได้มีการพัฒนาวิธีการแข่งขันเรื่อยๆ จนถึง ปี พ.ศ. ๒๕๐๐ จึงได้ริเริ่มเติมพันการแข่งขันวิ่งวัวลานกันมากขึ้น

ลักษณะประจำพันธุ์นิสัยเปรี้ยว ตื่นตกใจง่าย ลำตัวยาวบาง มีขนสีแดง สีน้ำตาลอ่อน น้ำตาลแก่ ดำ แดง และดำ ไม่มีเหนียงสะดือ มีเหนียงคอบาง น้ำหนักแรกเกิด ๑๕-๑๗ กก. น้ำหนักหย่านมเมื่ออายุ ๒๐๐ วัน ๗๘ กก. น้ำหนักเพศผู้โตเต็มที่ ๓๕๐-๔๕๐ กก. น้ำหนักเพศเมียโตเต็มที่ ๒๓๐-๒๕๐ กก. อายุเมื่อให้ลูกตัวแรก ๓๓ เดือน ระยะการอุ้มท้อง ๒๗๐-๒๗๕ วัน ระยะช่วงห่างการให้ลูก ๓๖๕-๓๘๐ วัน

แผนภาพที่ ๒-๔ : โคพื้นเมืองภาคกลางหรือโคลาน

ที่มา : กรมปศุสัตว์, ๒๕๕๙

๓.๒ บราห์มันหรืออเมริกันบราห์มัน (Brahman; American Brahman) โคพันธุ์นี้พัฒนาขึ้นในเขตมลรัฐตะวันตกเฉียงใต้ของสหรัฐอเมริกาเมื่อร้อยกว่าปีมาแล้ว (ค.ศ.๑๘๕๔) โดยมีบรรพบุรุษเป็นโคอินเดียพันธุ์ต่างๆ เช่น Kankrej, Ongole, Gir และ Krishna Valley เป็นต้น ดังนั้นโคพันธุ์นี้สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพอากาศร้อนและกึ่งร้อนได้ดี ลักษณะของโคบราห์มันโดยทั่วไปมีสีขาหรือสีเทาตลอดตัว บางพวกมีสีแดงหรือน้ำตาลแกมแดงเรียกว่าบราห์มันแดง (Red Brahman) น้ำหนักแรกเกิดอยู่ระหว่าง ๒๓-๒๙ กก. น้ำหนักหย่านมเมื่อ ๒๐๕ วันประมาณ ๑๕๐ กก. ขนาดเมื่อโคโตเต็มที่ตัวผู้หนัก ๗๕๐-๑,๐๐๐ กก. ตัวเมียหนัก ๕๕๐ กก. ตัวผู้มีหนอกใหญ่ มีหนังใต้คอและท้องหย่อนยานมาก

พันธุ์บราห์มันเป็นพันธุ์โคเนื้อที่มีบทบาทสำคัญนิยมนำมาผสมกับโคยุโรป ลูกผสมที่ได้สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพอากาศร้อนได้ดี โตเร็ว และเนื้อมีคุณภาพดี ลูกผสมเหล่านี้ บ้างก็ได้รับการปรับปรุงพันธุ์เป็นพันธุ์ใหม่ เช่น

พันธุ์แบรงกัส (Brangus) มีเลือดบราห์มัน ๓/๘, แองกัส ๕/๘

พันธุ์บราห์ฟอร์ด (Braford) มีเลือดบราห์มัน ๓/๘, เฮียร์ฟอร์ด ๕/๘

พันธุ์ชาร์เบย์ (Chabay) มีเลือดบราห์มัน ๓/๑๖-๓/๘, ซาโรเลส์ ๕/๘-๑๓/๑๖

แผนภาพที่ ๒-๕ : โคพันธุ์บราห์มัน

ที่มา : กรมปศุสัตว์, ๒๕๕๙

๓.๓ อินดูบราซิล หรืออินดูบราซิล (Indu-Brazil, Hindu-Brazil) เป็นโคที่พัฒนาปรับปรุงขึ้นมาจากโคอินเดียหลายพันธุ์ที่นำเข้าไปเลี้ยงในประเทศบราซิล มีลักษณะคล้ายคลึงกับโคบราห์มันอยู่บ้าง แต่ขนาดสูงใหญ่กว่า หูตวยาว ลำตัวยาว สูงเพรียวสวยงาม มีการสร้างกล้ามเนื้อน้อย ครั้งหนึ่งเคยได้รับความนิยมเลี้ยงกันในประเทศไทยในลักษณะของโคสวยงาม มีผู้นำเข้าพ่อพันธุ์จากประเทศบราซิลเข้ามารับจ้างผสมพันธุ์หลายตัว

แผนภาพที่ ๒-๖ : โคพันธุ์อินดูบราซิล

ที่มา : กรมปศุสัตว์, ๒๕๕๙

๓.๔ โคพันธุ์เฮียร์ฟอร์ด (Hereford) มีถิ่นกำเนิดในประเทศอังกฤษลักษณะเฉพาะตัวคือ หน้ามีสีขาว ลำตัวมีสีแดง ใต้ท้องตามขาและขนหางจะมีสีขาวด้วย บางสายพันธุ์ไม่มีเขา เรียกว่า polled Hereford เป็นโคเนื้อมาตรฐานพันธุ์หนึ่งที่ใช้เป็นพันธุ์ต้นตอในการพัฒนาโคพันธุ์ใหม่ๆ ในสภาพเขตอากาศหนาว เป็นโคที่กินหญ้าเก่ง ทนทานต่อการเปลี่ยนแปลงอากาศ พ่อโคโตเต็มที่หนักถึง ๘๓๔ กก. แม่โคหนักประมาณ ๕๔๔ กก.

แผนภาพที่ ๒-๗ : โคพันธุ์เฮียร์ฟอร์ด

ที่มา : กรมปศุสัตว์, ๒๕๕๙

๓.๕ โคพันธุ์แองกัส (Angus) แหล่งกำเนิดของโคพันธุ์นี้อยู่ที่สกอตแลนด์ ประเทศอังกฤษ มีสีดำล้วนไม่มีเขา เป็นโคที่ปราดเปรียวแข็งแรง เจริญเติบโตและให้เนื้อมีคุณภาพดีสายพันธุ์ที่มีสีแดง เรียกว่า แองกัสแดง (Red Angus) ซึ่งสีแดงในโคพันธุ์นี้เป็นลักษณะด้อย (recessive) จากการคัดเลือกพันธุ์และปรับปรุงอย่างต่อเนื่องแม้ว่าโค Angus และ Red Angus จะมีบรรพบุรุษคล้ายกัน ลักษณะ การให้ผลผลิตแตกต่างกัน โคตัวผู้โตเต็มที่หนักประมาณ ๙๐๐ กก. ตัวเมียหนัก ๗๕๐ กก.

แผนภาพที่ ๒-๘ : โคพันธุ์แองกัส

ที่มา : กรมปศุสัตว์, ๒๕๕๙

๓.๖ โคพันธุ์ชอร์ตฮอร์น (Shorthorn) ตั้งเดิม มีถิ่นกำเนิด ในประเทศอังกฤษ จดทะเบียนเป็นโคพันธุ์แท้เมื่อปี พ.ศ. ๒๓๘๒ โดยทั่วไปมีสีแดง แต่บางตัวมีสีขาวแซมปะปน ถ้าเป็นสายพันธุ์ไม่มีเขา เรียกว่า polled Shorthorn เขาของโคพันธุ์นี้มีลักษณะสั้นโค้งเข้าด้านใน จัดเป็นโคพันธุ์หลักที่สำคัญพันธุ์หนึ่ง ตัวผู้ตัวเต็มที่หนักประมาณ ๑,๐๐๐ กก. ตัวเมียหนัก ๗๕๐ กก.

แผนภาพที่ ๒-๙ : โคพันธุ์ชอร์ตฮอร์น (Shorthorn)

ที่มา : กรมปศุสัตว์, ๒๕๕๙

๓.๗ โคพันธุ์ชาโรเลส์ (Charolais) โคพันธุ์นี้เป็นโคพันธุ์เก่าแก่ของประเทศฝรั่งเศส เดิมเป็นโคงาน มีสีขาวครีมทั้งตัว ขาสั้น ลำตัวกว้าง ยาว และลึก มีกล้ามเนื้อตลอดทั้งตัว มีกล้ามเนื้อเป็นมัดสวยงาม เป็นโคขนาดใหญ่ มีอัตราการเจริญเติบโตเร็ว ซากมีขนาดใหญ่ เนื้อนุ่ม มักนำมาผสมข้ามพันธุ์ให้ลูกผสมโตเร็วมีเนื้อมาก ตัวผู้มีขนาด ๙๐๐-๑,๑๐๐ กก. ตัวเมียหนัก ๖๘๐-๘๐๐ กก. มีทั้งพวกที่มีเขาและไม่มีเขา มีข้อเสียถ้าเลี้ยงเป็นพันธุ์แท้หรือมีเลือดสูงๆ จะไม่ทนต่อสภาพอากาศในบ้านเรา

แผนภาพที่ ๒-๑๐ : โคพันธุ์ชาโรเลส์

ที่มา : กรมปศุสัตว์, ๒๕๕๙

๓.๘ โคพันธุ์ซิมเมนทอล (Simmental) ถิ่นกำเนิดเดิมอยู่ในประเทศสวิสเซอร์แลนด์ ในประเทศเยอรมันเรียกโคพันธุ์นี้ว่า เฟล็คฟีห์ (Fleckvieh) เป็นโคกึ่งเนื้อกึ่งนม (dual purpose) เป็นโคพันธุ์เก่าแก่พันธุ์หนึ่งของยุโรป มีขนาดใหญ่ให้เนื้อดี ลักษณะสีแดงออกเหลืองมีต่างขาว ตามลำตัวโดยเฉพาะใบหน้า ใต้ท้องและพู่หาง โตเร็ว มีเนื้อมาก ซากมีไขมันน้อย ตัวผู้หนัก ๙๐๐-๑,๑๐๐ กก. ตัวเมียหนัก ๖๘๐-๘๐๐ กก.

แผนภาพที่ ๒-๑๑ : โคพันธุ์ซิมเมนทอล

ที่มา : กรมปศุสัตว์, ๒๕๕๙

๓.๙ โคพันธุ์ตาก เป็นพันธุ์โคเนื้อที่สร้างขึ้นใหม่จากการผสมพันธุ์และปรับปรุงพันธุ์ ให้เป็นโคที่เติบโตเร็วในสภาพแวดล้อมการเลี้ยงดูของประเทศไทย มีสายเลือดโคพันธุ์ชาร์โรเลส์ ๖๒.๕% โคพันธุ์ไทย บราห์มัน ๓๗.๕% ให้เนื้อคุณภาพดีที่สามารถสนองความต้องการของตลาด เนื้อโคชั้นสูง ได้แก่ ภัตตาคารและโรงแรมชั้นนำ ทำให้ทดแทนการนำเข้าเนื้อโคคุณภาพดีจากต่างประเทศได้ เป็นโคที่มีขนาดใหญ่ปานกลาง ออกกว้างและลึกมาก หลังตรง สะโพกใหญ่ ไหล่หนา คอสั้น ลำตัวมองดูเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีกล้ามเนื้อหนา ขนมีลักษณะสั้นเกรียน สีขาวครีมหรือน้ำตาลอ่อน หูกางขนาดเล็กและสั้นพอสมควร มีตะโพนกเพียงเล็กน้อย เหนียงคอหย่อนยานพอสมควรหนังสะตือหย่อนยานเล็กน้อยเพศผู้โตเต็มที่น้ำหนักประมาณ ๙๐๐-๑,๐๐๐ กก. เพศเมีย ๖๐๐-๗๐๐ กก. น้ำหนักแรกเกิด ๒๙-๓๒ กก. น้ำหนักหย่านม๑๗๐-๒๐๐ กก. โคนสาวผสมพันธุ์ที่อายุ ๑๔ เดือน น้ำหนัก ๒๘๐ กก. ขึ้นไป ช่วงทางการให้ลูก ๕๐๐ วัน อัตราการเจริญเติบโตต่อวันเมื่อขุน ๑.๑-๑.๔ กก./ต่อวัน เปอร์เซ็นต์ซากสด ๖๑-๖๓% และเปอร์เซ็นต์ซากเย็น ๖๐-๖๒%

ข้อดี มีการเจริญเติบโตเร็ว เนื้อนุ่ม เนื้อสันมีไขมันแทรก (marbling) ซากมีขนาดใหญ่ เลี้ยงง่าย หากินเก่ง ไม่เลือกกินหญ้า ทนทานต่อสภาพอากาศร้อน

ข้อเสีย การเลี้ยงต้องอาศัยการดูแลเอาใจใส่พอสมควร ไม่เหมาะที่จะนำไปปล่อยเลี้ยงในป่าหรือทุ่งนา โดยไม่ดูแลเอาใจใส่

แผนภาพที่ ๒-๑๒ : โคพันธุ์ตาก

ที่มา : กรมปศุสัตว์, ๒๕๕๙

๓.๑๐ โคพันธุ์กบินทร์บุรี เป็นโคลูกผสมระหว่างพันธุ์ซิมเมนทอลกับพันธุ์บราห์มัน โดยกรมปศุสัตว์ได้มอบหมายให้สถานีวิจัยทดสอบพันธุ์สัตว์ปราจีนบุรี (ตั้งอยู่ที่ อำเภอกบินทร์บุรี) ทำการสร้างโคพันธุ์ใหม่ให้เป็นโคกึ่งเนื้อกึ่งนม โดยลูกโคเพศผู้ใช้เป็น โคขุนได้และแม่โคใช้รีดนมได้ การสร้างพันธุ์ในฝูงปรับปรุงพันธุ์ ดำเนินการโดยนำน้ำเชื้อโคพันธุ์ซิมเมนทอล คุณภาพสูงจากประเทศเยอรมัน ผสมกับแม่โคบราห์มันพันธุ์แท้ ได้โคลูกผสมชั่วที่ ๑ ที่มีเลือด ๕๐% ซิมเมนทอล และ ๕๐% บราห์มัน แล้วผสม โคชั่วที่ ๑ เข้าด้วยกัน คัดเลือกปรับปรุงให้เป็นโคเนื้อพันธุ์ใหม่ เรียกว่าโคพันธุ์กบินทร์บุรี โคพันธุ์กบินทร์บุรีมีสีแดงเข้มคล้ายโคพันธุ์ซิมเมนทอล เป็นโคขนาดกลาง เพศผู้โตเต็มที่ น้ำหนักประมาณ ๙๐๐ ถึง ๑,๐๐๐ กิโลกรัม เพศเมีย ๖๐๐ ถึง ๗๐๐ กิโลกรัม

โคพันธุ์นี้มีข้อดีคือ หากเลี้ยงแบบโคเนื้อมีการเติบโตเร็ว ซากมี ขนาดใหญ่ ที่สนองความต้องการของตลาดเนื้อโคคุณภาพดีได้ ทนทานต่อสภาพอากาศร้อนได้ดีพอสมควร เหมาะที่จะนำมาผสมกับแม่โคพื้นเมือง โคบราห์มันและลูกผสมบราห์มันเพื่อนำลูกเพศผู้มาเลี้ยง เป็นโคขุน ลูกเพศเมีย ใช้รีดนมได้มากพอสมควร หากจะเลี้ยงเป็นโครีดนมควรเลี้ยงใกล้กับแหล่งเลี้ยง โคนมที่สามารถรับซื้อน้ำนมดิบได้ จะได้ไม่มีปัญหาในการจำหน่ายนม แต่การเลี้ยงต้องอาศัยการดูแล เอาใจใส่พอสมควรไม่เหมาะที่จะนำไปปล่อยเลี้ยงในป่าหรือปล่อยในทุ่ง และต้องดูแลเอาใจใส่ให้ดี น้ำหนักแรกเกิด ๒๙-๓๑ กก. น้ำหนักหย่านม ๑๖๐-๑๖๕ กก. เมื่อเลี้ยงขุนโคมีอัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ยวันละ ๙๐๐-๑,๒๑๑ กรัม เปอร์เซ็นต์ซากอ่อน ๕๖.๖๐ เปอร์เซ็นต์ซากเย็น ๕๓.๔๐ เปอร์เซ็นต์ เนื้อมีสีแดงเข้ม อาจเป็นข้อดีของตลาดเนื้อโคคุณภาพดี เมื่อเปรียบเทียบกับโคลูกผสมชาร์โรเลส์ เช่น โคพันธุ์ตากและโคกำแพงแสน

แผนภาพที่ ๒-๑๓ : โคพันธุ์กบินทร์บุรี

ที่มา : กรมปศุสัตว์, ๒๕๕๙

๓.๑๑ โคพันธุ์กำแพงแสน เป็นการปรับปรุงพันธุ์โคเนื้อโคพื้นเมืองของไทยที่มีคุณสมบัติที่ดีเลิศในเรื่องความสมบูรณ์ คือ เป็นสัตว์เร็ว ผสมติดง่าย ได้ลูกทุกปี ทั้งๆ ที่ได้รับอาหารไม่ค่อยสมบูรณ์นัก แต่เนื่องจากโคพื้นเมืองของไทยไม่สามารถนำมาเลี้ยงเป็นโคขุนในระบบธุรกิจได้ เพราะมีขนาดลำตัวเล็กและโตช้า จึงได้มีการปรับปรุงโคพื้นเมือง โดยนำโคบราห์มันเข้ามาผสมเพื่อให้ได้ลูกโคที่มีขนาดใหญ่และโตเร็วขึ้น แต่มีการทราบกันดีอยู่แล้วว่าโคบราห์มัน มีข้อด้อยเรื่องความสมบูรณ์พันธุ์ การยกระดับโคบราห์มันให้สูงขึ้นจะมีปัญหาการผสมติดอย่างมากขึ้น ยิ่งถ้าหากได้รับอาหารไม่สมบูรณ์โคจะไม่ยอมเป็นสัตว์ นอกจากนี้คุณภาพของโคบราห์มันก็ด้อยกว่าโคเมืองหนาว การผสมโคกำแพงแสนจึงมีเลือดโคพื้นเมืองไว้ ๒๕ เปอร์เซ็นต์ เพื่อให้ได้โครงสร้างใหญ่ขึ้นแล้ว จึงมีการคิดนำเอาโคซาโรเลสเข้ามาช่วยในเรื่องการให้เนื้อและการเจริญเติบโต โดยจำกัดเลือดของพันธุ์ซาโรเลสไว้เพียง ๕๐ เปอร์เซ็นต์

แผนภาพที่ ๒-๑๔ : โคพันธุ์กำแพงแสน

ที่มา : กรมปศุสัตว์, ๒๕๕๙

ปัญหาและอุปสรรคในอุตสาหกรรมโคเนื้อในประเทศไทย

จากการศึกษาและสัมภาษณ์บุคคลผู้ที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมโคเนื้อในประเทศไทย พบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นหรือมีอยู่ในปัจจุบันสามารถแบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะใหญ่ๆ คือ ปัญหาด้านการผลิตและปัญหาด้านการตลาด พอที่จะสรุปได้ดังนี้

๑. ปัญหาด้านการผลิต ปัญหาด้านการผลิตโคเนื้อในประเทศไทยสามารถแบ่งได้เป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

๑.๑ ปัญหาด้านการปรับปรุงพันธุ์ การวิจัยและพัฒนาปรับปรุงพันธุ์ในประเทศไทย ยังด้อยกว่าหลายๆ ประเทศที่เป็นผู้ส่งออกเนื้อรายใหญ่ของโลก ทำให้เกิดการขาดแคลนพ่อพันธุ์ และแม่พันธุ์ที่มีคุณภาพในการผลิตโคเนื้อคุณภาพสำหรับผลิตและนำมาเลี้ยงเป็นโคขุน เพื่อให้ได้เนื้อโคคุณภาพสูง จากสถิติการเลี้ยงโคเนื้อของกรมปศุสัตว์พบว่าปริมาณการเลี้ยงโคเนื้อมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องซึ่งในปี ๒๐๐๓ มีโคเนื้อจำนวน ๕.๙ ล้านตัว และคาดการณ์ว่าจะเพิ่มขึ้นอีกในปริมาณมากในแต่ละปี แต่จากปริมาณการเลี้ยงโคเนื้อทั้งหมดนี้พบว่าพันธุ์โคเนื้อที่เกษตรกรเลี้ยงเป็นพันธุ์ลูกผสมเพียงร้อยละ ๔๐ ที่เหลืออีกร้อยละ ๖๐ เป็นโคพันธุ์พื้นเมือง และในจำนวนโคเนื้อพันธุ์ผสมที่นำมาเลี้ยงเป็นโคขุนก็มีจำนวนน้อยเนื่องจากมีต้นทุนที่สูง โคเนื้อพันธุ์ผสมที่มีการพัฒนาปรับปรุงพันธุ์ในปัจจุบันที่มีอยู่ก็มีราคาสูงมากเมื่อเทียบกับโคพันธุ์พื้นเมือง เนื่องจากต้นทุนของพ่อพันธุ์โคที่สูงทำให้เกษตรกรรายย่อยไม่สามารถดำเนินงานได้อย่างเบ็ดเสร็จ ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นผู้ประกอบการรายใหญ่หรือสหกรณ์โคเนื้อบางแห่งเท่านั้นเอง

๑.๒ ปัญหาด้านความรู้ของเกษตรกร โดยทั่วไปแล้วการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร แบ่งกลุ่มเกษตรกรได้เป็น ๓ กลุ่มคือ กลุ่มที่เลี้ยงโคเนื้อเป็นจำนวนมากในรูปแบบของฟาร์ม เน้นรูปแบบการเลี้ยงเพื่อการค้าอย่างเต็มตัว มีระบบการบริหารจัดการที่ดีได้มาตรฐาน กลุ่มที่สองเลี้ยงโคเป็นอาชีพหลักเช่นเดียวกันแต่ไม่ได้มีขนาดใหญ่ เน้นการดูแลเองในครอบครัว ส่วนกลุ่มสุดท้ายเลี้ยงโคเป็นอาชีพเสริมเลี้ยงเพียงไม่กี่ตัว ซึ่งสองกลุ่มหลังนี้ถือว่าเป็นส่วนใหญ่ของเกษตรกร เป็นกลุ่มที่มีการศึกษาน้อย ทำให้การดำเนินงานการจัดการเลี้ยงดูและป้องกันโรคยังไม่ได้มาตรฐาน การรับเทคโนโลยีต่างๆ เป็นไปได้อย่างล่าช้า

๑.๓ ปัญหาโคที่เลี้ยงขาดความสมบูรณ์ทำให้ อัตราการผสมติดต่ำ อัตราการให้ลูกโคต่ำและอัตราการตายสูง จากสถิติพบว่าอัตราการให้ลูกโคในประเทศไทยอยู่ที่ประมาณร้อยละ ๔๐-๔๕ ต่อปี สาเหตุหลักเนื่องมาจากปัญหาการขาดแคลนน้ำในหลายๆ พื้นที่ทำให้ขาดแคลนทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ที่มีความอุดมสมบูรณ์ หรือทุ่งหญ้าที่มีการจัดการแปลงหญ้าแบบประณีต และถูกต้องเหมาะสมกับการเลี้ยงดูโค โดยเฉพาะในฤดูแล้งที่สภาพอากาศไม่เอื้ออำนวยต่อการเจริญเติบโตของหญ้าธรรมชาติจึงเป็นผลทำให้ขาดแคลนอาหารสัตว์ รวมทั้งเกษตรกรขาดความรู้ในการถนอมอาหาร การผลิตอาหารขึ้นที่มีคุณค่าทางโภชนาการต่อการเจริญเติบโตของโคและมีต้นทุนการผลิตต่ำ การเลือกใช้วัสดุ และสิ่งเหลือใช้ทางการเกษตรมาใช้เป็นอาหารเพื่อลดต้นทุนการผลิต

๑.๔ ปัญหาด้านการป้องกันและควบคุมโรคระบาด เนื่องจากเกษตรกรที่เลี้ยงโคนมในประเทศไทยเป็นรายย่อย ทำให้ระบบการเลี้ยงไม่ได้มาตรฐาน อีกทั้งทางราชการไม่ได้มีการดำเนินงานในเรื่องมาตรฐานของการเลี้ยงอย่างเข้มงวด ทำให้ไม่สามารถสร้างระบบการเลี้ยงการป้องกันโรคที่ได้มาตรฐาน

๑.๕ ปัญหาด้านเงินทุน เกษตรกรขาดสภาพคล่องด้านเงินทุน ขาดแคลนแหล่งเงินทุนหมุนเวียน แหล่งเงินกู้ระยะยาวที่อัตราดอกเบี้ยต่ำจึงไม่สามารถยืมต่ออาชีพการเลี้ยงโคเป็นอาชีพหลักเนื่องจากการประกอบอาชีพเลี้ยงโคเป็นอาชีพหลักต้องใช้เงินทุนสูง โดยเฉพาะเพื่อจัดซื้อโคพันธุ์ดีไว้เลี้ยง นอกจากนี้ อาหารและยาป้องกันโรคก็มีความจำเป็นต้องใช้ทุนสูงเช่นกัน และนอกจากเกษตรกรรายย่อยแล้วเกษตรกรรายปานกลางหรือใหญ่เมื่อหาแหล่งเงินทุนไม่ได้ก็ไม่สามารถขยายกิจการฟาร์มเลี้ยงโคเนื้อได้ และยังทำให้การบริหารจัดการ การเลี้ยงดู การให้อาหาร การป้องกันโรคและอื่นๆ ไม่ได้มาตรฐาน หรือได้มาตรฐานต่ำ

๒. ปัญหาด้านการตลาด ปัญหาที่สำคัญในด้านการตลาดได้แก่

๒.๑ ตลาดซื้อ-ขายโค กระบือ ไม่ได้มาตรฐาน ไม่มีการซื้อขายในระบบซึ่ง ตวง วัดตลาดโดยทั่วไปมักจะเป็นตลาดนัดต่างๆ พ่อค้าคนกลางเข้าไปหาซื้อกับเกษตรกรรายย่อย และนำไปส่งขายต่อ ทำให้การซื้อขายเป็นไปตามสายตาแต่ละคน ไม่ยุติธรรมต่อเกษตรกรและถ้าเกษตรกรผู้เลี้ยงโคที่มีความจำเป็นหรือมีข้อจำกัดเช่น ถึงเวลาต้องใช้เงิน หรือมีปัญหาเรื่องเงินจึงจำเป็นต้องรีบขายโค ทำให้ถูกกดราคา ได้ราคาต่ำ และยิ่งไปกว่านั้นหน่วยงานของรัฐบาลไม่สนใจจัดตั้งตลาดเพื่อการซื้อขายแลกเปลี่ยนปศุสัตว์ให้เข้าระบบมาตรฐาน มีแหล่งซื้อขายที่แน่นอน มีการจัดการดูแลครบวงจร ไม่ควรปล่อยให้เป็นเรื่องส่วนตัวของเอกชนในการตั้งตลาดของใครของมัน ปล่อยให้พ่อค้าคนกลางที่ไม่มีอาชีพเป็นเกษตรกรคอยกดราคาซื้อโคจากเกษตรกรแล้วนำไปขายให้พ่อค้าโคในราคาสูงได้กำไรสองต่อ ทั้งจากการซื้อกดราคาและขายในราคาสูงเป็นเหตุให้เกษตรกรผู้เลี้ยงโคขายโคได้ในราคาต่ำไม่ได้กำไรเท่าที่ควร

๒.๒ เกษตรกรรายย่อยขาดการรวมกลุ่มกัน ทำให้มีอำนาจต่อรองต่ำ และไม่สามารถควบคุมการผลิตในปริมาณที่ต้องการได้ ทำให้ไม่สามารถรวบรวมโคในปริมาณมากและส่งเข้าตลาดโคเนื้ออย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะโคขุนคุณภาพดี การขายโคจึงเป็นในลักษณะต่างคนต่างขาย ปัญหาการไม่มีกลุ่มองค์กรหรือหน่วยงานที่เข้ามาดำเนินงาน เข้ามารับผิดชอบอย่างจริงจัง ทำให้ขาดการประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ขาดการประชาสัมพันธ์การบริโภคเนื้อที่เหมาะสมตามคุณภาพให้กับผู้บริโภคเพื่อให้ได้รับความมั่นใจ ขาดการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่างๆ อย่างเป็นระบบให้กับเกษตรกร ขาดการจัดเก็บข้อมูลที่ต้องการ ทำให้การวางแผนทั้งการผลิตและการตลาดทำได้ยากเป็นต้น

๒.๓ ปัญหาด้านคุณภาพของโคเนื้อที่ผลิตได้ไม่เป็นที่ยอมรับของต่างชาติ เนื่องจากระบบการเลี้ยงและการควบคุมโรคไม่ได้มาตรฐานสากล ทำให้ขายได้เฉพาะในประเทศ และประเทศเพื่อนบ้านเพียงเล็กน้อย ตลาดโคเนื้อของไทยจึงมีช่องทางการจัดจำหน่ายที่จำกัด ซึ่งปัญหาเหล่านี้เกิดจากคุณภาพไม่ได้มาตรฐาน ปัญหาโรคระบาดระบบการผลิตและการแปรรูปยังไม่ได้ตามาตรฐานสากลที่กำหนด

๒.๔ ปัญหาที่สำคัญอีกอย่างสำหรับโคเนื้อชำแหละก็คือราคาตกต่ำ ขายไม่ได้ราคา ซึ่งเนื่องมาจากความต้องการบริโภคโคเนื้อในประเทศเมื่อเทียบกับประเทศต่างๆ แล้วถือว่าต่ำมาก สินค้าอื่นๆ ที่สามารถทดแทนกันได้ เช่น เนื้อสุกร เนื้อไก่ มีราคาต่อกิโลกรัมต่ำกว่ามาก เมื่อราคาโคเนื้อปรับตัวสูงขึ้นผู้บริโภคก็หันไปบริโภคเนื้อสุกรหรือเนื้อไก่แทน นอกจากนี้ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อราคาเนื้อที่สำคัญก็คือ ปัญหาการลักลอบนำเข้าโคมีชีวิตตามแนวชายแดน และการลักลอบนำเข้าเนื้อกล่องแช่แข็งหรือเนื้อโคเถื่อนจากประเทศเวียดนาม อินเดีย เป็นต้น ซึ่งมีผลกระทบต่อราคาโคเนื้อในประเทศอย่างมาก

แนวโน้มสถานการณ์การผลิตโคเนื้อของประเทศไทย

๑. ของโลก

๑.๑ การผลิต ปี ๒๕๖๐ กระทรวงเกษตรสหรัฐอเมริกา คาดว่าการผลิตเนื้อโค จะมีปริมาณ ๕๘.๗๔ ล้านตัน ลดลงจากปี ๒๕๕๗ ร้อยละ ๑.๔๔ แม้ว่าผู้ผลิตรายใหญ่ คือ บราซิล อินเดีย และอาร์เจนตินา มีการผลิตเพิ่มขึ้น แต่จีนมีการผลิตลดลงร้อยละ ๑.๙๒ และออสเตรเลีย มีการผลิตลดลงอย่างมากถึงร้อยละ ๗ เนื่องจากการผลิต เพื่อส่งออกลดลงร้อยละ ๑๐ จากการที่ผู้นำเข้าหลัก (สหรัฐอเมริกา จีน เกาหลีใต้) หันไปนำเข้าจากประเทศอื่น

๑.๒ การตลาด

๑.๒.๑ ความต้องการบริโภค ปี ๒๕๖๐ คาดว่าจะมีการบริโภคเนื้อโค ๕๖.๘๘ ล้านตัน ลดลงจากปี ๒๕๕๙ ร้อยละ ๑.๖๔ โดยประเทศที่มีการบริโภคมากที่สุดยังคงเป็นสหรัฐอเมริกา ๑๐.๙๔ ล้านตัน รองลงมา ได้แก่ บราซิล ๘.๐๖ ล้านตัน และสหภาพยุโรป ๗.๕๙ ล้านตัน

๑.๒.๒ การส่งออก ปี ๒๕๖๐ คาดว่าจะมีการส่งออกเนื้อโค ๙.๙๔ ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๙ ร้อยละ ๑.๗๒ เนื่องจากการส่งออกของบราซิลและอินเดียขยายตัวเพิ่มขึ้น แต่สหรัฐอเมริกาและออสเตรเลียนีมีการ ส่งออกลดลง

๑.๒.๓ การนำเข้า ปี ๒๕๖๐ คาดว่าจะมีการนำเข้าเนื้อโคของโลก ๘.๐๕ ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๙ ร้อยละ ๒.๒๐ เนื่องจากประเทศหลักๆ เช่น สหรัฐอเมริกา ฮองกง มีการนำเข้าเนื้อโคเพิ่มขึ้น อีกทั้งจีนมีการ นำเข้าเพิ่มขึ้น ร้อยละ ๑๑.๙๖ จากความต้องการบริโภคที่เพิ่มขึ้นตามจำนวนประชากรที่มีมากเป็นอันดับ ๑ ของโลก

๒. ของไทย

๒.๑ การผลิต ปี ๒๕๖๐ คาดว่ามีปริมาณการผลิต ๐.๙๗ ล้านตัว หรือ ๑๓๙.๑๘ พันตัน ลดลงจากปี ๒๕๕๙ ร้อยละ ๐.๙๖ การที่ปริมาณผลผลิตโคเนื้อลดลงอย่างรวดเร็วเป็นผลมาจากเกษตรกรขายโคเนื้อมากุ้งและ มีการนำแม่โคและโคเล็กเข้าโรงฆ่าเพื่อบริโภคช่วง ๓ - ๔ ปีที่ผ่านมา ทำให้จำนวนแม่โคพันธุ์ทดแทนและ โครุ่นลดลง ถึงแม้ว่าราคาโคเนื้อจะปรับตัวสูงขึ้น แต่เกษตรกรไม่สามารถหาโคแม่พันธุ์เพื่อผลิตลูกทดแทนได้ทันการผลิต โคเนื้อจึงไม่เพียงพอต่อการบริโภคภายในประเทศและส่งออกต้องนำเข้าโคเนื้อจากต่างประเทศ

๒.๒ การตลาด

๒.๒.๑ ความต้องการบริโภค โคที่ผลิตได้จะใช้บริโภคในประเทศเกือบทั้งหมด และมีบางส่วนที่ได้จากการนำเข้ามาโดยถูกต้องตามกฎหมาย และลักลอบนำเข้าทั้งในรูปของโคมีชีวิต และเนื้อโคชำแหละปี ๒๕๖๐ คาดว่าการบริโภคจะเพิ่มขึ้นจากความต้องการบริโภคเนื้อโคแบบปิ้งย่าง เพิ่มขึ้นและประชากรเพิ่มขึ้น

๒.๒.๒ การส่งออก คาดว่าการส่งออกโคมีชีวิตและเนื้อโคและผลิตภัณฑ์ จะเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๙ เนื่องจากประเทศเพื่อนบ้านยังมีความต้องการโคเนื้อและเนื้อโคที่มีคุณภาพดี จากไทย

๒.๒.๓ การนำเข้า ปี ๒๕๖๐ คาดว่าการนำเข้าโคมีชีวิตจะเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๙ เนื่องจากยังคงมีความต้องการบริโภคที่เพิ่มขึ้นและปริมาณการผลิตโคเนื้อของไทยลดลง และคาดว่า การนำเข้าเนื้อโคและผลิตภัณฑ์จะเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๘ เนื่องจากมีความต้องการเนื้อโคเพิ่มขึ้น ขณะที่ ปริมาณการผลิตโคเนื้อในประเทศลดลง

๒.๒.๔ ราคา

๒.๒.๔.๑ ราคาที่เกษตรกรขายได้ ปี ๒๕๖๐ คาดว่าราคาจะสูงขึ้นจากปี ที่ผ่านมาเนื่องจากปริมาณการผลิตลดลง ส่วนราคาเนื้อโคภายในประเทศจะปรับสูงขึ้นเช่นเดียวกัน

๒.๒.๔.๒ ราคาส่งออก และราคานำเข้า ปี ๒๕๖๐ คาดว่าราคาส่งออก โคมีชีวิตจะสูงขึ้นเล็กน้อย ราคาส่งออกเนื้อโคและผลิตภัณฑ์จะสูงขึ้นเมื่อเทียบกับปี ๒๕๕๙ ส่วนราคา นำเข้าโคมีชีวิต เนื้อโคและผลิตภัณฑ์ คาดว่าจะสูงขึ้นจากปี ๒๕๕๘

สหกรณ์การเลี้ยงปศุสัตว์ กรป.กลาง โพนยางคำ จำกัด

สหกรณ์การเลี้ยงปศุสัตว์ กรป.กลาง โพนยางคำ จำกัด ก่อตั้งเมื่อ ๓ มิถุนายน ๒๕๒๓ สืบเนื่องจากการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงโคของเกษตรกรในเขตจังหวัดสกลนครและนครพนมของ กรป.กลาง (ซึ่งปัจจุบันคือหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา) อีกทั้งได้รับการสนับสนุนจากส่วนต่าง ดังนี้

๑. ศูนย์ส่งเสริมการขยายพันธุ์สัตว์ กรป.กลาง ให้การสนับสนุนด้านการผสมเทียมโค บุคลากร และน้ำเชื้อโคพ่อพันธุ์เนื้อจากต่างประเทศ

๒. รัฐบาลฝรั่งเศส โดยสถานเอกอัครราชทูตประจำประเทศไทยฝ่ายวัฒนธรรมและความร่วมมือ (นายฟรังซัว แดร์โพซ์ ผู้ประสานงาน) ให้การสนับสนุนด้านวิชาการทุนการศึกษาอบรม แก่เจ้าหน้าที่ไทย ไปฝึกอบรมในประเทศฝรั่งเศส ด้านการผลิตเนื้อ การตัดเนื้อ การผสมเทียม ผลิต เมล็ดพืชอาหารสัตว์ การบริหารระบบสหกรณ์ ฯลฯ ตลอดจนสนับสนุนผู้เชี่ยวชาญด้านเกษตรและ สหกรณ์มาปฏิบัติงานที่สหกรณ์และสนับสนุนทุนสร้างโรงฆ่าสัตว์พร้อมอุปกรณ์ เครื่องมือ รวมทั้งรถ ห้องเย็นใช้ขนส่งเนื้อ จากสหกรณ์ฯโพนยางคำสกลนครไปยังศูนย์ตัดแต่งและจำหน่ายที่กรุงเทพฯ

๓. รัฐบาลออสเตรเลีย โดย Asian Food Handling Bureau ให้การสนับสนุนอุปกรณ์ ห้องเย็นบ่มซากห้องที่ ๑ (ประสานงานโดย ดร.วิพิชญ์ ไชยศรีสงคราม)

๔. รัฐบาลเยอรมัน ให้การสนับสนุนอุปกรณ์ห้องเย็นบ่มซากห้องที่ ๒ (ประสานงานโดย พลตรีชัยพฤกษ์ แก้วพรหมมาลย์)

สหกรณ์การเลี้ยงปศุสัตว์ กองอำนวยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ (กรป.) กลาง โพนยางคำ จำกัด เกิดขึ้นมาต่อเนื่องจากโครงการผสมเทียมโคพันธุ์เนื้อของศูนย์ส่งเสริมการขยายพันธุ์ สัตว์ กรป. กลาง เพื่อเป็นแหล่งรับซื้อผลผลิตจากเกษตรกรที่ร่วมในโครงการผสมเทียมพันธุ์โคส่งเสริม ให้สมาชิกผลิตโคขุนลูกผสมสายพันธุ์เลือดยุโรปร้อยละ ๕๐ แล้วรับซื้อโคขุนของสมาชิกมาจัดการแปรรูปและจำหน่าย ด้านการผลิตโคของสหกรณ์ฯ จะไม่มีการใช้ฮอร์โมนและสารเร่งการเจริญเติบโต คุณภาพเนื้อได้รับการประกันคุณภาพจากองค์การอาหารและยา (อ.ย.) ประจำกิจการ มีตลาดรองรับ เนื้อผลิตขึ้นจำหน่าย และโรงฆ่าสัตว์ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับ

ภารกิจของสหกรณ์การเลี้ยงปศุสัตว์ กรป.กลาง โพนยางคำ จำกัด

๑. บริการผสมพันธุ์เทียมโค
๒. ส่งเสริมการเลี้ยงโคขุน
๓. บริการรักษาสัตว์ของสมาชิก
๔. จำหน่ายอาหารสัตว์ (อาหารข้น) ให้กับสมาชิก
๕. รับซื้อโคขุน
๖. จัดการแปรรูปและจำหน่ายเนื้อโค

พื้นที่ปฏิบัติการของสหกรณ์การเลี้ยงปศุสัตว์ กรป.กลาง โพนยางคำ จำกัด ในเขต จังหวัดสกลนคร (ทุกอำเภอ) หรือ จังหวัดนครพนม อำเภอเมือง อำเภอปลาปาก อำเภอธาตุพนม อำเภอเรณูนคร อำเภอนาแก และ อำเภอวังยาง หรือ จังหวัดหนองคาย อำเภอเซกา

ประเภทโคขุนที่สหกรณ์การเลี้ยงปศุสัตว์ กรป.กลาง โพนยางคำ จำกัดรับซื้อ

๑. โคเพศผู้ และโคเพศเมีย (โคเพศเมีย ไม่ตั้งท้องหรือมีลูกอ่อนกินนม และสมาชิกต้องเป็นเจ้าของโคตั้งแต่แรกเกิด) อายุโค ฟันแท้ไม่เกิด ๖ ซี่ ถ้าฟันแท้คู่ที่ ๔ เริ่มงอก แต่ไม่สูงเท่าฟันแท้ ๓ คู่แรก ถือว่าผ่าน

๒. น้ำหนักโคเป็นไม่น้อยกว่า ๕๗๐ กิโลกรัม

๓. พันธุ์โคสายเลือดยุโรปร้อยละ ๕๐ ได้แก่ พันธุ์ชาโรเลส์ร้อยละ ๕๐ พันธุ์ลิมูซีน ร้อยละ ๕๐ และพันธุ์ซิเมนทาล์ร้อยละ ๕๐ เท่านั้น

๑. โคพันธุ์ชาโรเลส์

มีถิ่นกำเนิดในเมืองชาโรลส์ (Charolles) ประเทศฝรั่งเศส เดิมเคยเลี้ยงเป็นโคงาน แต่ได้ทำการคัดเลือกพันธุ์เพื่อใช้เป็นทั้งโคงานและโคเนื้อ (Dual Purpose) ลักษณะทั่วไปลำตัวมีสีขาว ถึงสีครีม อาจมีผิวหนังสีแดงโดยเฉพาะบริเวณรอบจมูก ตา และใต้ท้อง จัดว่าเป็นโคเนื้อที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในโลกพันธุ์หนึ่ง โคเพศผู้โตเต็มที่มีน้ำหนักตัว ๑,๐๐๐-๑,๒๐๐ กิโลกรัม เพศเมีย ๘๐๐-๘๕๐ กิโลกรัม แม่โคให้ลูกที่มีน้ำหนักแรกเกิดสูง (๔๕ กิโลกรัม) และน้ำหนักตัวเมื่อหย่านมสูง (๒๗๐-๓๐๐ กิโลกรัม) เป็นโคที่มีการเจริญเติบโตเร็ว (๑.๐-๑.๒ กิโลกรัม/วัน) เมื่ออายุได้ ๑๕ เดือน บางตัวมี น้ำหนักถึง ๕๐๐ กิโลกรัม โคพันธุ์ชาโรเลส์ มีรูปร่างยาวเพรียวกว่าโคพันธุ์ยุโรปอื่นๆ มีขาสั้น ลำตัวลึก แม่โค ให้นมดี เลี้ยงลูกเก่งมีเปอร์เซ็นต์ซากสูงกว่าโคพันธุ์อื่นๆ คุณภาพซากดีมาก เนื้อมีคุณภาพดี ในเมืองไทยได้นำมาผสมพันธุ์กับโคลูกผสมบราห์มัน แต่รักษาระดับเลือดของพันธุ์ชาโรเลส์ ให้อยู่ ระหว่าง ๕๐ - ๖๒ %

แผนภาพที่ ๒-๑๕ : โคพันธุ์ชาร์โรเลส์

ที่มา : กรมปศุสัตว์, ๒๕๕๙

๒. โคพันธุ์ซิมเมนทาล์

มีถิ่นกำเนิดในประเทศสวิสเซอร์แลนด์ นิยมเลี้ยงกันในประเทศยุโรป ในเยอรมันเรียกว่า พันธุ์เฟลคพี (Fleckvieh) ได้รับการปรับปรุงพันธุ์เป็นโคกึ่งเนื้อกึ่งนม ในประเทศสหรัฐอเมริกา นำไปคัดเลือกปรับปรุงพันธุ์ให้เป็นโคเนื้อ ลำตัวมีสีน้ำตาลหรือแดงเข้มไปจนถึงสีฟางหรือเหลืองทอง และมีสีขาวกระจายแทรกทั่วไป หน้าขาว ท้องขาว และขาขาว เป็นโคขนาดใหญ่ โครงร่างเป็นสี่เหลี่ยม ลำตัวยาว ลีเกอ บั้นท้ายใหญ่ ช่วงขาสั้นและแข็งแรง เพศผู้โตเต็มที่หนักประมาณ ๑,๑๐๐-๑,๓๐๐ กก. เพศเมีย ๖๕๐-๘๐๐ กก.

แผนภาพที่ ๒-๑๖ : โคพันธุ์ซิมเมนทาล์

ที่มา : กรมปศุสัตว์, ๒๕๕๙

๓. โคพันธุ์ลิมูซิน

มีถิ่นกำเนิดในภาคกลางตอนใต้ของฝรั่งเศส สีน้ำตาลแดงหรือสีทองแดง รอบจมูกปาก และข้อขาทั้งสี่เป็นสีอ่อน เพศผู้น้ำหนัก ๙๐๐ - ๑,๐๐๐ กก. เพศเมียประมาณ ๗๐๐ กก. หน่วยบัญชาการทหารพัฒนามีน้ำเชื้อไว้ให้บริการผสมเทียม

แผนภาพที่ ๒-๑๗ : โคพันธุ์ลิมูซิน

ที่มา : กรมปศุสัตว์, ๒๕๕๙

ลักษณะของโคที่สหกรณ์การเลี้ยงปศุสัตว์ กรป.กลาง โพนยางคำ จำกัด ทำการขุน

ลักษณะของโคที่ทำการเลี้ยงขุนได้ น้ำหนักจะต้องไม่น้อยกว่า ๓๘๖ กิโลกรัม หรือ วัตรอบอกไม่น้อยกว่า ๖๓ นิ้ว มีสุขภาพสมบูรณ์ วัวไม่พิการ ไม่เป็นโรค โคเพศผู้จะต้องมีอายุไม่เกิน ๕ ปี โคมีพินแท้ไม่เกิน ๖ ซี่ โคเพศเมียไม่จำกัดอายุ สำหรับเพศเมียจะต้องไม่ตั้งท้อง ไม่มีลูกอ่อนกิน นม สำหรับโคที่ใช้ในการขุนสามารถนำมาใช้ในการขุนได้ ๒ แบบ คือ แบบที่หนึ่งสมาชิกมีโคแม่พันธุ์ที่ใช้ในการผลิตลูกโค และแบบที่สองสมาชิกสามารถหาซื้อโคพร้อมขุนทำการขุนได้เลย

คอกเลี้ยงโคขุน สหกรณ์การเลี้ยงปศุสัตว์ กรป.กลาง โพนยางคำ จำกัด ทำการขุน

๑. ขนาดของคอกประมาณ ๒ x ๓ เมตร ทำด้วยไม้หรือเหล็กแป๊ปกลมขนาด ๑ - ๒ นิ้ว ทำเป็นช่องๆ ทำการขุนช่องละ ๑ ตัว ปล่องโคอยู่ในช่องโดยไม่ผูกเชือก แต่ต้องสนสพวยไว้ทุกๆ ตัว เมื่อจะส่งโคเข้ามาที่สหกรณ์ฯ ต้องมีเชือกยาวไม่น้อยกว่า ๔ เมตร

๒. พื้นของคอกจะต้องยกพื้นให้สูงเพื่อไม่ให้น้ำขังโดยเฉพาะในฤดูฝนหรือเทพื้นเป็นซีเมนต์หนา ๗ - ๘ เซนติเมตร เพื่อที่จะทำความสะอาดพื้นคอกได้ง่าย และพื้นซีเมนต์ยังช่วยฝนเล็บโคให้สั้น ทำให้โคยืนถนัดและกินอาหารได้มาก

๓. หลังคาสูงประมาณ ๒.๕๐ เมตร

๔. รางอาหารแบ่งส่วนออกเป็นรางอาหารหญ้าหรือฟางข้าว รางอาหารขี้ และรางกากน้ำตาล และต้องทำความสะอาดรางอาหารเป็นประจำทุกๆ วัน

๕. ถังน้ำหรือรางน้ำ มีน้ำสะอาดให้กินตลอดเวลา

อาหารประจำวันของโคขุน สหกรณ์การเลี้ยงปศุสัตว์ กรป.กลาง โพนยางคำ จำกัด ทำการขุน

๑. น้ำ ต้องมีน้ำสะอาด ไว้ในคอกโคขุนเป็นประจำ ให้โคขุนมีน้ำกินตามใจชอบไม่ให้ขาด

๒. หญ้าสด โคขุนต้องได้กินหญ้าสดทุกวัน ในฤดูฝน

๓. ฟางข้าว เมื่อไม่มีหญ้าสดแล้ว ทดแทนหญ้าสดด้วยฟางข้าว

๔. อาหารชั้น (อาหารเม็ดฯ) ก่อนกินอาหารชั้น โคต้องได้กินอาหารหยาบ (หญ้า หรือ ฟาง) อย่างน้อยครั้งหนึ่งของความต้องการ เพื่อเป็นการป้องกันการท้องอืด

๕. กากน้ำตาล โคที่ผอม หรือโคที่ยังไม่เจริญเติบโตเต็มที่ ยังไม่ต้องกินกากน้ำตาล โคขุนแล้ว ๕-๖ เดือน จึงจะเริ่มให้กากน้ำตาลได้

จำนวนสมาชิกของสหกรณ์การเลี้ยงปศุสัตว์ ทรบ.กลาง โพนยางคำ จำกัด

สหกรณ์ฯ มีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นจากในปี ๒๕๕๓ จำนวน ๔,๔๔๓ ราย เป็น ๔,๔๗๙ รายในปี ๒๕๕๔ คือ จำนวนสมาชิกในสิ้นปี ๒๕๕๓ มีจำนวน ๔,๔๔๓ ราย สหกรณ์ฯ รับสมาชิกเพิ่มอีก ๔๐ ราย และออกจากสมาชิกภาพ ๔ รายเนื่องจากไม่สะสมหุ้นหรือไม่ทำธุรกิจขุนโคติดต่อกัน ๓ ปี ดังนั้นสิ้นปี ๒๕๕๔ สหกรณ์มีจำนวนสมาชิก ๔,๔๗๙ ราย และมีจำนวนสมาชิก ๓,๖๘๕ รายที่ทำธุรกิจขุนโค นอกนั้นสมาชิกถือหุ้นกับสหกรณ์ฯ เพื่อหวังเงินปันผล มูลค่าการสะสมหุ้นของสมาชิกทั้งหมด มีมูลค่า ๑๔,๙๕๓,๓๓๐ บาท

จำนวนโคขุนของสหกรณ์การเลี้ยงปศุสัตว์ ทรบ.กลาง โพนยางคำ จำกัด

ในปี ๒๕๕๔ เกษตรกรแจ้งขุนโคกับสหกรณ์ฯ ลดลงจากในปี ๒๕๕๓ มีเกษตรกรแจ้งขุนโคจำนวน ๘,๓๐๓ ตัวลดลงเป็น ๗,๗๐๘ ตัวในปี ๒๕๕๔ เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ซื้อโคพร้อมขุนมาเลี้ยงซึ่งมีราคาแพงและเริ่มมีจำนวนน้อยลง ซึ่งสหกรณ์ฯ ฆ่าและโคจำนวน ๖,๖๒๐ ตัว ลดลงจาก ๗,๔๐๔ ตัวในปี ๒๕๕๓ เนื่องจาก ในปี ๒๕๕๔ เกิดน้ำท่วมกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นตลาดที่สำคัญของสหกรณ์ฯ และร้านจำหน่ายเนื้อโคของสหกรณ์อยู่ในเขตพื้นที่น้ำท่วมด้วย อีกทั้งไม่สามารถส่งของไปยังกรุงเทพฯ ได้ ดังนั้นการผลิตเนื้อโคจึงชะงักลง สหกรณ์ฯ ได้แค่จำหน่ายเนื้อโคแก่ลูกค้าทั่วไปที่เข้ามาซื้อเองในสหกรณ์เท่านั้น

สหกรณ์ฯ ได้ส่งเสริมการเลี้ยงโคแรกเกิดหรือการเลี้ยงโคแม่พันธุ์เพื่อผลิตลูกโคขุน คือ เกษตรกรรายใดผลิตลูกโคขุนเองจะได้รับรายได้ ๒,๐๐๐ บาท ซึ่งในปี ๒๕๕๓ รายได้จากโคแรกเกิดมีมูลค่า ๗๐๐ บาท จากการเพิ่มรายได้ในส่วนนี้ทำให้เกษตรกรลดการซื้อโคมาขุนในปี ๒๕๕๓ โคซื้อมาขุนร้อยละ ๙๐.๕ ลดลงเป็นร้อยละ ๙๐.๒ ในปี ๒๕๕๔ และโคขุนที่มาจากแม่พันธุ์โคของเกษตรกรเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๓ ร้อยละ ๙.๕ เป็น ๙.๘ ในปี ๒๕๕๔

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มนิสา นวลเต็ม (๒๕๕๖) กล่าวว่า ปัจจุบันไทยมีพ่อ - แม่พันธุ์โคเนื้อชั้นดีอยู่ในประเทศเป็นจำนวนพอสมควร และที่สำคัญการเลี้ยงดูพ่อ - แม่พันธุ์โคเนื้อชั้นดีของประเทศไทยเป็นไปตามมาตรฐานฟาร์มโคเนื้อของ กรมปศุ สัตว์ นอกจากนี้ ประเทศไทยยังมีทั้งเทคโนโลยีการเลี้ยงและการปรับปรุงพันธุ์ที่มีศักยภาพเหนือประเทศผู้ผลิตอื่นๆ ในอาเซียน ซึ่งปัจจัยเหล่านี้นับว่าเป็นจุดแข็งด้านการผลิตของประเทศไทย สำหรับโอกาสด้านการผลิตของประเทศไทย คือ มีความหลากหลายในการผลิตอาหารสัตว์เพื่อใช้ในการขุนโคเนื้อ ซึ่งจะช่วยให้เนื้อโคที่ผลิต ได้มีคุณภาพดี ส่วนโอกาสด้านการตลาดมองว่าการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ในปี ๒๕๕๘ จะทำให้ตลาดเนื้อโคใหญ่ขึ้น จากประชากรเกือบ ๖๐๐ ล้านคน ซึ่งความต้องการบริโภคเนื้อโคย่อมสูงขึ้นตามไปด้วย ไทยนับเป็นประเทศที่มีศักยภาพในอุตสาหกรรมเนื้อโคมากที่สุดในภูมิภาคอาเซียน จึงเป็นโอกาสที่ดี

ของเกษตรกร ผู้เลี้ยงโคเนื้อของไทยที่จะหันกลับมาเลี้ยงโคเนื้ออีกครั้ง เพื่อให้เพียงพอกับความ ต้องการในประเทศและเพื่อการส่งออกไปยังประเทศอื่นใน AEC โดยอาจจะต้องมีการขยายฐานการผลิตไปยังประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อลดต้นทุนการผลิต ซึ่งจากศักยภาพที่ประเทศไทยมี ทั้งเทคโนโลยี การเลี้ยงและการปรับปรุงพันธุ์ คาดว่าน่าจะสามารสรสร้างมาตรฐานการส่งออกได้ไม่ยาก แต่อย่างไร ก็ตาม สิ่งที่ควรระวังสำหรับการผลิตโคเนื้อของไทย คือ การเปิดเสรีทางการค้า (FTA) กับประเทศ นิวซีแลนด์ และออสเตรเลีย ทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงโคต้องแข่งขัน กับคู่แข่งที่มีศักยภาพสูงทั้ง จากออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ นอกจากนี้ การไม่ควบคุมกฎหมายอย่างเคร่งครัด ทำให้เกิดปัญหา ลักลอบนำเข้าโคเนื้อมีชีวิต และเนื้อโคจากประเทศเพื่อนบ้านและประเทศอินเดีย

นภาพันธ์ฯ (๒๕๕๒) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพซากและผลตอบแทนการผลิตเนื้อโค คุณภาพสูงจากโคขุนลูกผสมชาโรเลส์ เพื่อศึกษาอิทธิพลที่มีต่อสมรรถภาพการผลิต คุณภาพซาก และผลตอบแทนจากการขายซากให้กับสหกรณ์การเลี้ยงปศุสัตว์ กรป. กลาง โพนยางคำ จากัด จังหวัดสกลนคร โดยศึกษาข้อมูลโคลูกผสมชาโรเลส์ตั้งแต่ปี ๒๕๔๖ - ๒๕๕๐ จำนวน ๑,๔๙๔ ตัว ถูกเก็บตามสภาพฟาร์ม ๖ แบบ แหล่งที่มาของลูกโค ๒ แบบ คือ ลูกโคที่เกิดในคอกของฟาร์มสมาชิก และลูกโคที่ซื้อจากฟาร์มอื่นที่ไม่ได้เป็นสมาชิกของสหกรณ์ฯ อายุเมื่อส่งโรงฆ่า อัตราการเจริญเติบโต ระยะเวลาการขุน น้ำหนักมีชีวิตสุดท้าย เปอร์เซ็นต์ซากอ่อน ระดับไขมันแทรก และรายได้ที่ได้จากการ ขายซาก ข้อมูลเหล่านี้ถูกวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SAS (๒๐๐๒) พบว่าอายุโคเมื่อส่งโรงฆ่า ระยะเวลาการขุน และน้ำหนักมีชีวิตสุดท้าย มีต่อการขุนโคลูกผสมชาโรเลส์ให้มีประสิทธิภาพ ควรมี อายุเมื่อส่ง ตลาด ๓-๔ ปี หรือมีน้ำหนักมีชีวิตสุดท้ายไม่น้อยกว่า ๖๔๙ กก. มีระยะเวลาในการขุนไม่ น้อยกว่า ๓๙๙ วัน หรือเริ่มขุนโคเมื่ออายุประมาณ ๒-๓ ปี โคจากฟาร์มที่มีน้ำและหญ้าสดและ มีสภาพคอกไม่สะอาด มีอัตราการเจริญเติบโต น้ำหนักมีชีวิตสุดท้าย เปอร์เซ็นต์ซาก และรายได้จาก การขายซากสูง อย่างไรก็ตามโคต้องใช้เวลาในการขุนนานกว่าฟาร์มที่มีทั้งน้ำ หญ้าสด และคอก สะอาด ๑๗ วัน สำหรับฟาร์มที่มีคอกสะอาด และฟาร์มที่ไม่มีรายงานของสภาพฟาร์มแสดงสมรรถภาพ การผลิต และรายได้จากการขายซากคล้ายๆกัน และอยู่ในลำดับท้ายๆ ยกเว้นเปอร์เซ็นต์ซาก ซึ่งอยู่ใน ระดับปานกลางในสภาพฟาร์มทั้งสอง ลูกโคที่ได้มาจากภายนอกฟาร์มสมาชิกต้องขุนโคนานขึ้น ๗ วัน และมีอัตราการเจริญเติบโต น้ำหนักมีชีวิตสุดท้าย เปอร์เซ็นต์ซาก สูงกว่า แต่รายได้จากการขายซากต่ำ กว่าลูกโคที่เกิดในคอกของฟาร์มสมาชิก รายได้ที่ต่ำกว่านั้นเนื่องมาจาก สหกรณ์เพิ่มเงิน ๒๐๐ บาท ให้กับสมาชิกที่ใช้ลูกโคจากฟาร์มสมาชิก แม้ว่าสมาชิกจะทำรายได้จากการขายซากได้ต่ำกว่าประมาณ ร้อยละ ๘๐ ของจำนวนโคขุนทั้งหมดมาจากการซื้อภายนอกมาขุน

สิทธิานนท์ฯ (๒๕๕๑) ได้ทำการศึกษาสถานภาพการผลิตโคเนื้อของเกษตรกรในพื้นที่ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ การวิจัย โดยมีวัตถุประสงค์ ๑. ศึกษาสถานภาพการผลิตโคเนื้อ ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อในอำเภอสันกำแพงจังหวัดเชียงใหม่ ๒. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคลลักษณะด้านเศรษฐกิจและสังคม และวิธีการผลิตและต้นทุนการผลิตกับ ผลตอบแทนการผลิตโคเนื้อของเกษตรกรอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ๓. ศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อจังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน ๑๓๙ ราย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบมาตรฐาน เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ใช้ค่าทดสอบสถิติแบบไครส์แคร์ จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชายสำเร็จการศึกษา ระดับประถมศึกษาตอนปลาย (ป.๔) มีประสบการณ์ในการเลี้ยงโคเนื้อเฉลี่ย ๑๑.๓๓ ปี เกษตรกรส่วนใหญ่เลี้ยงโคเนื้อเป็นอาชีพรอง พื้นที่ถือครองเฉลี่ย ๓.๐๕ ไร่ เกษตรกรมีแรงงานในครอบครัวเฉลี่ย ๑.๕๖ คน เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการจ้างแรงงาน แหล่งข่าวสารที่เกษตรกรได้รับส่วนใหญ่ได้รับจากเจ้าหน้าที่ของรัฐมากที่สุด ส่วนต้นทุนในการผลิตโคเนื้อเฉลี่ย ๒๐,๖๔๙.๓๕ บาทต่อปี มีรายได้เฉลี่ย ๒๙,๙๐๕.๗๖ บาทต่อปีมีรายได้สุทธิเฉลี่ย ๑๑,๔๗๕.๐๔ บาทต่อปีโดยเกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ในการผลิตโคเนื้อใน ระดับมากที่สุด ส่วนการจัดการผลิตโคเนื้อที่ถูกหลักการอยู่ในระดับปานกลาง จากการผลิตโคเนื้อ เกษตรกรมีสถานภาพการผลิตโคเนื้อในระดับน้อย จากการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพการผลิตโคเนื้อ พบว่า มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) ได้แก่ ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับผลตอบแทนในการผลิตโคเนื้อมี ๘ ตัวแปร คือ ๑. ระดับการศึกษา ๒. ประสบการณ์ในการเลี้ยงโคเนื้อ ๓. ลักษณะการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร ๔. แหล่งเงินทุนที่ใช้ประกอบอาชีพการเลี้ยงโคเนื้อ ๕. ขนาดพื้นที่ถือครอง ๖. การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการผลิต ๗. การจัดการผลิตที่ถูกวิธี และ ๘. รายได้ปัญหาและอุปสรรคในการผลิตโคเนื้อของเกษตรกร คือ การขาดความรู้ในการคัดเลือกพันธุ์และการปรับปรุงพันธุ์โคเนื้อ อาหารและการให้วิตามินแร่ธาตุ การสุขาภิบาลและการป้องกันโรค แนวทางในการเพิ่มสถานภาพของเกษตรกรในการผลิตโคเนื้อ คือ หน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดให้มีการฝึกอบรมการเลี้ยงโคเนื้อ โดยให้ความรู้ทางวิชาการ การฝึกปฏิบัติอย่างถูกต้องและเหมาะสม ในด้านการคัดเลือกพันธุ์และการปรับปรุงพันธุ์ การให้อาหารและวิตามินแร่ธาตุ การสุขาภิบาลและการป้องกันโรครวมทั้งจัดทำเอกสารเผยแพร่ที่เป็นคู่มือสำหรับเกษตรกรที่อ่านแล้วเข้าใจง่าย และสามารถนำไปปฏิบัติในท้องถิ่น ของตนเองได้

เฉลิมรัฐ (๒๕๕๑) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลี้ยงโคเนื้อในตำบลสันทราย อำเภอร้าว จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลเศรษฐกิจและสังคม การเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติการผลิตโคเนื้อตลอดจนปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการเลี้ยงของเกษตรกร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นเกษตรกรที่เลี้ยงโคเนื้อในตำบลสันทราย อำเภอร้าว จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน ๑๕๐ ราย โดยใช้แบบสัมภาษณ์ในการรวบรวมข้อมูลนำมาวิเคราะห์ผลทางสถิติ โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐาน ใช้ค่าไคสแคร์และค่าสหสัมพันธ์ ผลจากการวิจัยพบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ย ๕๓.๑๐ ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ ๔ มีจำนวนแรงงานภายในครอบครัวเฉลี่ย ๓.๒๐ คน การถือครองที่ดินเฉลี่ย ๑๒.๖๒ ไร่ เกษตรกรได้รับการฝึกอบรมจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคเนื้อ ร้อยละ ๕๔.๐ มีการลงทุนเลี้ยงโคเนื้อเฉลี่ย ๔๔,๘๐๐ บาท รายได้จากการขายแม่พันธุ์โคเนื้อเฉลี่ย ๒๐,๑๖๘ บาท รายได้จากการเลี้ยงโคเนื้อหนุ่มเฉลี่ย ๑๕,๑๘๗.๕๐ บาท รายได้จากการขายมูลโคได้ ๒,๓๑๙.๔๔ บาท คະแนนเฉลี่ยด้านความรู้เท่ากับ ๑๒.๘๓ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๑.๕๙ ส่วนการปฏิบัติคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ ๒๙.๙๗ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๒.๔๘ การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับการปฏิบัติในการเลี้ยงโคเนื้อในตำบลสันทราย อำเภอร้าว จังหวัดเชียงใหม่ โดยการหาค่าสหสัมพันธ์ พบว่าอายุ มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตาม

คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ ที่ระดับความเชื่อมั่น ๙๕% ส่วนแรงงานในครัวเรือน, การติดต่อกับกรมเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์, การถือครองที่ดินและการกู้เงินจากรถนาการเพื่อการเกษตรการมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ ที่ระดับความเชื่อมั่น ๙๙% ส่วนการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ไคสแควร์ พบว่า สถานภาพตำแหน่งผู้นำทางสังคมมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ ที่ระดับความเชื่อมั่น ๙๙% ปัญหาอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติในการเลี้ยงโคเนื้อพบว่า เกษตรกรขาดการรวมกลุ่มและขนาดโคเนื้อไม่ได้ตามมาตรฐานจึงถูกพ่อค้าคนกลางกดราคา ส่วนข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย อยากให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมปศุสัตว์เข้ามาจัดระบบในการซื้อขายโคเนื้อให้เป็นระบบมาตรฐานและมีการประกันราคาขั้นต่ำ เพื่อเป็นแรงจูงใจให้เกษตรกรหันมานิยมเลี้ยงโคเนื้อเพื่อเป็นเศรษฐกิจชุมชนปัญหาอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติในการเลี้ยงโคเนื้อพบว่า เกษตรกรขาดการรวมกลุ่มและขนาดโคเนื้อไม่ได้ตามมาตรฐานจึงถูกพ่อค้าเอาเปรียบ

ณกรมลฯ (๒๕๕๐) ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตโคเนื้อที่มีคุณภาพในจังหวัดเชียงใหม่ และลำพูน แบ่งการศึกษาออกเป็น ๒ ส่วนดังนี้ การศึกษาที่ ๑ ทำการสำรวจฟาร์มโคขุนโดยใช้แบบสอบถามในการสำรวจในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และลำพูนจำนวน ๘๖ ฟาร์ม พบว่าในการเริ่มต้น การเลี้ยงโคขุนร้อยละ ๖๐.๓ ใช้ทุนส่วนตัวและร้อยละ ๓๙.๗ กู้ยืมจากรถนาการเพื่อการเกษตร เกษตรกรไม่นิยมจ้างแรงงานในการเลี้ยงโคขุนซึ่งมีหน่วยงานที่เข้ามาช่วยเหลือในการเลี้ยงโคขุนคือ บริษัท นอร์เทิร์นฟาร์ม และกรมปศุสัตว์ ในฟาร์มของเกษตรกรพบว่าส่วนมากเกษตรกรไม่ปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์อาหารชั้นส่วนใหญ่มาจากการผสมทางการค้าของบริษัทอาหารสัตว์ไทยสระบุรี จำกัด โปรตีน ๑๒ เปอร์เซนต์ พันธุ์โคที่เกษตรกรนำมาใช้ขุนคือลูกผสมโคพันธุ์ชาร์โรเลส์ ลูกผสมอเมริกันบราห์มันส่วนใหญ่เกษตรกรซื้อพันธุ์โคมาจากตลาดนัดแม่ฮ่องสอน เกษตรกรมีต้นทุนจากการเลี้ยงทั้งหมด ๒๒,๓๕๑.๖๘ บาท รับประทานโค ๒๗,๖๔๒.๕๒ บาท กำไรสุทธิเฉลี่ยต่อตัว ๕,๒๙๐.๘๔ บาท การศึกษาที่ ๒ ทำการศึกษาเปรียบเทียบการเจริญเติบโตของโคขุนพันธุ์ ลูกผสมบราห์มัน-ชาร์โรเลส์ของเกษตรกรที่ร่วมโครงการ จำนวน ๔ ฟาร์ม ฟาร์มละ ๖ ตัวโดยทำการเปรียบเทียบการเจริญเติบโตในแต่ละฟาร์มแยกเป็นรายเดือน พบว่าในเดือนพฤษภาคมฟาร์มที่ ๑ มีอัตราการเจริญเติบโต ๑.๐๓ ± ๐.๓๗ กิโลกรัม/ตัว/วัน ซึ่งสูงกว่าฟาร์มที่ ๒ ๓ ๔ ที่มีอัตราการเจริญเติบโต ๐.๓๗ ± ๐.๒๙ , ๐.๒๔ ± ๐.๔๘ , ๐.๔๗ ± ๐.๑๙ ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < ๐.๐๕$) แต่ในเดือนพฤศจิกายน ฟาร์มที่ ๓ มีอัตราการเจริญเติบโตของโคขุนเฉลี่ย ๑.๐๑ ± ๐.๒๘ กิโลกรัม/ตัว/วัน ซึ่งแตกต่างจากฟาร์มที่ ๑ และฟาร์มที่ ๔ มีอัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ย ($P < ๐.๐๕$) เมื่อจัดโคขุนเป็น ๒ กลุ่มโดยแบ่งเป็นกลุ่มที่มีน้ำหนักเริ่มต้นของการขุนมากกว่า ๓๐๐ และน้อยกว่า ๓๐๐ กิโลกรัม พบมีแนวโน้มว่า กลุ่มน้ำหนักตัวเริ่มต้นของการขุนที่มากกว่า ๓๐๐ กิโลกรัม การเจริญเติบโตดีกว่ากลุ่มน้ำหนักโคที่เริ่มต้นของการขุนที่น้อยกว่า ๓๐๐ กิโลกรัม เมื่อมีการแบ่งช่วงน้ำหนักการขุนออกเป็น ๕ ช่วง พบว่าการขุนโคในช่วงน้ำหนัก ๓๐๑-๔๐๐ กิโลกรัม โคขุนมีอัตราการเจริญเติบโตต่อวันสูงที่สุด ในการใช้ต้นข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เป็นอาหารหยาบโคขุน พบว่าในฟาร์มที่ ๑ โคกลุ่มที่ไม่ใช้ต้นข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เป็นอาหาร มีอัตราการเจริญเติบโตสูงกว่ากลุ่มที่ใช้ต้นข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เป็นอาหารโคขุนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P > ๐.๐๕$) ข้อเสนอแนะในการแนะนำในการเลี้ยงโคขุนควรเลือกใช้พันธุ์โคที่เหมาะสมกับการขุน ควรมีการจัดการเรื่องอาหารหยาบให้มีต้นทุน

ที่ต่ำแต่มีประสิทธิภาพดี ควรมีการเก็บรักษาและถนอมอาหารหยาบไว้ใช้ในฤดูที่ขาดแคลนรวมถึง การจัดการที่ดีในการเลี้ยงสุขอนามัยของโคและโรงเรือนเพื่อให้การผลิตโคขุนมีประสิทธิภาพ

ประพัฒน์ (๒๕๔๘) ศึกษาการจัดการธุรกิจโคขุนของสมาชิกสหกรณ์การเลี้ยงปศุสัตว์ ทรบ. กลาง โพนยางคำ จำกัด โดยศึกษาสมาชิกในกลุ่มตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร เพื่อศึกษาถึงวิธีการจัดการด้านการผลิตโคขุน ต้นทุนการผลิต รายได้และกำไร ตลอดจนปัญหา และแนวทางพัฒนาในการดำเนินธุรกิจโคขุนกลุ่มสมาชิกตำบลโนนหอม พบว่าครัวเรือนที่เลี้ยงโคขุน เฉลี่ยตัวละ ๒.๗๐ ตัว มีการให้อาหารข้น กากน้ำตาล แร่ธาตุ ซี้ในกระบบสิ้นเชื่อจากสหกรณ์ฯ โพนยางคำฯ ในการเลี้ยงโค ๑ ตัว มีระยะเวลาเลี้ยงเฉลี่ย ๑๑ เดือน น้ำหนักเมื่อเข้าโรงฆ่าเฉลี่ย ๗๗๖.๕๗ กิโลกรัมและได้ซากอ่อน ๔๕๒.๗๑ กิโลกรัม ต้นทุนผันแปร ๔๗,๙๖๖.๔๐ บาท ต้นทุนคง ที่ ๘๔๕.๒๒ บาท รวมเป็นต้นทุนในการผลิตทั้งหมดเท่ากับ ๔๘,๘๑๑.๖๒ บาท ส่วนรายได้จากการ ขายโคขุน ๔๖,๘๕๕.๔๘ บาท มีรายได้สุทธิเหนือต้นทุนผันแปรต่ำกว่าต้นทุนทั้งหมด ๑,๙๕๖.๑๔ บาท และรายได้สุทธิต่ำกว่าต้นทุนทั้งหมด ๑,๑๑๐.๙๒ บาท แต่มีรายได้เหนือต้นทุนที่เป็นเงินสดเท่ากับ ๑๑,๖๐๘.๗๗ บาท และมีปัญหาในกระบวนการเพิ่มจำนวนการผลิตโคขุน แนวทางพัฒนาส่งเสริม ให้กลุ่มสมาชิกมีแม่พันธุ์โคเพื่อผลิตลูกเอง

สรุปบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจึงได้ทำการศึกษาและจัดทำแผนยุทธศาสตร์โคเนื้อ คือ

๑. กลยุทธ์ด้านการผลิต

๑.๑ ฝึกอบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตโคเนื้อสู่เกษตรกร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิต และลดต้นทุนการผลิต

๑.๒ เพิ่มผลผลิตโคเนื้อคุณภาพสำหรับตลาด โดยใช้เทคนิคการผสมเทียมด้วย น้ำเชื้อ โคเนื้อสายพันธุ์ดี มีคุณภาพโดยเน้นสายพันธุ์เลือดยุโรป เช่น ซาโรเลส์ และลิมูซิน เป็นต้น

๑.๒.๑ พัฒนาปรับปรุงสถานีสผสมเทียม ซึ่งปัจจุบันมีอยู่ ๘๐ สถานี ให้เป็น สถานีสผสมเทียมที่ได้มาตรฐาน ทั้งระบบงาน สถานีที่ เจ้าหน้าที่ อุปกรณ์ และการให้บริการผสมเทียม แก่สมาชิก

๑.๒.๒ ขยายงานด้านการผสมเทียมโค โดยการถ่ายโอนงานผสมเทียมให้องค์กร บริหารส่วนท้องถิ่น (อบต.) ที่มีศักยภาพ โดย นทพ. เป็นผู้ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ผสมเทียม สนับสนุน น้ำเชื้อโคแช่แข็ง และควบคุมคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพ เพื่อสร้างเครือข่ายงานผสม เทียมโคเนื้อของ นทพ. และ เพื่อเพิ่มปริมาณโคเนื้อคุณภาพสู่ตลาดผู้บริโภคโคเนื้อ

๑.๒.๓ แจกจ่ายโคลูกผสมให้เกษตรกรตามโครงการส่งเสริมการเลี้ยง โคลูกผสม นทพ. โดยเน้นให้ นพค. ติดตามผลลัพธ์ของโครงการด้วยการจัดตั้งกลุ่มผู้เลี้ยงโคและขยาย กลุ่มผู้เลี้ยงโคที่ได้ส่งมอบโคคืนเมื่อครบระยะเวลาโครงการปีที่ ๔

๑.๓ สนับสนุนให้เกษตรกรผลิตพืชอาหารสัตว์ที่มีคุณภาพสูง โดยการทำทุ่งหญ้า เลี้ยงสัตว์ เนื่องจากปัจจุบัน เกษตรกรส่วนใหญ่ยังเลี้ยงโคตามทุ่งหญ้าธรรมชาติ และทุ่งหญ้าสาธารณะ ลดน้อยลง จึงต้องปลูกหญ้าเพื่อใช้ในการขุนโค โดย นทพ. สนับสนุนเมล็ดพันธุ์หญ้าในการดำเนินการ

๒. กลยุทธ์ด้านการควบคุมป้องกันโรคระบาด โดยให้เจ้าหน้าที่ผสมเทียมของ นทพ. ให้ความรู้ด้านการควบคุมป้องกัน โรคระบาดสัตว์ แก่เกษตรกรสมาชิกผสมเทียม และดำเนินการฉีดวัคซีนที่จำเป็นแก่โคสมาชิกผสมเทียมเสริมการปฏิบัติงานแก่ของกรมปศุสัตว์ และให้ กสข., กกส., นกส.๑-๕ สทพ.นทพ. ปรับปรุงฟาร์มโคเนื้อให้ได้ตามมาตรฐานของกรมปศุสัตว์

๓. กลยุทธ์ด้านพัฒนาระบบการตลาด

๓.๑ สนับสนุนเกษตรกรรายย่อยให้รวมตัวเพื่อจัดตั้งกลุ่มผู้เลี้ยงโค โดยให้ นทพ. ที่มีสถานผสมเทียม จัดตั้งกลุ่ม ผู้เลี้ยงโคอย่างน้อย นทพ.ละ ๑ กลุ่ม (ในระยะเวลา ๕ ปี) เพื่อสร้างเครือข่ายการซื้อขายโคกับตลาด ซึ่งจะทำให้เกษตรกรมีอำนาจต่อรองมากขึ้น

๓.๒ สนับสนุนการตลาดให้เกษตรกรสามารถขายโคลูกผสมที่เกิดจากการผสมเทียมของ นทพ. กับตลาดคุณภาพ สหกรณ์ โพนยางคำ สหกรณ์โคเนื้อกำแพงแสน สหกรณ์โคขุนสระแก้ว นทพ.จำกัด

๓.๓ ส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรเลี้ยงโคเนื้อลูกผสมคุณภาพสูงและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนหันมาบริโภคเนื้อโคขุนในประเทศ โดยให้หมูนเวียน นกส.๑-๕ สทพ.นทพ. จัดประกวดโคเนื้อลูกผสม ที่เกิดจากการผสมเทียมของ นทพ. ปีละ ๑ ครั้ง

๔. กลยุทธ์ด้านการศึกษาวิจัย โดยให้ศูนย์สารสนเทศถ่ายทอดผลการศึกษาวิจัยที่เป็นไปได้ให้เกษตรกรสมาชิก ผสมเทียมทราบ และให้การสนับสนุนกรมปศุสัตว์ และสถาบันศึกษาวิจัยต่างๆ

๕. กลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการองค์การ

๕.๑ ส่งเสริมและสนับสนุนสถาบันเกษตรกรเพื่อพัฒนาโคเนื้อ สนับสนุนกลุ่มเกษตรกรการผลิตโคเนื้อ และการแปรรูป โคเนื้อ ในระดับท้องถิ่นให้สามารถตลาดในระดับพื้นที่ได้ และสามารถแปรรูปโคเนื้อเป็นผลิตภัณฑ์

๕.๒ จัดตั้งศูนย์สารสนเทศโคเนื้อ เพื่อทำหน้าที่

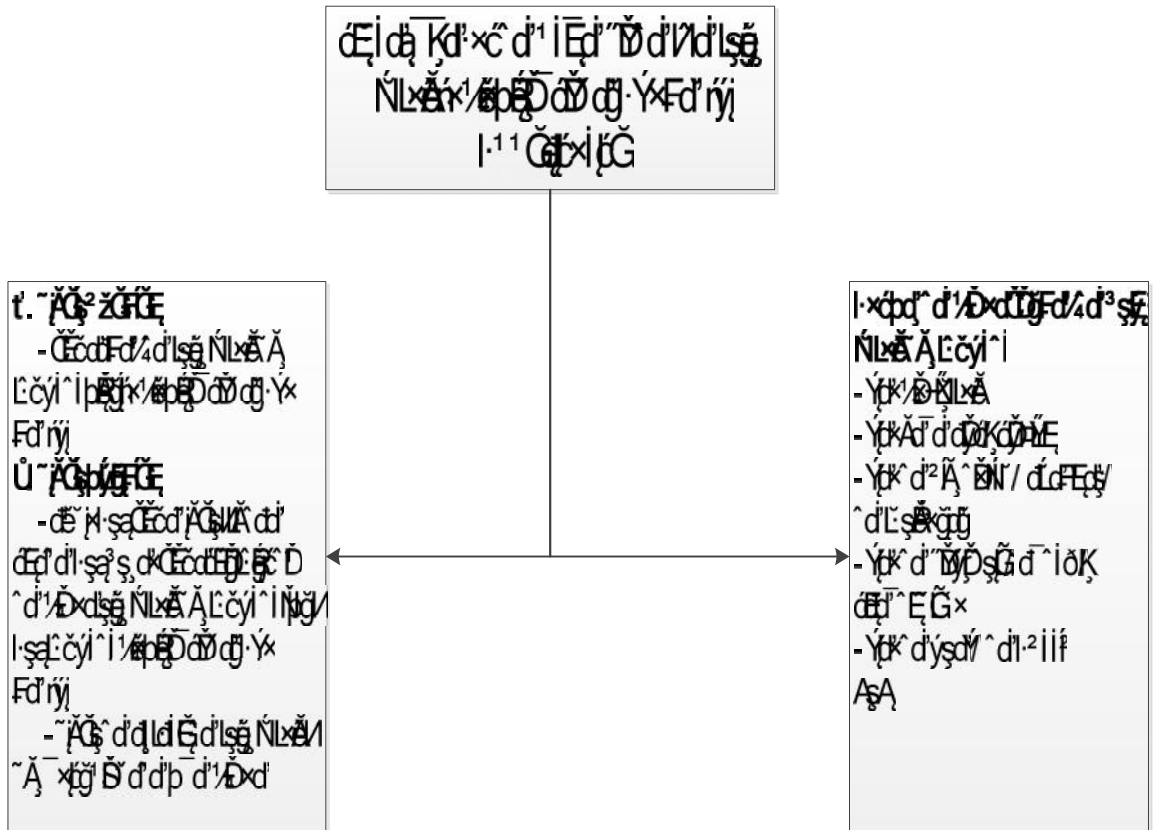
๕.๒.๑ ประสารข้อมูลข่าวสารโคเนื้อทั้งภาครัฐ และเอกชน

๕.๒.๒ บริการจัดรวบรวมข้อมูลที่เป็นปัจจุบันสู่เกษตรกรผู้เลี้ยงโค

๕.๒.๓ วิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลโคเนื้อด้านต่างๆ ให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยง

โคเนื้อ

กรอบความคิดของการวิจัย

บทที่ ๓

สถานการณ์การเลี้ยงโคเนื้อในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ภารกิจและการปฏิบัติงานที่ผ่านมา (ลักษณะงาน/โครงการ) ของหน่วย
บัญชาการทหารพัฒนาในการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงโคเนื้อ ในพื้นที่
๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอ ของจังหวัดสงขลา

ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อ ๗ เมษายน ๒๕๕๒ เห็นชอบแผนพัฒนาพื้นที่พิเศษ
๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยให้ส่วนราชการรัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นๆของรัฐที่มีแผนงาน
โครงการที่อยู่ในแผนการพัฒนาพื้นที่พิเศษ ให้บรรจุแผนงานโครงการดังกล่าวในแผนการปฏิบัติ
ราชการและจัดทำคำขอตังงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๓ เป็นกรณีพิเศษ
กองบัญชาการกองทัพไทย โดยหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา เป็นส่วนราชการที่รับผิดชอบ
“โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการเลี้ยงโคเนื้อในหมู่บ้านเสริมสร้างสันติสุข” ซึ่งเป็นแผนงานหนึ่ง
แผนงานพัฒนาอาชีพและรายได้ของประชาชนในหมู่บ้านเสริมสร้างสันติสุข ๒๑๗ หมู่บ้าน จึงได้
จัดตั้งศูนย์ส่งเสริม ปศุสัตว์ภาคใต้ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ตามคำสั่งหน่วยบัญชาการทหาร
พัฒนา (เฉพาะ) ที่ ๙๗๔/๕๒ ลง ๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๒ เป็นหน่วยสมทบกับสำนักงานพัฒนาภาค ๔
ส่วนหน้า เพื่อควบคุมการปฏิบัติงาน โดยมีพื้นที่รับผิดชอบจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และ ๔
อำเภอของจังหวัดสงขลา (อ.จะนะ อ.เทพา อ.นาทวีและอ.สะบ้าย้อย) และคำสั่งกองทัพไทย (เฉพาะ)
ที่ ๔๓๓/๕๒ ลง ๑๖ กันยายน ๒๕๕๒ ให้ใช้อัตราในการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมปศุสัตว์ภาคใต้
หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา เป็นหน่วยเฉพาะกิจ (อัตราเพื่อพราง) โดยทำหน้าที่เป็นหน่วยงานหลัก
ขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านโคเนื้อ ตอบสนองต่อการแก้ปัญหาความไม่สงบ และฟื้นฟูเศรษฐกิจ
ให้กับราษฎรในพื้นที่เป็นระยะเวลา ๓ ปี (งป. ๕๓ - ๕๕) และขยายมาในปีงบประมาณ ๒๕๕๖ และ
ปีงบประมาณ ๒๕๕๗ จนถึงงบประมาณปัจจุบัน

โดยมีภารกิจดังนี้ ๑. ปรับปรุงสายพันธุ์โคเนื้อ ด้วยงานการผสมเทียมโค ๒. งานรักษาสัตว์
๓. งานติดตามลูกโคเกิด และ ๔. งานการรักษาและบำรุงพันธุ์ โดยมีหน่วยส่งเสริมปศุสัตว์จังหวัด
ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสงขลา เป็นส่วนปฏิบัติการด้วยการจัดตั้งสถานีผสมเทียม จำนวน ๓๓
สถานี มีอาสาสมัครผสมเทียม ๖๖ คน อาสาสมัครปศุสัตว์ จำนวน ๖๖ คน ซึ่งเป็นราษฎรในพื้นที่ที่ได้
ผ่านการฝึกอบรมด้านการผสมเทียม การรักษาสัตว์ และการบำรุงพันธุ์สัตว์มาแล้ว ผลการดำเนินงาน
ที่ผ่านมาในปีงบประมาณ ๒๕๕๓ - ๒๕๕๖ การผสมเทียมได้จำนวน ๔๓,๒๑๘ ครั้ง การรักษาสัตว์
๕๕,๕๑๑ ครั้ง และการติดตามลูกโคเกิด ๑๓,๓๔๖ ตัว จากการสำรวจและประเมินความพึงพอใจ
ของราษฎรในพื้นที่ โดยจัดทำแบบสอบถามความพึงพอใจของราษฎรต่อหน่วยงาน ศูนย์ส่งเสริม
ปศุสัตว์ภาคใต้ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบผลการประเมินการรับ

การตรวจอยู่ในระดับดีมาก เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ มีความโปร่งใสในการปฏิบัติงานและมีความพึงพอใจของราษฎรในพื้นที่

สำหรับในปีงบประมาณ ๒๕๕๗ ซึ่งอยู่ในระหว่างการดำเนินงาน มีเป้าหมายการผสมเทียมจำนวน ๙,๐๐๐ ครั้ง ซึ่งตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๕๖ – เมษายน ๒๕๕๗ สามารถดำเนินการผสมเทียมได้ จำนวน ๕,๐๘๗ ครั้ง คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๓๘ รักษาสัตว์ มีเป้าหมาย ๑๗,๘๒๘ ครั้ง สามารถดำเนินการได้ ๘,๕๖๖ ครั้ง คิดเป็นร้อยละ ๔๘.๐๔ การติดตามลูกโคเกิด ๔,๒๐๐ ตัว สามารถติดตามได้ ๒,๒๑๑ ตัว คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๖๔

สำหรับในปีงบประมาณ ๒๕๕๘ ศูนย์ส่งเสริมปศุสัตว์ภาคใต้ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนาจะต้องปิดโครงการ “เพิ่มประสิทธิภาพการเลี้ยงโคเนื้อพื้นที่ นทพ.” เนื่องจากภารกิจไปซ้ำซ้อนกับการภารกิจปกติของกรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยปศุสัตว์ที่ ๙ เป็นผู้รับผิดชอบในพื้นที่ ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้ (เพิ่ม จว.สตูล) จากการประชุมหารือร่วมกันโดยเลขาธิการศูนย์อำนวยการบริหารงานจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นประธานในที่ประชุม ศูนย์ส่งเสริมปศุสัตว์ภาคใต้ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ได้นำเสนอแนวทางการถ่ายโอนภารกิจของหน่วยให้กองครปครองส่วนท้องถิ่น จากการประสานและทำหนังสือหรือแนวทางการถ่ายโอนภารกิจ กองครปครองส่วนท้องถิ่นแจ้งว่าไม่สามารถรับโอนภารกิจได้ เนื่องจากไม่มีอัตราจ้างและขาดงบประมาณจึงได้เสนอแนวทางการจัดทำคลินิกปศุสัตว์กึ่งเอกชน โดยให้อาสาสมัครผสมเทียม ยืมสิ่งอุปกรณ์ของ ศูนย์ปศุสัตว์ฯ ไปใช้ก่อน เพื่อให้อาสาสมัครผสมเทียมยังคงมีรายได้ และบริการประชาชนในพื้นที่โดยคิดค่าตัวราคาต่ำ แต่ติดขัดด้วยข้อกฎหมาย เนื่องจากอาสาสมัครผสมเทียมไม่มีใบประกอบวิชาชีพ ที่ประชุมมีความเห็นตรงกันเพื่อให้งานการพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรในพื้นที่คงความต่อเนื่องและเพื่อให้ภารกิจของหน่วยงานซ้ำซ้อน และเป็นการรักษาทรัพยากรบุคคล ซึ่งมีความรู้ด้านการผสมเทียม การรักษาสัตว์ และการบำรุงพันธุ์ สามารถเข้าไปบริหารประชาชนในพื้นที่ได้จริง รวดเร็วตรงกับ ความต้องการ จึงขอให้ศูนย์ส่งเสริมปศุสัตว์ภาคใต้ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ปรับเปลี่ยนภารกิจจากการผสมเทียมโค มาเป็นการส่งเสริมกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อ โดยให้อาสาสมัครผสมเทียม/อาสาสมัครปศุสัตว์เป็นเกษตรกรแกนนำ มีบทบาทหน้าที่ในการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ เป็นผู้ดูแลให้คำแนะนำเกษตรกรในด้านการเลี้ยงโค การจัดทำแปลงหญ้า อาหารสัตว์ ติดต่อบริการกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเป็นเจ้าของหน้าที่ประจำศูนย์การเรียนรู้การเลี้ยงโคเนื้อในพื้นที่ฟาร์มตัวอย่างในสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถฯ บ้านปียา ตำบลปียามูมั่ง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี เพื่อใช้เป็นศูนย์เรียนรู้สำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ ประชาชนทั่วไปที่สนใจการเลี้ยงโคเนื้อและเยาวชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้เขามาศึกษาดูงาน เพื่อใช้ไปเป็นแนวทางในการเลี้ยงโคเนื้อที่สามารถเพิ่มรายได้มากกว่าการเลี้ยงโคพื้นเมือง เมื่อเปรียบเทียบอายุได้ ๑ ปี มีรายได้เพิ่มขึ้นมากกว่า ๕๐ % และเป็นการสนับสนุนฟาร์มตัวอย่างฯ ในสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถฯ ซึ่งเป็นโครงการตามพระราชดำริ ที่หน่วยบัญชาการทหารพัฒนาเป็นผู้รับผิดชอบ โดยหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ ๔๔ สำนักงานพัฒนาภาค ๔ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา จะมีประชุมจัดทำแผนแม่บทร่วมกับ สนภ.๔ สน.นทพ. และฟาร์มตัวอย่างฯ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายชัดเจนและเกิดความต่อเนื่อง

๑. โครงการนำร่อง (Pilot Project) “โครงการส่งเสริมกลุ่มผู้เลี้ยงโคและจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้การเลี้ยงโค” สำนักงานภาค ๔ ส่วนหน้า หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

กลุ่มเป้าหมายของโครงการ เป็นเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ ในพื้นที่ ๓ จชต. และ ๔ อำเภอ จว.สงขลา (อ.จะนะ อ.เทพา อ.นาทวี อ.สะบ้าย้อย) และเกษตรกรแกนนำ ซึ่งจะเป็นการสนับสนุนยุทธศาสตร์ คอ.บต. ในประเด็นยุทธศาสตร์การส่งเสริมพัฒนาเกษตรกรทางด้านปศุสัตว์ เพื่อเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียน สนับสนุนยุทธศาสตร์ กอ.รมน.ภาค ๔ สน. ในประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สนับสนุนยุทธศาสตร์ นทพ. ในประเด็นยุทธศาสตร์พัฒนาคน ชุมชน พื้นที่ และยุทธศาสตร์โคเนื้อ นทพ. ซึ่งจะเป็นการสร้างองค์ความรู้ให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ สามารถสร้างแหล่งวัตถุดิบในการทำอาหารสัตว์อย่างถูกวิธี ต้นทุนต่ำและเป็นไปตามวิถีชีวิตของราษฎรในพื้นที่และเป็นไปอย่างยั่งยืน โดยการจัดสร้างศูนย์การเรียนรู้การเลี้ยงโคเนื้อ

๒. การดำเนินการที่ผ่านมา ของโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการเลี้ยงโคเนื้อ นทพ. ของ ศสพ.ต.นทพ. มีการส่งเสริมการผสมเทียม จากน้ำเชื้อโคพ่อพันธุ์ชั้นดี ของ นทพ. ตั้งแต่ปีงบประมาณ ๒๕๕๓ – ๒๕๕๗ จำนวนโคเนื้อลูกผสม จากการผสมเทียมจำนวน ๑๕,๒๙๓ ตัว

๑.๒.๑ ปีงบประมาณ ๒๕๕๔ ส่งเสริมโคจำนวน ๓,๖๑๑ ตัว

๑.๒.๒ ปีงบประมาณ ๒๕๕๕ ส่งเสริมโคจำนวน ๔,๙๗๘ ตัว

๑.๒.๓ ปีงบประมาณ ๒๕๕๖ ส่งเสริมโคจำนวน ๕,๑๕๑ ตัว

๑.๒.๔ ปีงบประมาณ ๒๕๕๗ (ตั้งแต่ ต.ค.๕๖ – ก.พ.๕๗) ส่งเสริมจำนวน ๑,๕๕๓ ตัว

๓. แผนการดำเนินงานของโครงการฯ

๓.๑ จัดตั้งกลุ่มผู้เลี้ยงโค จำนวน ๒๖ กลุ่ม และจัดทำการจัดสร้างศูนย์การเรียนรู้การเลี้ยงโคชุมชน โดยมีสมาชิกกลุ่ม และประชากรโคในกลุ่ม ดังนี้

๓.๑.๑ ปีที่ ๑. งป.๕๘

๓.๑.๑.๑ สมาชิกกลุ่ม จำนวน ๓๕๐ คน

๓.๑.๑.๒ ประชากรโค จำนวน ๑,๘๘๒ ตัว

๓.๑.๒ ปีที่ ๒. งป.๕๙

๓.๑.๒.๑ สมาชิกกลุ่ม จำนวน ๗๐๐ คน

๓.๑.๒.๒ ประชากรโค จำนวน ๓,๗๖๔ ตัว (ไม่คิด จำนวนลูกโคเกิด)

๓.๑.๓ ปีที่ ๓. งป.๖๐

๓.๑.๓.๑ สมาชิกกลุ่ม จำนวน ๑,๐๐๐ คน

๓.๑.๓.๒ ประชากรโค จำนวน ๕,๓๙๖ ตัว (ไม่คิด จำนวนลูกโคเกิด)

๓.๒ ทำการจัดสร้างที่ทำการกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อ จำนวน ๒๖ กลุ่ม

๓.๓ จัดสร้างศูนย์การเรียนรู้การเลี้ยงโคเนื้อฟาร์มตัวอย่างบ้านปียา ในพื้นที่ฟาร์มตัวอย่าง บ้านปียา ต.ปียามั่ง อ.ยะหริ่ง จ.ปัตตานี

๔. ลักษณะงานและวิธีการดำเนินงาน จะแบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะ

๔.๑ จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ ใน ๓ จชต. กับ ๔ อำเภอของจังหวัดสงขลา มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

๔.๑.๑ ขั้นตอนการสร้างกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ จำนวน ๒๖ กลุ่ม ๓๕๐ คน และสร้างศูนย์การเรียนรู้การเลี้ยงโคเนื้อ ของเกษตรกรแกนนำ จำนวน ๒๖ ศูนย์ (ปีที่ ๑)

๔.๑.๒ ขั้นตอนการพัฒนาเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ และเครือข่ายโคเนื้อ เพื่อผลิตโคต้นน้ำแบบยั่งยืน ด้วยการขยายสมาชิกเกษตรกรผู้เลี้ยงโคของแต่ละกลุ่มเพิ่มขึ้นให้ได้จำนวน ๗๐๐ คน (ปีที่ ๒)

๔.๑.๓ การพัฒนาและสาธิตระบบการเลี้ยงโคเนื้อให้ได้คุณภาพภายในกลุ่ม (ปีที่ ๒) และขยายสมาชิกเกษตรกรผู้เลี้ยงโค ของแต่ละกลุ่มให้ได้ จำนวน ๑,๐๐๐ คน (ปีที่ ๓)

๔.๑.๔ การสนับสนุนและสาธิตการขุนโคเนื้อ กลาง/ปลายน้ำให้เป็นกลุ่มต้นแบบ (ปีที่ ๓)

๔.๑.๕ ให้การสนับสนุนสมาชิกเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ จัดตั้งสหกรณ์ผู้เลี้ยงโค ๓ จชต.นทพ. และส่งเสริมการบริหารในการทำธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับโคเนื้อ ในรูปแบบการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเนื้อโค (ปีที่ ๓)

๔.๒ จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้การเลี้ยงโคเนื้อฟาร์มตัวอย่างบ้านปียาฯ โดยได้ทำการจัดการดังนี้

๔.๒.๑ จัดสร้างอาคาร บก.ศูนย์เรียนรู้ฯ พร้อมจัดทำระบบสารสนเทศ (ปีที่ ๑)

๔.๒.๒ จัดสร้างฐานการเรียนรู้ฯ พร้อมแปลงพืชอาหารสัตว์ การทำหญ้าหมักอาหารสัตว์ และปุ๋ยคอกจากมูลโค (ปีที่ ๑)

๔.๒.๓ จัดสร้างรั้ว พร้อมทางเดินคอนกรีตเชื่อมต่อระหว่างฐานการเรียนรู้ฯ

๔.๒.๔ จัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมในการอยู่ค่ายพักแรมเพื่อการเรียนรู้ภายในศูนย์การเรียนรู้ฯ (ปีที่ ๑)

๔.๒.๕ จัดฝึกอบรมวิทยากร เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การเรียนรู้ฯ (ปีที่ ๑)

๔.๒.๖ จัดสร้างที่พักชั่วคราว (แคมป์) พร้อมลานเอนกประสงค์ (คสล.) (ปีที่ ๒)

๔.๒.๗ เปิดรับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ เยาวชน ในพื้นที่เข้าฝึกอบรมเรียนรู้ตามหลักสูตร (ปีที่ ๒)

๔.๒.๘ เก็บเกี่ยวผลผลิตจากปาล์ม และผลผลิตอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในศูนย์ฯ เพื่อจัดเก็บรายได้ของศูนย์เรียนรู้ฯ (ปีที่ ๒-๓)

๔.๒.๙ จัดสร้างระบบประปาหมู่บ้านมาตรฐาน และระบบผลิต ฯ (กกช.๕๔๒๒๐ และ ๕๔๒๒๑) ภายในศูนย์เรียนรู้ฯ (ปีที่ ๓)

๔.๒.๑๐ จัดสร้างสิ่งปลูกสร้าง ที่พักกึ่งถาวรของ จนท. ประจำศูนย์ฯ (ปีที่ ๓)

๔.๒.๑๑ จัดสร้างตลาด ซื่อ - ชาย โคเนื้อ (ปีที่ ๓)

๔.๒.๑๒ ปรับปรุง - ซ่อมแซมทรัพย์สิน ศูนย์เรียนรู้ฯ (ปีที่ ๓)

๕. ด้านงบประมาณที่หน่วยเสนอขอทั้ง ๓ ปี (๒๕๕๘ - ๒๕๖๐) รวม ๔๘ ล้านบาท

๕.๑ ปีที่ ๑ (งป.๕๘) สร้างกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อต้นแบบ และจัดสร้างศูนย์เรียนรู้ฯ เป็นเงินจำนวน ๑๘,๐๐๐,๐๐๐ บาท

๕.๒ ปีที่ ๒ (งป.๕๙) ขยายกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อต้นแบบ และจัดสร้างศูนย์เรียนรู้ฯ เป็นเงินจำนวน ๑๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท

๕.๓ ปีที่ ๓ (งป.๖๐) ขยายกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อต้นแบบ สนับสนุนและสาธิต การขุนโคเนื้อ กลาง/ปลายน้ำ ให้เป็นกลุ่มเกษตรกรต้นแบบและสนับสนุนส่งเสริมการบริหารและ ทำธุรกิจกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับโคเนื้อ จัดสร้าง และซ่อมแซมทรัพย์สินศูนย์เรียนรู้ เป็นเงินจำนวน ๑๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท

๖. ผลประโยชน์ที่ได้รับ

ตารางที่ ๓-๑ : ผลประโยชน์ที่ได้รับในการดำเนินโครงการฯ

ด้านปริมาณ	ด้านเชิงคุณภาพ	ด้านเศรษฐกิจ
ปีที่ ๑		
<p>๑. เกิดกลุ่มเกษตรกรต้นแบบที่เข้มแข็ง จำนวน ๒๖ กลุ่ม มีเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อจำนวน ๓๕๐ ราย</p> <p>๒. มีแปลงหญ้าที่มีคุณภาพจำนวน ๑๘๕ ไร่ (เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อและแปลงหญ้าศูนย์เรียนรู้ฯ)</p> <p>๓. มีโคเนื้อเกิดขึ้นไม่น้อยกว่า ๙๔๑ ตัว</p> <p>๔. มีแหล่งเรียนรู้การเลี้ยงโคเนื้อในพื้นที่ ๓ จชต.และ ๔ อำเภอ ของ จว.สงขลา</p>	<p>๑. ราษฎรในพื้นที่ ๓ จชต.และ ๔ อำเภอ ของ จว.สงขลา เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ มีความรู้เรื่องการจัดการและการเลี้ยงโคเนื้อต้นน้ำอย่างยั่งยืน</p> <p>๒. มีการพัฒนาทางจิตวิทยามวลชน เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างราษฎรและเจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่</p>	<p>๑. เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ มีรายได้เพิ่มขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับ การเลี้ยงโคพื้นเมือง</p> <p>๒. มูลค่าทางเศรษฐกิจในภาพรวมเมื่อเปรียบเทียบกับ การจำหน่ายโคลูกพื้นเมืองใน ๑,๐๐๐ ตัวที่อายุ ๑ ปี</p> <p>จำหน่ายในราคาตัวละ ๘,๐๐๐ - ๑๐,๐๐๐ บาท คิดเป็น ๑,๐๐๐ x ๑๐,๐๐๐ = ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ขณะที่โคเนื้อ ใน ๑,๐๐๐ ตัว อายุ ๑ ปี</p> <p>จำหน่ายราคาตัวละ ๒๐,๐๐๐ - ๒๕,๐๐๐ บาท คิดเป็น ๑,๐๐๐ x ๒๕,๐๐๐ = ๒๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท</p> <p>มีมูลค่าเพิ่มมากกว่า ๕๐ %</p>

ตารางที่ ๓-๑ : ผลประโยชน์ที่ได้รับในการดำเนินโครงการฯ (ต่อ)

ด้านปริมาณ	ด้านเชิงคุณภาพ	ด้านเศรษฐกิจ
ปีที่ ๒		
<p>๑. เกิดกลุ่มเกษตรกรต้นแบบที่เข้มแข็งเพิ่มขึ้นมากกว่า ๒๖ กลุ่ม (ประมาณ ๕๖ กลุ่ม) มีเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อจำนวน ๗๔๓ ราย</p> <p>๒. มีแปลงหญ้าที่มีคุณภาพจำนวน ๔๐๔ ไร่ (เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อและแปลงหญ้าศูนย์เรียนรู้ฯ)</p> <p>๓. มีโคเนื้อเกิดขึ้นไม่น้อยกว่า ๒,๐๐๐ ตัว</p>	<p>๑. ราษฎรในพื้นที่ ๓ จชต. และ ๔ อำเภอ ของ จว.สงขลา เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ มีความรู้เรื่องการจัดการและการเลี้ยงโคเนื้อต้นน้ำอย่างยั่งยืน</p> <p>๒. กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อสามารถเป็นต้นแบบให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อรายอื่นๆ ได้</p> <p>๓. ศูนย์เรียนรู้ฯ สามารถเปิดฝึกอบรมให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ และเยาวชนในพื้นที่ รวมถึงผู้สนใจทั่วไปเข้าเรียนรู้ได้</p> <p>๔. มีการพัฒนาทางจิตวิทยามวลชน เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างราษฎรและเจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่</p>	<p>๑. เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ มีรายได้เพิ่มขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับการเลี้ยงโคพื้นเมือง</p> <p>๒. มูลค่าทางเศรษฐกิจในภาพรวมเมื่อเปรียบเทียบกับ การจำหน่ายโคลูกพื้นเมืองใน ๑,๐๐๐ ตัวที่อายุ ๑ ปี จำหน่ายในราคาตัวละ ๘,๐๐๐ - ๑๐,๐๐๐ บาท คิดเป็น ๑,๐๐๐ x ๑๐,๐๐๐ = ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ขณะที่โคเนื้อ ใน ๑,๐๐๐ ตัว อายุ ๑ ปี จำหน่ายราคาตัวละ ๒๐,๐๐๐ - ๒๕,๐๐๐ บาท คิดเป็น ๑,๐๐๐ x ๒๕,๐๐๐ = ๒๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท</p> <p>มีมูลค่าเพิ่มมากกว่า ๕๐ % หากเกษตรกรขายลูกโคที่มีอายุมากกว่า ๑ ปี ก็จะมีมูลค่าทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น</p>

ตารางที่ ๓-๑ : ผลประโยชน์ที่ได้รับในการดำเนินโครงการฯ (ต่อ)

ด้านปริมาณ	ด้านเชิงคุณภาพ	ด้านเศรษฐกิจ
ปีที่ ๓		
<p>๑. ขยายเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อที่มีความเข้มแข็งเป็น ๑,๐๐๐ คน</p> <p>๒. มีแปลงหญ้าที่มีคุณภาพจำนวน ๕๓๐ ไร่ (เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อและแปลงหญ้าศูนย์เรียนรู้ฯ)</p> <p>๓. มีโคเนื้อเกิดขึ้นไม่น้อยกว่า ๒,๐๐๐ ตัว</p> <p>๔. มีแม่พันธุ์โคเนื้อเพิ่มขึ้นทำให้การผลิตโคต้นน้ำมีคุณภาพมากขึ้น</p>	<p>๑. ราษฎรในพื้นที่ ๓ จชต. และ ๔ อำเภอ ของ จว.สงขลา เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ มีความรู้เรื่องการจัดการและการเลี้ยงโคเนื้อต้นน้ำอย่างยั่งยืน</p> <p>๒. กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อสามารถเป็นต้นแบบให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อรายอื่นๆ ได้</p> <p>๓. ศูนย์เรียนรู้ฯ สามารถเปิดฝึกอบรมให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ และเยาวชนในพื้นที่ รวมถึงผู้สนใจทั่วไปเข้าเรียนรู้ได้</p> <p>๔. มีการพัฒนาทางจิตวิทยามวลชน เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างราษฎรและเจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่</p>	<p>๑. เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ มีรายได้เพิ่มขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับ การเลี้ยงโคพื้นเมือง</p> <p>๒. มูลค่าทางเศรษฐกิจในภาพรวมเมื่อเปรียบเทียบกับ การจำหน่ายโคลูกพื้นเมืองใน ๑,๐๐๐ ตัวที่อายุ ๑ ปี จำหน่ายในราคาตัวละ ๘,๐๐๐ - ๑๐,๐๐๐ บาท คิดเป็น ๑,๐๐๐ x ๑๐,๐๐๐ = ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ขณะที่โคเนื้อ ใน ๑,๐๐๐ ตัว อายุ ๑ ปี จำหน่ายราคาตัวละ ๒๐,๐๐๐ - ๒๕,๐๐๐ บาท คิดเป็น ๑,๐๐๐ x ๒๕,๐๐๐ = ๒๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท มีมูลค่าเพิ่มมากกว่า ๕๐ % หากเกษตรกรขายลูกโคที่มีอายุมากกว่า ๑ ปี ก็จะมีมูลค่าทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น</p>

ที่มา : การเลี้ยงโคเนื้อ.กรมปศุสัตว์, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, ๒๕๕๙

สถานการณ์ภาพรวมในการบริหารจัดการการเลี้ยงโคเนื้อ ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอ ของจังหวัดสงขลา ภายใต้ความรับผิดชอบของ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนาในปัจจุบัน

๑. สำนักงานพัฒนาภาค ๔ ส่วนหน้า หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

เดิมศูนย์ส่งเสริมปศุสัตว์ภาคใต้ (ศสป.ต.) ได้ดำเนินการตามโครงการ “เพิ่มประสิทธิภาพการเลี้ยงโคพื้นเมือง นทพ.” ในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๓ - พ.ศ.๒๕๕๕ และขยายมาในปีงบประมาณ ๒๕๕๖ - ๒๕๕๗ โดยให้อาสาสมัครผสมเทียม/อาสาสมัครปศุสัตว์ เป็นผู้ผสมเทียมโคและรักษาสัตว์ให้กับโคของราษฎรในพื้นที่ แต่ด้วยภารกิจไปซ้ำซ้อนกับงานปกติของกรมปศุสัตว์ทำ

ให้ศูนย์ส่งเสริมปศุสัตว์ภาคใต้ (ศสพ.ต.) ได้ยุบตัวลงในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๗ เพื่อให้งานการพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรในพื้นที่คงความต่อเนื่อง และเป็นการรักษาทรัพยากรบุคคล ซึ่งมีความรู้ด้านการผสมเทียม การรักษาสัตว์และการบำรุงพันธุ์ สามารถเข้าให้บริการประชาชนในพื้นที่ได้จริง รวดเร็วตรงกับความต้องการ

หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา โดย สนภ.๔ สน. จึงได้ดำเนินการจัดทำคำขอตั้งงบประมาณ โดยได้รับอนุมัติให้ดำเนินการในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๘ – พ.ศ.๒๕๖๐ โดยปรับเปลี่ยนภารกิจจากการผสมเทียมโค มาเป็นการส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโค ตามโครงการ “ส่งเสริมอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิตจังหวัดชายแดนภาคใต้” โดยให้อาสาสมัครผสมเทียม/อาสาสมัครปศุสัตว์เป็นเกษตรกรแกนนำ มีบทบาทหน้าที่ในการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโค เป็นผู้ดูแลให้คำแนะนำเกษตรกรในด้านการเลี้ยงโค การจัดทำแปลงหญ้าอาหารสัตว์ ติดต่อประสานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องตลอดจนเป็นเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การเรียนรู้การเลี้ยงโคเนื้อในพื้นที่ฟาร์มตัวอย่างในสมเด็จพระนางพระบรมราชินีนาถ ฯ บ้านปียาเพื่อใช้เป็นศูนย์การเรียนรู้สำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงโค ประชาชนทั่วไปที่สนใจและเยาวชนในพื้นที่

๒. ฝั่งการจัด สำนักงานพัฒนาภาค ๔ ส่วนหน้า หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

๒.๑ หน่วยขึ้นตรง สำนักงานพัฒนาภาค ๔ ส่วนหน้า หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

๒.๑.๑ หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ ๔๑ สำนักงานพัฒนาภาค ๔ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย ที่ตั้ง ๒๑๖ หมู่ ๖ ตำบลสุไหงปาดี อำเภอสุไหงปาดี จังหวัดนราธิวาส

๒.๑.๒ หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ ๔๒ สำนักงานพัฒนาภาค ๔ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย ที่ตั้ง ๔๘ บ้านลือตอ หมู่ ๓ ตำบลบาโร๊ะ อำเภอยะหา จังหวัดยะลา

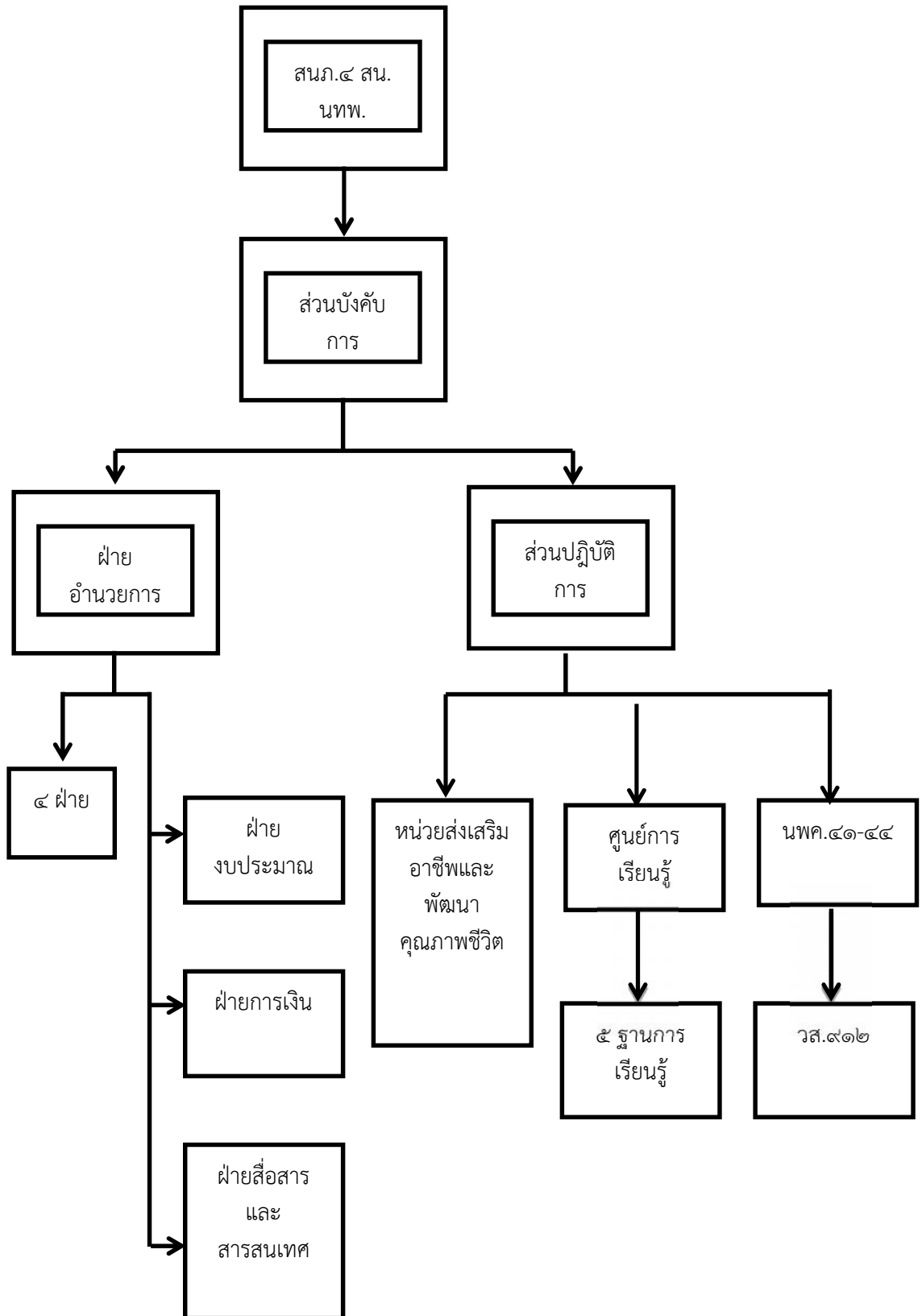
๒.๑.๓ หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ ๔๓ สำนักงานพัฒนาภาค ๔ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย ที่ตั้ง ๑๗๐/๑ หมู่ ๕ ตำบลชุมพล อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง

๒.๑.๔ หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ ๔๔ สำนักงานพัฒนาภาค ๔ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย ที่ตั้ง หมู่ ๕ บ้านนัคฆอมิส ตำบลน้ำดำ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

๒.๑.๕ หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ ๔๕ สำนักงานพัฒนาภาค ๔ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย ที่ตั้ง ๑๖๙ หมู่ ๒ บ้านสะพานเคียน ตำบลควนโดน อำเภอกวนโดน จังหวัดสตูล

๒.๑.๖ หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ ๔๖ สำนักงานพัฒนาภาค ๔ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย ที่ตั้ง หมู่ ๖ ตำบลวัดประดู่ อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

แผนภาพ ๓-๑ : สนภ.๔ สน.นทพ.

๓. งบประมาณรายจ่ายในการดำเนินโครงการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๘

ตารางที่ ๓-๒ : สรุปงบประมาณรายจ่ายปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๘

รายการ/โครงการ	งบประมาณ	หมายเหตุ
ส่งเสริมอาชีพกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อ		๑๓,๑๒๓,๐๓๘
๑. สนับสนุนเกษตรกรแกนนำ	๔,๐๙๒,๐๐๐	
๒. สนับสนุนสมาชิกกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อ	๓,๗๑๗,๓๖๓	
๓. สนับสนุนที่ทำการกลุ่ม	๓,๘๓๑,๓๐๐	
๔. วัสดุเชื้อเพลิงปฏิบัติการ	๑,๔๘๒,๓๗๕	
จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้การเลี้ยงโคเนื้อฟาร์มตัวอย่างบ้านปียา		๔,๘๓๙,๘๘๔
๑. จัดสร้างอาคาร บก.ศูนย์เรียนรู้ฯ	๑,๗๒๘,๓๓๔	
๒. จัดสร้างห้องสุขา ระบบประปา ขยายเขตไฟฟ้า	๑,๐๘๗,๗๒๕	
๓. ฐานการเรียนรู้การเลี้ยงโคเนื้อตามวิถีชาวบ้าน	๒๒๖,๐๐๐	
๔. ฐานการเรียนรู้การทำอาหารสัตว์/การทำแปลงหญ้า	๖๒๙,๖๐๐	
๕. ฐานการเรียนรู้เกี่ยวกับโรคและสัตว์บาล	๑๓๙,๕๐๐	
๖. ฐานการเรียนรู้การขุนโคเนื้อสาธิต	๔๗๘,๕๙๐	
๗. ฐานการเรียนรู้การทำปุ๋ยคอกจากมูลโค	๒๖,๒๐๐	
๘. จัดหาวัสดุการเกษตร สนับสนุนศูนย์เรียนรู้	๒๐,๕๙๔	
๙. ปรับปรุงทางเดินภายในศูนย์เรียนรู้ฯ	๔๓,๓๔๑	
๑๐. สร้างรั้วแบบคาวบอย ระยะทาง ๖๘๐ เมตร	๔๗๖,๐๐๐	
๑๑. ปรับพื้นที่ลานจอดรถขนาด ๒๐๐ x ๓๐๐ เมตร	๓๘,๐๐๐	
รวม	๑๘,๐๑๖,๙๒๒	

ที่มา : สำนักงานพัฒนาภาค ๔ ส่วนหน้า หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา, ๒๕๕๙

๔. ข้อมูลกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ ๓ จชต.และ ๔ อำเภอ จว.สงขลา

ตารางที่ ๓-๓ : ข้อมูลกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ

กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคขุน = ๑,๗๕๐ ตัว / ๓๕๐ ราย			
นสป.จว.ย.ล. = ๑๗๘ ตัว / ๓๒ ราย			
ลำดับ	กลุ่ม นสป.จว.ย.ล.	จำนวน/ ตัว	จำนวน/ ราย
๑	อ.บึงนังस्ता	๕๔	๑๑
๒	อ.เมือง ย.ล.	๕๔	๑๐
๓	อ.รามัน	๗๐	๑๑
รวม		๑๗๘	๓๒
นสป.จว.ป.น. = ๕๒๑ ตัว / ๑๑๐ ราย			
๑	อ.หนองจิก	๔๐	๑๐
๒	อ.โคกโพธิ์ ๑	๕๗	๑๐
๓	อ.โคกโพธิ์ ๒	๕๘	๑๐
๔	อ.แม่ลาน	๕๙	๑๐
๕	อ.ยะหริ่ง	๔๕	๑๐
๖	อ.ทุ่งยางแดง	๓๗	๑๐
๗	อ.กะพ้อ	๔๗	๑๐
๘	อ.ปะนาเระ	๓๐	๑๐
๙	อ.สายบุรี ๑	๔๓	๑๐
๑๐	อ.สายบุรี ๒	๔๐	๑๐
๑๑	ไม้แก่น	๖๕	๑๐
รวม		๕๒๑	๑๑๐

ตารางที่ ๓-๓ : ข้อมูลกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม (ต่อ)

กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม = ๑,๗๕๐ ตัว / ๓๕๐ ราย			
นสป.จว.น.ธ. = ๖๒๙ ตัว / ๑๒๗ ราย			
๑	อ.เมือง น.ธ.	๔๖	๑๒
๒	อ.ระแงะ	๔๘	๑๑
๓	อ.รือเสาะ	๕๐	๑๐
๔	อ.ยี่งอ	๔๐	๑๐
๕	อ.จะแนะ	๖๘	๑๐
๖	อ.ตากใบ	๕๐	๑๕
๗	อ.เจาะไอร้อง จวบ	๔๗	๑๐
๘	อ.เจาะไอร้อง บุกิต	๖๐	๑๐
๙	อ.สุคีริน(ศักดิ์)	๕๐	๘
๑๐	อ.สุโขทัย-ลก	๕๐	๑๓
๑๑	อ.แว้ง	๕๒	๑๐
๑๒	อ.ศรีสาคร(เล็ก)	๖๘	๘
รวม		๖๒๙	๑๒๗
นสป.จว.ส.ข. = ๔๒๒๒ ตัว / ๘๑ ราย			
๑	อ.สะบ้าย้อย ๑	๕๒	๑๓
๒	อ.จะนะ ๑	๗๙	๑๑
๓	อ.เทพา ๑	๗๕	๑๒
๔	อ.นาทวี	๒๑	๑๑
๕	อ.จะนะ ๒	๕๓	๑๐
๖	อ.สะบ้าย้อย ๒	๘๗	๑๓
๗	อ.เทพา ๒	๕๕	๑๑
รวม		๔๒๒	๘๑

ที่มา : สำนักงานพัฒนาภาค ๔ ส่วนหน้า หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา, ๒๕๕๙

๕. สรุปและวิเคราะห์ปัญหา

เกษตรตามโครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ ๓ จังหวัดชายแดนใต้และ ๔ อำเภอของจังหวัดสงขลา ประสบความสำเร็จแตกต่างกัน ทั้งที่ทุกรายได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตเท่าเทียมกัน ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาลักษณะสังคม เศรษฐกิจ การติดต่อสื่อสารและการใช้ความรู้ใหม่ของเกษตรกรที่มีผลทำให้เกิดความแตกต่างกันในการเลี้ยงโคเนื้อ เกษตรกรมากกว่าครึ่งหนึ่งหาความรู้ทางสื่อสารมวลชน มีการเดินทางออกไปนอกถิ่นฐาน ตื่นตัวต่อบุคคลสำคัญในท้องถิ่นและมีการติดต่อในทางส่งเสริม เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับการฝึกอบรมเรื่องการเลี้ยงโคเนื้อ มีการสร้างโรงเรือนเลี้ยงโคเนื้อและเลี้ยงโคแบบผูกกลม โดยใช้หญ้าพื้นเมืองเพียงอย่างเดียวร่วมกับการให้อาหารข้นเป็นครั้งคราวและได้รับบริการด้านสุขภาพสัตว์ แต่มีเกษตรกรมากกว่าครึ่งที่ไม่เคยสังเกตเห็นอาการเป็นสัตว์ของแม่โคโดยจะใช้วิธีผสมเทียมและใช้พ่อพันธุ์ผสมพันธุ์ลักษณะที่แตกต่างกันระหว่างเกษตรกรที่ประสบผลสำเร็จและไม่ประสบผลสำเร็จในการเลี้ยงโคเนื้อคือวิธีการเลี้ยงการเสริมอาหารข้น และการใช้พ่อพันธุ์ในการผสมพันธุ์ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้ความรู้ใหม่ของเกษตรกร ควรพิจารณาปรับปรุงการดำเนินโครงการในระยะต่อไป โดยมีการปรับปรุงประสิทธิภาพการสังเกตการเป็นสัตว์ การจัดการด้านการผสมพันธุ์ที่เพียงพอรวมทั้งจัดการด้านอาหารสัตว์ให้เพียงพอ ทั้งคุณภาพและปริมาณต่อความการในการให้ผลผลิตของแม่โค

สำหรับด้านความมั่นคงของสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นปัญหาที่ส่งสมมายาวนานมีความละเอียดอ่อน ซับซ้อน และเชื่อมโยงกันในหลายๆ มิติ ทั้งความไม่เข้าใจ ในวัฒนธรรม การดำเนินนโยบายบางประการของรัฐที่ไม่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ในพื้นที่ได้ก่อให้เกิดปัญหาทั้งระดับวัฒนธรรม ซึ่งเป็นเรื่องของจิตใจหรืออุดมการณ์ และปัญหาระดับโครงสร้าง ที่เป็นพื้นฐานของจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม รวมทั้งปัญหาระดับผิวหน้า อันเป็นอาการที่แสดงออกในรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะการก่อเหตุร้ายรายวันเริ่มบานปลายขึ้นหลัง พ.ศ. ๒๕๔๗ ส่งผลให้ชีวิตความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่เกิดความเปลี่ยนแปลงไปในทางที่แย่ลง เกษตรกรในพื้นที่เกิดความระแวงไม่กล้าที่จะให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการส่งเสริมการเลี้ยงโค การเข้าพื้นที่ของเจ้าหน้าที่ที่มีความยากลำบากและเสี่ยงต่อการรอบทำร้ายของผู้ก่อความไม่สงบ ประกอบกับความยากจน ความด้อยโอกาสและปัญหาด้านการศึกษาของประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ประชาชนทั่วไปมีคุณภาพชีวิตระดับค่อนข้างต่ำ และได้รับการศึกษาน้อย ส่งผลกระทบต่อความรอบรู้ แนวความคิด การดำรงชีวิต การมีงานทำ และการประกอบอาชีพรวมทั้งทำให้ถูกปลุกกระตุ้นชักจูงให้คล้อยตามแนวคิดก่อความไม่สงบได้ง่าย

หน่วยบัญชาการทหารพัฒนาได้มีบทบาทในการประชาสัมพันธ์ และปฏิบัติการจิตวิทยาสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง ผ่าน “สื่อบุคคล” ที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ การสร้างเครือข่ายมวลชน จัดตั้งแหล่งข่าว รวมทั้งการประมวลข้อมูลข่าวสารรับทราบปัญหา ความต้องการของประชาชน และติดตาม ประเมินผล การดำเนินงานแก้ไขปัญหาความมั่นคง ในเชิงลึก ได้อย่างตรงเป้า บทบาทในการพัฒนาสัมพันธ์และเป็นช่องทาง/เวทีในการส่งเสริมอาชีพ การเลี้ยงโคเนื้อและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ และพัฒนานโยบายได้อย่างกว้างขวาง บทบาทของสำนักงานพัฒนาภาค ๔ ส่วนหน้าในการ

ส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงโคนม สามารถทำความเข้าใจในสถานการณ์ต่างๆ ในหมู่ราษฎร นำไปสู่การลดความหวาดระแวงระหว่างราษฎรที่นับถือศาสนาพุทธและนับถือศาสนาอิสลาม ลดความหวาดระแวงระหว่างราษฎรกับเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่ แล้วนำไปสู่การพัฒนา ตามยุทธศาสตร์พระราชทานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ว่า “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”

บทที่ ๔ การวิเคราะห์

การวิเคราะห์การบริหารจัดการการเลี้ยงโคเนื้อในจังหวัดชายแดนใต้

๑. ข้อมูลการเลี้ยงโคเนื้อและการผลิตลูกโค หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

๑.๑ โคพื้นเมือง (Native Cattle) ของไทยมีลักษณะใกล้เคียงกับโคพื้นเมืองของประเทศเพื่อนบ้านในแถบเอเชียลักษณะรูปร่าง กะทัดรัด ลำตัวเล็ก ยาว เพศผู้มีตะโหนกขนาดเล็ก มีเหนียงคอ แต่ไม่หย่อนยานมาก หูเล็ก หนั่งใต้ท้องเรียบมีสีไม่แน่นอน เช่น สีแดงอ่อนเหลืองอ่อน ดำ ขาวนวล น้ำตาลอ่อน และอาจมีสีประรวมอยู่ด้วย เพศผู้โตเต็มที่หนักประมาณ ๓๐๐ - ๕๐๐ กก. เพศเมีย ๒๐๐ - ๒๕๐ กก.

ตารางที่ ๔-๑ : ข้อมูลโคพื้นเมือง

	ข้อดี	ข้อเสีย
๑.	เลี้ยงง่าย หากินเก่ง ไม่เลือกอาหาร เพราะผ่านการคัดเลือกแบบธรรมชาติ ในการเลี้ยงแบบไล่ต้อนโดยเกษตรกร และสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเลี้ยง โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ซึ่งมีอยู่อย่างจำกัดได้เป็นอย่างดี	เป็นโคขนาดเล็กเพราะถูกคัดเลือกมา ในสภาพการเลี้ยงที่มีอาหาร จำกัด
๒.	ให้ลูกดก ส่วนใหญ่ให้ปีละตัว เพราะเกษตรกรคัดแม่โคที่ไม่ให้ลูกออกอยู่เสมอ	ไม่เหมาะที่จะนำมาเลี้ยงขุนเพราะมีขนาดเล็กไม่สามารถทำน้ำหนักรอกได้ตามที่ตลาดโคขุนต้องการ คือที่น้ำหนักมีชีวิต ๔๕๐ กก. และเนื้อไม่มีไขมันแทรก
๓.	ทนทานต่อโรคและแมลงและสภาพอากาศในบ้านเราได้ดี	เนื่องจากแม่โคมีขนาดเล็กจึงไม่เหมาะที่จะผสมกับโคพันธุ์ที่มีขนาดใหญ่ เช่น ชาร์โรเลส์ และซิมเมนทัล เพราะอาจมีปัญหา การคลอดยาก

ที่มา : คู่มือการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา, ๒๕๕๙

๑.๒ พันธุ์ชาร์โรเลส์ เป็นโคที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศฝรั่งเศสลักษณะเด่น เป็นโคที่มีขนาดใหญ่มาก มีสีขาวครีมตลอดทั้งตัว ขนยาว รูปร่างจะเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขาสั้นลำตัวกว้างยาวลึก มีกล้ามเนื้อตลอดทั้งตัว นิสัยเชื่อง เพศผู้โตเต็มที่น้ำหนักประมาณ ๑,๐๐๐-๑,๒๐๐ กก. เพศเมีย ๗๐๐-๘๐๐ กก.

ตารางที่ ๔-๒ : ข้อมูลโคพันธุ์ชาร์โรเลส์

	ข้อดี	ข้อเสีย
๑.	มีการเติบโตเร็ว มีกล้ามเนื้อมาก กระดูกเล็ก ซากมีคุณภาพดี เนื้อนุ่ม เนื้อสันมีไขมันแทรก (marbling) เป็นที่ต้องการของตลาดเนื้อโคคุณภาพดี	ถ้าเลี้ยงเป็นพันธุ์แท้หรือมีสายเลือดสูงๆจะไม่ทนต่อสภาพอากาศในบ้านเรา
๒.	เหมาะที่จะนำมาผสมกับแม่โคบราห์มัน ลูกผสมบราห์มัน หรือพื้นเมืองเพื่อนำลูกมาเลี้ยงเป็นโคขุน	ไม่เหมาะที่จะใช้ผสมกับแม่โคขนาดเล็ก เพราะอาจทำให้คลอดยาก

ที่มา : คู่มือการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา, ๒๕๕๙

๑.๓ พันธุ์บราห์มัน เป็นโคที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศอินเดีย แต่ถูกปรับปรุงพันธุ์ที่ประเทศสหรัฐอเมริกาลักษณะเด่น เป็นโคที่มีขนาดใหญ่ ลำตัว กว้าง ยาว และลึกได้สัดส่วน มีหลังตรง มีตะโพนกใหญ่ หูใหญ่ยาว จมูก ริมฝีปาก ขนตา กีบเท้าเป็นสีดำ เหนียงที่คอและหนังใต้ท้องหย่อนยาน โคนหางใหญ่พู่หางสีดำ สีตัวจะมีสีขาว เทา แดง เพศผู้โตเต็มที่น้ำหนักประมาณ ๘๐๐-๑,๒๐๐ กก. เพศเมีย ๕๐๐-๗๐๐ กก.

ตารางที่ ๔-๓ : ข้อมูลโคพันธุ์บราห์มัน

	ข้อดี	ข้อเสีย
	ปรับตัวเข้ากับสภาพอากาศร้อนของเมืองไทยได้ดี	เป็นโคพันธุ์ที่มีอัตราการผสมติดค่อนข้างต่ำ ให้ลูกตัวแรกช้า และให้ลูกค่อนข้างห่าง
	ทนทานต่อโรคและแมลง เลี้ยงง่าย โตเร็ว	ส่วนใหญ่เลือกกินเฉพาะหญ้าที่มีคุณภาพดี เมื่อหญ้าขาดแคลนจะทุดง่าย ซึ่งจะเห็นได้จากเมื่อปล่อยเข้าแปลงหญ้าจะเดินตระเวนไปทั่วแปลงหญ้าก่อนแล้วจึงค่อยเลือกกินหญ้า
	เหมาะสำหรับเป็นโคพื้นฐานเพื่อผลิตโคเนื้อคุณภาพดีและโคนม เช่น ผสมกับพันธุ์ชาร์โรเลส์เพื่อผลิตโคขุน ผสมกับพันธุ์โฮสสไตน์ฟรีเซียน (ขาวดำ) เพื่อผลิตโคนม และผสมกับพันธุ์ซิมเมนทอลเพื่อผลิตโคกึ่งเนื้อกึ่งนม	

ที่มา : คู่มือการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา, ๒๕๕๙

๑.๔ พันธุ์กำแพงแสน เป็นโคที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทยปรับปรุงพันธุ์โดยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน โคพันธุ์กำแพงแสนเริ่มต้นปรับปรุงพันธุ์จากโคพื้นเมือง โดยโคพันธุ์กำแพงแสนมีสายเลือด ๒๕% พื้นเมือง ๒๕% บราห์มัน และ ๕๐% ชาร์โรเลส์ โคพันธุ์กำแพงแสนรักษาเลือดโคพื้นเมืองไว้ ๒๕ % เพื่อให้คงความดีของความสามารถพันธุ์ และจำกัดเลือดพันธุ์บราห์มันไว้เพียง ๒๕ % เพื่อให้ได้โครงสร้างใหญ่ขึ้น โดยที่เรื่องความสามารถพันธุ์ไม่เกิดปัญหาแล้วนำโคพันธุ์ชาร์โรเลส์เข้ามาช่วยในเรื่องการให้เนื้อ และการเจริญเติบโต แต่โคพันธุ์ชาร์โรเลส์เป็นโคเมืองหนาว ซึ่งไม่สามารถทนต่ออากาศร้อนบ้านเราได้ จึงจำกัดเลือดของพันธุ์ชาร์โรเลส์ไว้เพียง ๕๐ % ลักษณะเด่น โคมีสีครีม-เหลืองทอง จมูกและริมฝีปากกว้าง ลำตัวยาว ลีกรอคกรหลังตรง ขนสั้น นิสัยเชื่อง เพศผู้โตเต็มที่น้ำหนักประมาณ ๘๐๐-๙๐๐ กก. เพศเมีย ๕๐๐-๖๐๐ กก.

ตารางที่ ๔-๔ : ข้อมูลโคพันธุ์กำแพงแสน

	ข้อดี
๑.	ใช้เป็นโคขุนในสภาพอากาศร้อนของประเทศไทยได้ดี ทนต่อเห็บและแมลง
๒.	โครงร่างและการเจริญเติบโตดี มีประสิทธิภาพการใช้อาหารสูง
๓.	คุณภาพซากและเนื้อดี

ที่มา : คู่มือการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา, ๒๕๕๙

๑.๕ พันธุ์ตาก เป็นโคที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย โดยกรมปศุสัตว์ได้มอบหมายให้ศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์ตาก ทำการคัดเลือกและปรับปรุงพันธุ์ให้เป็นโคเนื้อพันธุ์ใหม่ เป็นโคลูกผสมระหว่างพันธุ์ชาร์โรเลส์กับพันธุ์บราห์มัน การสร้างพันธุ์ในฝูงปรับปรุงพันธุ์ดำเนินการโดยนำน้ำเชื้อโคพันธุ์ชาร์โรเลส์คุณภาพสูงจากประเทศฝรั่งเศส ผสมกับแม่โคบราห์มันพันธุ์แท้ ได้โคลูกผสมชั่วที่ ๑ (เรียกว่าโคพันธุ์ตาก ๑) ที่มีเลือด ๕๐% ชาร์โรเลส์ และ ๕๐% บราห์มัน แล้วผสมแม่โคเพศเมียชั่วที่ ๑ ดังกล่าวด้วยน้ำเชื้อหรือพ่อบราห์มันพันธุ์แท้ได้ลูกโคชั่วที่ ๒ (เรียกโคพันธุ์ตาก ๒) ซึ่งมีเลือด ๒๕% ชาร์โรเลส์ และ ๗๕% บราห์มัน จากนั้นผสมแม่โคเพศเมียชั่วที่ ๒ ด้วยน้ำเชื้อโคพันธุ์ชาร์โรเลส์คุณภาพสูง ได้ลูกโคชั่วที่ ๓ (เรียกว่าโคพันธุ์ตาก) ซึ่งมีเลือด๖๒.๕% ชาร์โรเลส์ และ ๓๗.๕% บราห์มัน แล้วนำโคชั่วที่ ๓ ผสมกัน คัดเลือกปรับปรุงพันธุ์ให้เป็นโคเนื้อพันธุ์ใหม่ เรียกว่าโคพันธุ์ตากลักษณะเด่น มีสีน้ำตาลอ่อนคล้ายสีทอง ลำตัวคล้ายพันธุ์ชาร์โรเลส์ เพศผู้โตเต็มที่น้ำหนักประมาณ ๑,๓๐๐ กก. เพศเมีย ๘๐๐ กก.

ตารางที่ ๔-๕ : ข้อมูลโคพันธุ์ตาก

	ข้อดี	ข้อเสีย
๑.	มีการเติบโตเร็ว เนื้อนุ่ม เนื้อสันมีไขมันแทรก (marbling) ซากมีขนาดใหญ่ที่สนองความต้องการของตลาดเนื้อโคคุณภาพดี	ไม่เหมาะที่จะนำไปปล่อยเลี้ยงในป่าโดยไม่ดูแลเอาใจใส่ หากเลี้ยงในสภาพปล่อยป่าหรือปล่อยทุ่ง ควรใช้พันธุ์ตาก ๑ หรือโคพันธุ์ตาก ๒
๒.	เลี้ยงง่าย หากินเก่ง ไม่เลือกกินหญ้า ทนทานต่อสภาพอากาศร้อนได้ดีพอควร	
๓.	เหมาะที่จะนำมาผสมกับแม่โคพื้นเมือง โคบราห์มันและลูกผสมบราห์มันเพื่อนำลูกมาเลี้ยงเป็นโคขุนได้	

ที่มา : คู่มือการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา, ๒๕๕๙

๑.๖ พันธุ์ซาฮิวาล เป็นโคที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศปากีสถานและอินเดีย เป็นโคตระกูลซิบู เป็นโคกึ่งเนื้อกึ่งนมลักษณะเด่น มีรูปร่างคล้ายพันธุ์เรดซินดี แต่มีขนาดใหญ่กว่าและให้นมมากกว่า โคพันธุ์ซาฮิวาลมีลาตัวยาวและลึก มีสีแดงและมีแต้มสีน้ำตาลและขาวอยู่ทั่วไป มีเขาสั้นเหนียงคอคอย่นยานมีตะโหนกใหญ่และมักจะเอียง เพราะมีน้ำหนักมาก หางยาวเป็นพู่เรียวยาว เต้านมใหญ่และหย่อนยาน ให้นมเฉลี่ย ๒,๕๐๐-๓,๐๐๐ กิโลกรัมต่อระยะการให้นม ไขมันในนมร้อยละ ๔.๓ ให้ลูกตัวแรกเมื่ออายุประมาณ ๓ ปีเพศผู้โตเต็มที่น้ำหนักประมาณ ๕๐๐-๖๐๐ กก. เพศเมีย ๔๐๐-๔๕๐ กก.

ตารางที่ ๔-๖ : ข้อมูลโคพันธุ์ซาฮิวาล

	ข้อดี
๑.	ทนร้อน ทนโรคและแมลงในเขตร้อน
๒.	เลี้ยงง่าย หากินเก่ง ไม่เลือกกินหญ้า สามารถปรับตัวอยู่ได้ในสภาพการเลี้ยงที่มีอาหารหายากคุณภาพต่ำได้ดี

ที่มา : คู่มือการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา, ๒๕๕๙

๑.๗ พันธุ์ลิมูชิน เป็นโคที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศฝรั่งเศสลักษณะเด่น เป็นโคขนาดกลางถึงใหญ่ สีน้ำตาลแดง หรือสีทองแดงทั้งตัว บริเวณขอบตาขอบ ๆ จมูก ปาก และข้อขาทั้งสี่เป็นสีอ่อน เขามีลักษณะขนานกับพื้น และปลายเขาโค้งงอขึ้นข้างบน ลำตัวยาว และมีกล้ามเนื้อสะโพกมากเป็นพิเศษ เพศผู้โตเต็มที่น้ำหนักประมาณ ๙๐๐-๑,๐๐๐ กก. เพศเมีย ๗๐๐ กก.

ตารางที่ ๔-๗ : ข้อมูลโคพันธุ์ลิมุชิน

	ข้อดี	ข้อเสีย
	ลูกโคมีน้ำหนักแรกคลอดต่ำจึงคลอดง่าย	คุณภาพซากปานกลาง เนื้อแดงมาก แต่ความชุ่มฉ่ำมีน้อย
	แม่โคให้นมดี เลี้ยงลูกเก่ง	ความสมบูรณ์พันธุ์อยู่ในระดับปานกลาง
	อัตราการเจริญเติบโตดี โตเร็ว	
	เหมาะนำมาผสมกับแม่โคพื้นเมือง นำไปเลี้ยงขุนเพื่อผลิตเนื้อคุณภาพดี	

ที่มา : คู่มือการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา, ๒๕๕๙

ตารางที่ ๔-๘ : ตัวอย่างพ่อโคพันธุ์ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

ลำดับ	ชื่อพ่อพันธุ์	สายพันธุ์	หมายเลข
๑.	มังกร	ชาร์โรเลส์	BSFX ๕ E
๒.	ลาภา	ชาร์โรเลส์	C๔๕
๓.	บอม	ชาร์โรเลส์	G ๖๕ E
๔.	วัน	ชาร์โรเลส์	G ๕๐ E
๕.	วิน	ชาร์โรเลส์	F ๕๐๘ E
๖.	กร	ชาร์โรเลส์	H ๖๑ E
๗.	หิมะ	บราห์มันเทา	๐๑๗
๘.	เบน	บราห์มันเทา	๓๐๒/๗
๙.	โชค	บราห์มันเทา	๖๐๐/๘
๑๐.	บอนด์	บราห์มันแดง	๐๐๗
๑๑.	เบสท์	บราห์มันแดง	๐๐๘
๑๒.	แบงค์	บราห์มันแดง	๐๐๙
๑๓.	มารวย	ซาฮิวาล	PC ๗๐/๔๙
๑๔.	พนม	ก้ำแพงแสน	๕๑๐๕๑
๑๕.	พนัส	ก้ำแพงแสน	๕๒๐๓

ที่มา : กองสนับสนุนและขยายพันธุ์สัตว์ สำนักงานทหารพัฒนา หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา, ๒๕๕๙

๒. การปรับปรุงพันธุ์โคเนื้อ ของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

โคเนื้อที่เลี้ยงกันอยู่ตามชนบทของประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นโคพันธุ์พื้นเมือง เนื่องจากเลี้ยงง่ายทนร้อน ทนต่อโรค และปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมของไทยได้ดี นอกจากนี้ยังใช้เป็นโคสำหรับใช้งานได้อีกด้วย แต่โคพันธุ์พื้นเมืองก็มีข้อเสียคือ ตัวเล็ก และโตช้า ดังนั้นรัฐบาลจึงได้ส่งโคพ่อพันธุ์มาจากต่างประเทศการส่งโคเนื้อจากต่างประเทศเพื่อมาใช้ปรับปรุงลักษณะทางการผลิตเนื้อของโคพื้นเมือง การปรับปรุงพันธุ์โคเนื้อในประเทศไทยมีแนวทางดังนี้

๒.๑ การปรับปรุงพันธุ์โคเนื้อเพื่อผลิตเนื้อคุณภาพปานกลาง กรมปศุสัตว์ใช้พ่อพันธุ์บราห์มัน เป็นหลักในการผสมเพื่อยกระดับพันธุ์โคพื้นเมือง

๒.๒ การปรับปรุงพันธุ์โคเนื้อเพื่อผลิตเนื้อคุณภาพสูง ส่วนใหญ่ต้องการปรับปรุงให้ได้โคเนื้อที่ให้เนื้อมาก และปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมของเมืองไทยได้ดี โคพันธุ์แท้จากต่างประเทศที่ส่งเข้ามาเป็นพ่อพันธุ์เพื่อการปรับปรุงโคเนื้อ ได้แก่ พันธุ์ชาร์โรเลส์ เฮียฟอร์ด และแซนต้าเกอร์-ทรูดีส ซึ่งเป็นโคสายพันธุ์ยุโรปที่ให้เนื้อดีมาก แต่โคพวกนี้มักจะไม่ทนร้อนจึงต้องมีการผสมข้ามกับโคพื้นเมืองของไทย เพื่อให้สามารถเลี้ยงในสภาพแวดล้อมของไทยได้

๓. การผสมพันธุ์โคเนื้อ ของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

การผสมพันธุ์โคเนื้อในการผสมพันธุ์โคเนื้อ ควรพิจารณาจากวัตถุประสงค์ในการเลี้ยงและความต้องการของตลาด ถ้าต้องการลูกเกิดเพื่อทำการขุนเป็นโคขุนคุณภาพดี มักใช้การผสมข้ามระหว่างพันธุ์เป็นหลัก (Cross Breeding) เพื่อให้ลักษณะเด่นของสัตว์แต่ละพันธุ์มาอยู่ในตัวเดียวกัน เช่น ผสมโคพันธุ์พื้นเมือง กับพ่อพันธุ์ชาร์โรเลส์ เพื่อให้ลูกที่เกิดมามีโครงร่างใหญ่ โตเร็ว และทนต่ออากาศร้อนทนต่อแมลงและโรคต่างๆ เป็นต้นโดยมีหลักการคือ ลูกโคที่เกิดมาจะเป็นลูกผสม ซึ่งไม่ควรมีส่วนเลือดยุโรปเกินกว่า ๖๒.๕ % เนื่องจากถ้าสายเลือดยุโรปสูงเกินไป การจัดการจะทำได้ยาก สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการจัดการสูง และถ้าการจัดการไม่ดีอัตราการเจริญเติบโตจะลดลง

๔. การผสมเทียมโค ของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

๔.๑ สมาชิกแจ้งความต้องการผสมเทียมโค พร้อมนำบัตรสมาชิกหรือบัตรประจำตัวประชาชน มาแจ้งการเป็นสัด (heat) ของแม่โคของตนกับ เจ้าหน้าที่ผสมเทียม โดยทางโทรศัพท์หรือมาแจ้งที่สถานีผสมเทียมด้วยตนเอง

๔.๒ เจ้าหน้าที่ผสมเทียมโคจะซักประวัติแม่โคและที่อยู่ของสมาชิกพร้อมทั้งเวลาติดสัดของโคให้แน่นอน

๔.๓ เจ้าหน้าที่ผสมเทียมโคจะเดินทางโดยรถจักรยานยนต์ พร้อมด้วยอุปกรณ์ในการผสมเทียม โดยในถังบริการจะบรรจุน้ำเชื้อโคแช่แข็งของ นทพ. ภายนอกถังบริการจะมีถุงบรรจุปืนผสมเทียม ถุงมือ หลอดพลาสติกครอบ กรรไกร ปรอท แซนนิตารีชีท (sanitary sheath) พร้อมด้วยบัตรสมาชิกและสมุดบันทึกการผสมเทียมไปยังบ้านของสมาชิก

๔.๔ เมื่อเดินทางถึงบ้านสมาชิกจะซักประวัติแม่โคที่เป็นสัด พร้อมกับตรวจอาการของแม่โคที่เป็นสัด

๔.๕ เจ้าหน้าที่จะนำหลอดบรรจุน้ำเชื้อโคพันธุ์ที่สมาชิกต้องการออกจากถังบริการ และใส่ลงในกระตักน้ำอุ่นอุณหภูมิ ๓๕-๔๐ องศาเซลเซียส ประมาณ ๓๐ วินาที เพื่อเป็นการกระตุ้นตัวเชื้ออสุจิที่อยู่ในสภาพสลบให้รู้สึกตัว จากนั้นเข้ดหลอดบรรจุน้ำเชื้อโคให้แห้ง

๔.๖ บรรจุหลอดน้ำเชื้อลงในเครื่องยิงน้ำเชื้อ โดยให้ปลายด้านที่มีฝงสีอยู่ด้านบน และส่วนปลายโผล่ประมาณ ๒ ซม.

๔.๗ ตัดปลายหลอดน้ำเชื้อจากปลายสุดประมาณ ๑ ซม. สวมหลอดพลาสติกครอบเครื่องยิงน้ำเชื้อแล้วล็อคให้แน่น

๔.๘ ดันแกนกลางเครื่องยิง เพื่อทดสอบการไหลของน้ำเชื้อจะเห็นน้ำเชื้อปริ่มที่ปลายปืนผสมเทียม จากนั้นสอดปืนผสมเทียม ในแซนนิตารีชีท (sanitary sheath)

๔.๙ เจ้าหน้าที่จะสวมถุงมือ และขลิบสารหล่อลื่นตลอดถุงมือจากนั้นจะสอดมือข้างที่สวมถุงมือผ่านทวารของแม่โคเข้าไปจับบริเวณคอมดลูก แล้วสอดเครื่องยิงน้ำเชื้อเข้าทางอวัยวะเพศ ทามุม ๔๕ องศา กับแนวระนาบด้วยมืออีกข้างหนึ่ง สอดปืนให้ผ่านคอมดลูก เมื่อผ่านคอมดลูกปล่อยน้ำเชื้อที่ตัวมดลูก ๒ ใน ๓ จากนั้นถอยปืนออกมาให้ปลายปืนอยู่ในคอมดลูกแล้วปล่อยน้ำเชื้อที่เหลืออีก ๑ ใน ๓

๔.๑๐ ดึงเครื่องยิงออกจากอวัยวะเพศของแม่โค ใช้มือที่จับคอมดลูกนวดคอมดลูกเบาๆ เพื่อให้น้ำเชื้อกระจายตัวไปผสมกับไข่บริเวณท่อหน้าไข่สะดวกขึ้น

๔.๑๑ หลังจากการผสมเทียมจะทำการบันทึกในสมุดประวัติ เพื่อผลในการติดตามลูกเกิดใหม่

๔.๑๒ หลังจากผสมเทียมไปแล้ว ๒๑ วัน ถ้าแม่โคไม่กลับมาเป็นสัดอีก คาดว่า จะมีเปอร์เซ็นต์การตั้งท้อง ๕๐% ขึ้นไป

๔.๑๓ ตรวจการตั้งท้องอีกครั้งเมื่อผสมเทียมไปแล้ว ๖๐ วัน

๕. การปฏิบัติในการขอรับการสนับสนุนน้ำเชื้อโคแช่แข็ง

๕.๑ หน่วยที่ขอรับการสนับสนุน (นขต.สนภ.๑ - ๕ นทพ.) สแกนใบเบิกที่มีรายละเอียดครบถ้วนและส่งอีเมลล์ล่วงหน้ามาที่ กสข.สทพ.นทพ.

๕.๒ กสข.สทพ.นทพ. ส่งอีเมลล์ยืนยันยอดการแจกจ่ายน้ำเชื้อโคแช่แข็งให้หน่วยที่ขอรับการสนับสนุนทราบ

๕.๓ หน่วยที่ขอรับการสนับสนุน เบิกรับน้ำเชื้อโคแช่แข็งที่ แผนกผลิตน้ำเชื้อปศุสัตว์ กสข.สทพ.นทพ.

๕.๔ หากหน่วยใดที่เบิกผ่าน นกส.๑ - ๕ สทพ.นทพ. ให้วางใบเบิกสีสี่ (ชมพู - ฟ้า - เขียว - ขาว) ที่ นกส.๑ - ๕ สทพ.ฯ แล้ว หน่วยเก็บใบเบิกสีขาวไว้

๕.๕ นกส.๑ - ๕ สทพ.นทพ. เป็นผู้รวบรวมใบเบิก ตามข้อ ๑ ส่งให้ กสข.สทพ.นทพ. ก่อนเบิกล่วงหน้าอย่างน้อย ๓ วัน (สามารถสแกนใบเบิก ส่งทางอีเมลล์ได้)

๕.๖ นกส.๑ - ๕ สทพ.นทพ. เบิกรับน้ำเชื้อโคแช่แข็งที่ แผนกผลิตน้ำเชื้อปศุสัตว์ กสข.สทพ. นทพ. นกส.๑ - ๕ สทพ.นทพ. นำน้ำเชื้อโคแช่แข็งไปแจกจ่ายให้ นขต.สนภ.๑ - ๕ นทพ.

๕.๗ กสข.สทพ.นทพ. เก็บใบเบกสีชมพูไว้เป็นหลักฐาน, นกส.๑ - ๕ สทพ.นทพ. เก็บใบเบกสีเขียวไว้เป็นหลักฐาน ส่วนหน่วยที่ขอรับการสนับสนุนเก็บใบเบกสีฟ้าไว้เป็นหลักฐาน เพื่อตรวจสอบตอนเปิดรับน้ำเชื้อโคแชนซ์จาก นกส.๑ - ๕ สทพ.นทพ.

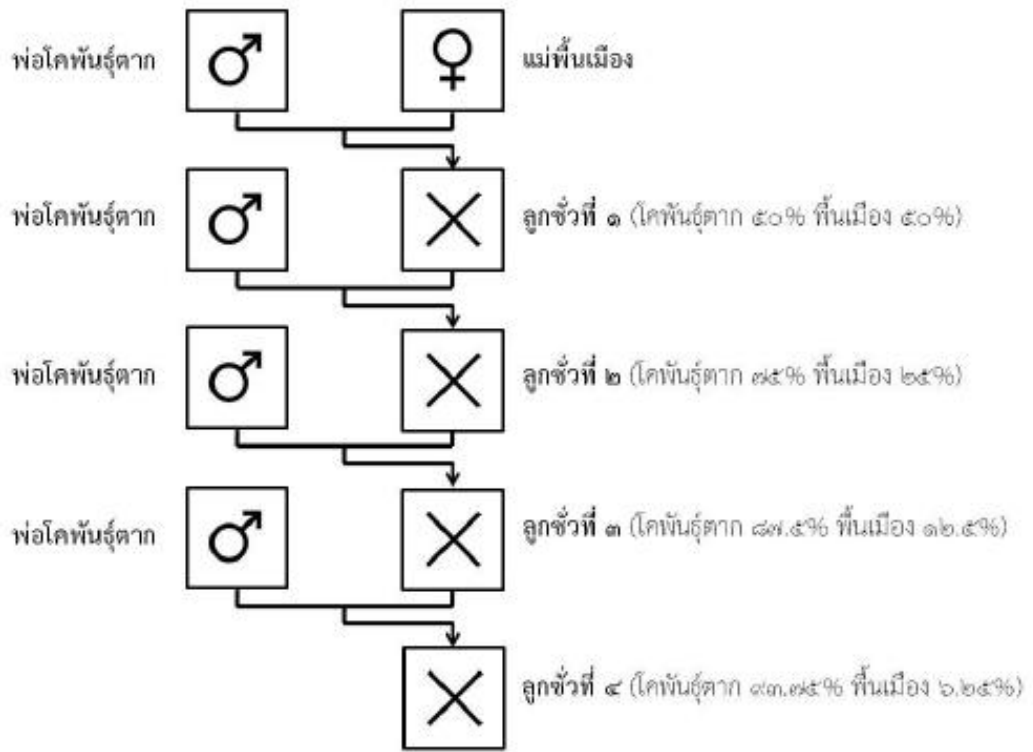
ระบบการจัดการการเลี้ยงโคเนื้อในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ ของหน่วย บัญชาการทหารพัฒนา

วัตถุประสงค์จากการเลี้ยงโคเนื้อ ก็คือ ลูกโค กกรที่จะจำหน่ายลูกโคได้ ขึ้นอยู่กับตลาด มีความต้องการหรือไม่ พันธุ์โคที่เลี้ยงนั้นจะต้องสนองวัตถุประสงค์ที่ตลาดต้องการ ซึ่งการเลี้ยงโคเนื้อ พันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศไทยนั้น มีข้อได้เปรียบประเทศเพื่อนบ้านที่เป็นสมาชิกประเทศสมาชิกอาเซียน หลายประเทศ ดังนั้นในการเลี้ยงโคเนื้อในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ จึงมีคำแนะนำ เพื่อวางแผนการเลี้ยงโคเนื้อ มีรายละเอียด ดังนี้

๑. การเลี้ยงเพื่อผลิตโคพันธุ์แท้

ในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ ปัจจุบันโคต่างประเทศพันธุ์แท้หายาก หากซื้อจากต่างประเทศโดยตรงก็มีราคาแพง วิธีการจัดซื้อก็ยุ่งยาก นอกจากนี้โคที่นำเข้าเกิดปัญหาการปรับตัว เข้ากับสภาพแวดล้อมของไทย ดังนั้นสายพันธุ์โคเนื้อที่ต้องการเลี้ยงและผลิตเพื่อแข่งขันหรือจะส่งออกจำหน่ายยังต่างประเทศ จึงไม่พอเพียงต่อการบริโภคในประเทศหรือส่งออกจำหน่ายไปยังต่างประเทศ ดังนั้น การสร้างโคพันธุ์โคที่เหมาะสมขึ้นมาใหม่ในประเทศไทยโดยใช้แม่โคพื้นเมืองหรือลูกผสมบราห์มันที่มีอยู่จำนวนมากในประเทศไทยเป็นแม่พื้นฐาน แล้วผสมแบบยกระดับสายเลือด (Upgrading) ไปเรื่อยๆ โดยทั่วไปพอถึงลูกชั่วที่ ๔ ถือว่าเป็นพันธุ์แท้ได้ ซึ่งจากการแสดงในแผนภาพด้านล่าง พอถึงลูกชั่วที่ ๔ จะคัดเลือกโคตาก โดยตรวจสอบพันธุ์ประวัติในแต่ละคู่ผสมพันธุ์จะไม่มีความเกี่ยวพันการเป็นญาติพี่น้องกัน โดยเนื่องจากโคพันธุ์แท้จากต่างประเทศที่มีเลือดสูง เช่น พันธุ์ชาร์โรเลส์ แองกัส และซิมเมนทอล เลี้ยงได้ยากในประเทศไทย ส่วนใหญ่พอสายเลือดถึง ๗๕ เปอร์เซ็นต์ จะเลี้ยงยาก ต้องดูแลเอาใจใส่มาก ผู้ที่มีความสามารถในการดูแลเอาใจใส่ดีสามารถเลี้ยงได้ แต่อาจจะไม่คุ้มทุน เพราะโคสายเลือดต่างประเทศสูงจะมีปัญหาผสมติดยาก ไม่ทนต่อโรคและแมลง ดังนั้น เมื่อได้ลูกโคชั่วที่ ๑ แล้วควรผสมด้วยโคพันธุ์ตาก กำแพงแสนหรือกบินทร์บุรี เพื่อสร้างเป็นพันธุ์แท้ (ตามภาพ) โดยให้มีสายเลือดของโคพันธุ์ต่างประเทศไม่เกิน ๗๕% ซึ่งเป็นการสร้างโคพันธุ์ตาก ซึ่งการวางแผนปรับปรุง ดังภาพข้างล่าง

แผนภาพที่ ๔-๑ : การสร้างโคพันธุ์แท้แบบยกระดับสายพันธุ์

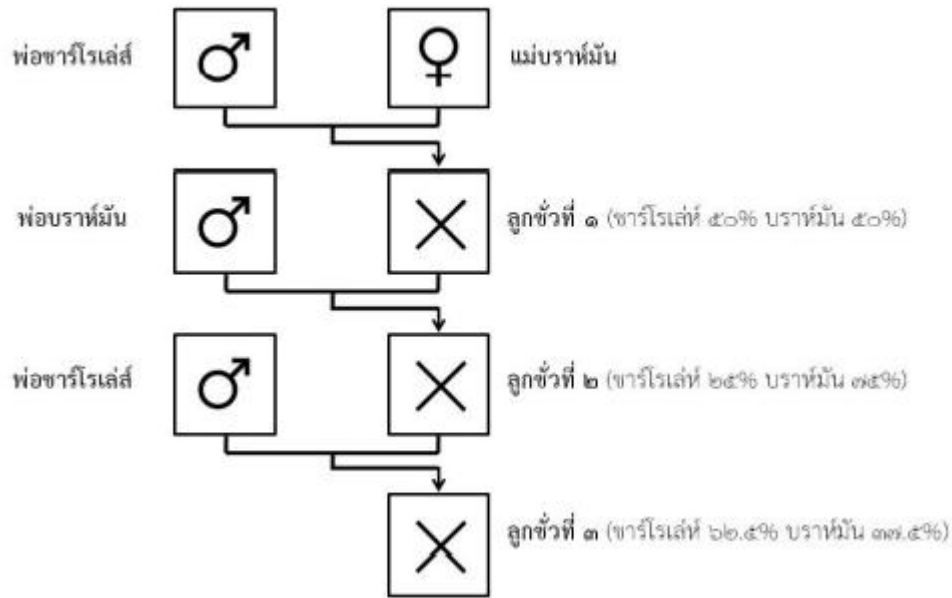

ที่มา

๒. การเลี้ยงเพื่อผลิตลูกโคขุน

ลูกโคที่ผลิตได้เพื่อนำไปเลี้ยงขุนส่งโรงฆ่า อาจเลี้ยงขุนเองหรือจำหน่ายให้ฟาร์มอื่นนำไปขุน ดังนั้นจะต้องทราบว่าลูกโคที่ผลิตได้นั้นเมื่อเลี้ยงขุนแล้วจะได้ซากที่มีน้ำหนักและคุณภาพตามที่ตลาดต้องการหรือไม่ ตลาดเนื้อคุณภาพดีในประเทศไทยต้องการน้ำหนักซาก ๒๒๕ กิโลกรัมขึ้นไป หรือน้ำหนักมีชีวิตประมาณ ๔๕๐ กิโลกรัม ขึ้นไป ดังนั้นโคพื้นเมืองซึ่งมีขนาดเล็กไม่สามารถใช้เลี้ยงขุนส่งตลาดดังกล่าวได้ เนื่องจากมีอัตราการเจริญต่ำ ขนาดซากเล็ก ซึ่งคุณภาพซากจำแนกออกตามเกรดและการมีไขมันแทรกในเนื้อสัน หากตลาดต้องการซากที่มีไขมันแทรก พันธุ์ที่ไม่มีไขมันแทรกก็ไม่สามารถนำมาขุนได้ ดังนั้นโคพื้นเมืองไทย แนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่ม ก็คือ การผลิตลูกโคเพื่อเป็นลูกโคขุนมักใช้การผสมข้ามพันธุ์ โดยใช้พ่อแม่พันธุ์คนละพันธุ์มาผสมกัน ลูกที่ได้จะเป็นลูกผสมที่มีลักษณะดีเด่นกว่าพ่อแม่ เรียกว่า "เฮตเตอโรซีส (Heterosis)" การผสมข้ามพันธุ์อาจใช้แค่ ๒ พันธุ์ผสมหมุนเวียนกันไปเรื่อยๆ เช่น ใช้พ่อโคชาร์โรเลส์ผสมกับแม่โคบราห์มัน ลูกตัวผู้ทุกตัวนำไปใช้เลี้ยงขุน ลูกตัวเมียชั่วที่ ๑ นำมาผสมกับพ่อพันธุ์บราห์มัน ลูกตัวเมียชั่วที่ ๒ ผสมด้วยพันธุ์ชาร์โรเลส์หมุนเวียนไปเรื่อยๆ ตามภาพข้างบน

แผนภาพที่ ๔-๒ : การผลิตโคเนื้อแบบข้ามสายพันธุ์แบบหมุนเวียนโดยใช้ ๒ สายพันธุ์

ที่มา : คู่มือการส่งเสริมการเลี้ยงโค หน่วยวิชาการทหารพัฒนา, ๒๕๕๙

๓. การเลี้ยงโคเพื่อวัตถุประสงค์อื่นๆ

การเลี้ยงโคเนื้อนั้น นอกจากจะเลี้ยงเพื่อผลิตลูกโคจำหน่ายเป็นโคพันธุ์ หรือเพื่อขุนจำหน่ายเนื้อโคแล้วยังมีการเลี้ยงโคเพื่อวัตถุประสงค์อื่นๆ เช่น เลี้ยงเพื่อใช้มูลโคในการทำเกษตรกรรม เพื่อใช้แรงงาน เพื่อเป็นโคชนหรือโคลานเพื่อวิ่งแข่งขัน ส่วนใหญ่จะเป็นโคพื้นเมืองเป็นส่วนใหญ่

ระบบการเลี้ยงโคเนื้อและการผลิตลูกโคเนื้อในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้

ในการเลี้ยงโคเนื้อนั้น นอกจากจะต้องทราบถึงวัตถุประสงค์การเลี้ยงโคเนื้อแล้ว ผู้เลี้ยงโคต้องทราบว่า จะเลี้ยงในระบบใดจึงจะเลือกพันธุ์โคและวิธีการจัดการให้ถูกต้อง ซึ่งปัจจัยที่กำหนดว่า เกษตรกรรายนั้นควรจะเลี้ยงในระบบใด ขึ้นอยู่กับ

๑. เงินทุนของเกษตรกร เพื่อใช้ในการเลี้ยงโค ได้แก่ ค่าพันธุ์โค ค่าสร้างคอกและโรงเรือน ค่าอาหารโคและค่าจ้างแรงงาน เป็นต้น
๒. สถานที่ตั้งฟาร์ม สิ่งที่มีผลกระทบ ได้แก่ สภาพพื้นที่ ภูมิอากาศ แหล่งอาหาร หากที่ตั้งฟาร์มอยู่ในพื้นที่ที่มีผลพลอยได้จากการเกษตรมาก ก็สามารถซื้อมาใช้เป็นอาหารโคราคาถูกลงได้ จะทำให้ลดต้นทุนลงได้มาก
๓. วิธีการผสมพันธุ์ ขึ้นอยู่กับว่าจะเลี้ยงเพื่อผลิตพันธุ์แท้หรือลูกผสม ดังที่กล่าวมาแล้ว

หลักการสำคัญอีกประการหนึ่ง ก็คือ สัตว์พันธุ์ดีที่ให้ผลผลิตสูงจะตัวโต ย่อมต้องการอาหารคุณภาพดีในปริมาณมาก เลี้ยงค่อนข้างยากและต้องดูแลเอาใจใส่ดี จึงจะให้ผลผลิตตามที่ต้องการ ต้องใช้เงินลงทุนสูง ในขณะที่สัตว์พันธุ์ที่มีขนาดเล็ก ให้ผลผลิตต่ำ จะตัวเล็ก กินอาหารน้อย ไม่ต้องการอาหารคุณภาพดีมากนัก เลี้ยงง่าย หากินเก่ง ทนทานต่อสภาพภูมิอากาศ ให้ลูกทุกปี จึงใช้เงินลงทุนต่ำ นอกจากนี้ขนาดของแม่โคเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งแม่โคที่มีขนาดเล็กจะต้องการอาหารเพื่อดำรงชีพน้อยกว่าแม่โคที่มีขนาดใหญ่ ซึ่งอาหารเพื่อการดำรงชีพของแม่โค นั้น เป็นต้นทุนที่สูงอยู่แล้ว ดังนั้นหากเลี้ยงแม่โคขนาดเล็กหรือขนาดปานกลางแล้ว สามารถผลิตลูกโคขนาดที่สนองความต้องการของตลาดได้ เช่น สามารถใช้ผสมข้ามพันธุ์ได้ ก็ควรใช้แม่โคพันธุ์ขนาดเล็กหรือขนาดปานกลาง

๑. การเลี้ยงแบบไล่ต้อน ส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงแบบผสมผสานกับการทำเกษตรกรรมของเกษตรกรรายย่อย เป็นฝูงโคมีขนาดเล็กใช้สมาชิกภายในครอบครัวไล่ต้อนไปเลี้ยงทะเล็มหญ้าตามแหล่งทำเลเลี้ยงสัตว์ ริมถนน หรือพื้นที่สาธารณะใกล้หมู่บ้าน ตอนเย็นไล่กลับเข้าคอก คอกอาจอยู่ในบริเวณบ้านหรือในชายป่าที่เลี้ยง มีการเสริมฟางข้าวและผลพลอยได้จากการเกษตรให้กินในเวลากลางคืน ส่วนใหญ่มักเป็นโคพื้นเมืองหรือโคลูกผสมพื้นเมืองหรือโคลูกผสมอื่นที่มีขนาดรูปร่างไม่ใหญ่มากนัก เลี้ยงง่าย หากินเก่ง หากเกษตรกรสามารถปลูกหญ้าหรือจัดหาหญ้าหรือพืชอาหารสัตว์มาเสริม ก็จะทำให้โคเหล่านี้เจริญเติบโตดีขึ้น การเลี้ยงโคระบบนี้ลงทุนไม่มากนัก อาจเสียค่าใช้จ่ายในการซื้ออาหารชั้นเสริมบ้างในฤดูแล้ง

๒. การเลี้ยงโคในพื้นที่ป่าเขาและต้นน้ำลำธาร แม้ว่านักวิชาการบางกลุ่มในแต่ละสาขาจะให้ความคิดเห็นว่าโคจะเหยียบย่ำ ทำให้พื้นดินแน่นตัว ทำให้ความสามารถในการเก็บกักน้ำและการดูดซับน้ำลดลง จะก่อให้เกิดการไหลบ่าน้ำดิน และการชะล้างพังทลายดินมากขึ้น แต่หากมองในอีกมุมหนึ่งการเลี้ยงโคในพื้นที่ป่าเขาและต้นน้ำลำธาร ในจำนวนที่เหมาะสมจะเป็นการเพิ่มความสมดุลของระบบนิเวศของธรรมชาติที่เกื้อหนุนกันได้อย่างลงตัวโคจะกินหญ้าและพืชอาหารสัตว์ธรรมชาติ ทำให้แสงแดดส่องถึงพื้นดินส่งผลต่อการทำปฏิกิริยาทางเคมีกับวัตถุติดและแร่ธาตุที่อยู่บนดินรากของต้นไม้ใหญ่ได้รับสารอาหารจากทั้งการย่อยสลายใบไม้ที่ร่วงหล่นและจากมูลโคที่หากินในบริเวณนั้น นอกจากนี้การเลี้ยงโคก็เป็นอาชีพของเกษตรกรที่อาศัยอยู่บนที่สูงมาเป็นเวลาช้านาน และเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้กับผู้เลี้ยงโคได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้

๓. การเลี้ยงโคเนื้อในพื้นที่สวนปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้น ในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ มีพื้นที่ปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้น ประมาณ ๑๒ ล้านไร่ แต่การเลี้ยงโคเนื้อในพื้นที่ดังกล่าวมีน้อยมาก เนื่องจากเกษตรกรเกรงว่าโคที่เลี้ยงในพื้นที่ดังกล่าวจะทำลายต้นไม้อะไรก็ตาม การปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้นบางชนิด เช่น มะพร้าว ปาล์ม น้ำมัน ไม้หอมเพื่อใช้กลิ่นน้ำมันหอมระเหย (ไม้กฤษณา) ไม้สักทอง เป็นต้น ซึ่งการเลี้ยงโคเนื้อในพื้นที่ดังกล่าว ในระยะต้นไม้อายุ ๑ ถึง ๓ ปีแรก ต้นไม้ยังมีขนาดเล็ก อาจใช้วิธีตัดหรือเกี่ยวหญ้าในสวนปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้นนำมาให้โคกิน จากนั้นเมื่อต้นไม้อายุโตขึ้นแล้ว จึงปล่อยให้โคเลี้ยงในพื้นที่สวนดังกล่าว ซึ่งจะให้ผลตอบแทนและการรักษาระบบนิเวศของสิ่งแวดล้อมเช่นเดียวกับการเลี้ยงโคในพื้นที่ภูเขาป่าต้นน้ำลำธาร ดังที่กล่าวมาแล้ว

๔. การเลี้ยงแบบฟาร์มเป็นการค้า เป็นการเลี้ยงโคเนื้อแบบประณีต โดยจะเลี้ยงในพื้นที่ของตนเองทั้งหมด มีการทำแปลงหญ้าเลี้ยงสัตว์แบ่งเป็นแปลงย่อยๆ มีรั้วกัน มีคอกและโรงเรือนต่าง ๆ มีการเก็บสำรองอาหารสัตว์ เช่น ทำหญ้าหมัก หญ้าแห้ง ไร่ให้โคกินในฤดูแล้งอาจหารซื้ออาหารสัตว์จากนอกฟาร์มมาใช้เลี้ยงเสริมบ้าง เช่น ผลพลอยได้จากการเกษตร หรืออาหารชั้น การเลี้ยงโคเนื้อในระบบนี้ มีต้นทุนสูงสุด เพราะต้องใช้พื้นที่มาก หากไม่ซื้ออาหารจากนอกฟาร์มมาใช้ ฟาร์มโคเนื้อที่เลี้ยงในระบบนี้ ควรตั้งอยู่ในเขตเกษตรกรรมที่มีระบบชลประทาน เนื่องจากต้องมีการปลูกหญ้าเพื่อใช้เลี้ยงโคตลอดปี หากอยู่นอกเขตชลประทานที่อาศัยน้ำฝน ต้องใช้พื้นที่ประมาณ ๔ ไร่ต่อการเลี้ยงแม่โค ๑ ตัวอย่างไรก็ตามโคที่เลี้ยงในระบบนี้ ต้องสามารถจำหน่ายได้ราคาสูง เช่น ขายเป็นโคพันธุ์ โคขุนคุณภาพสูง จึงจะคุ้มค่าต่อการลงทุน

๑. อายุโคเนื้อ

การขุนโคเนื้อ มักใช้โคที่จะขุนอายุระหว่างหย่านมจนถึง ๑ ปี ทั้งนี้ จำเป็นต้องดูลักษณะภายนอก เช่น การพิจารณารูปร่าง ต้องมีความใหญ่ มีลักษณะไม่ผอมโซจนเกินไป เพราะโคอาจจะอยู่ในสภาวะโรคร้าย หรือมีพยาธิรบกวนมาก หรือขาดอาหารจนอยู่ในสภาพที่ขุนไม่ขึ้นแล้ว นอกจากนั้น ยังมีองค์ประกอบอื่นให้นำมาพิจารณา คือ

๑.๑ ลูกโคหลังหย่านม (อายุระหว่าง ๘-๑๖ เดือน) จนถึงอายุปีเศษ จะมีอัตราการเจริญเติบโตสูงและตอบสนองต่ออาหารสูงสุด จะทำให้ผู้ทำการขุนได้กำไรสูง โคที่มีอายุน้อยกว่านี้จะมีปัญหาในการเลี้ยงดูมาก และมีอัตราการตายสูง

๑.๒ ถ้าลูกโคได้รับอาหารอย่างเต็มที่มาตั้งแต่แรกคลอดอย่างต่อเนื่อง จะมีอัตราการเจริญเติบโตต่อวันจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และจะสูงสุดเมื่อถึงอายุ ๑ ปี จากนั้นอัตราการเจริญเติบโตจะเริ่มลดลง จนเมื่ออายุ ๔-๕ ปี หรือเต็มวัย อัตราการเจริญเติบโตจะลด น้ำหนักตัวจะเริ่มต่ำลง กรณีที่ซื้อโคที่อ้วนแล้วมาขุนจึงควรเลือกลูกโคที่มีอายุไม่เกิน ๑ ปีจะดีที่สุด

๑.๓ ถ้าหากว่าโคที่ซื้อมาขุนอยู่ในลักษณะผอม ไม่แคระแกร็น โคที่อายุ ๒ ปี จะมีอัตราการเจริญเติบโตต่อวันจะมากกว่าโคอายุ ๑ ปี และโคอายุ ๑ ปี จะมีอัตราการเจริญเติบโตต่อวันสูงกว่าโคที่หย่านมแล้ว

๑.๔ โคอายุ ๒ ปี ซึ่งมีอัตราการเจริญเติบโตต่อวันสูง บางครั้งเมื่อมองในแง่เศรษฐกิจแล้วมีใ้เชื่อว่าดีกว่าโคหย่านมเสมอไป เพราะโคอายุ ๒ ปี ประสิทธิภาพในการใช้อาหารดีกว่าโคที่หย่านมหรือจะกินอาหารมากกว่าโคหย่านมในการเปลี่ยนน้ำหนักตัว ๑ กิโลกรัมเท่ากัน ดังนั้น ความสิ้นเปลืองอัตราการเจริญเติบโตต่อวันจึงไม่ได้เป็นปัจจัยที่สำคัญมากนักในแง่ของกำไรหรือขาดทุน

๑.๕ กำไรจากส่วนต่างราคาหลังขุน เช่น ซื้อลูกโคมาขุนในราคา ๑๕ บาท/กิโลกรัม เมื่อขุนเสร็จ ขายได้ในราคา ๒๕ บาท/กิโลกรัม ซึ่งเกิดจากการประเมินราคาจากรูปร่าง และน้ำหนักที่เพิ่มขึ้น รวมถึงความผันแปรทางด้านราคาเนื้อโคที่เพิ่มขึ้นในแต่ละวันหรือความแตกต่างของราคาเนื้อโคในแต่ละท้องถิ่น

๑.๖ โคอายุมาก มักมีปัญหาในการเลี้ยงดูน้อยกว่า ถ้าเพิ่งเริ่มต้นเลี้ยง และยังมีประสบการณ์น้อย ควรขุนโคใหญ่ก่อน เพราะโคใหญ่จะเลี้ยงดูง่าย อัตราการเติบโตดี และไม่พบปัญหาในเรื่องโรค

๑.๗ โคที่ใช้ขุนเพื่อส่งตลาดที่ได้จากการขุนลูกโค ควรมีอายุน้อยกว่า ๓ ปี เนื่องจากจะมีคุณภาพเนื้อที่ดีมาก แต่หากเป็นโคหนุ่มหรือโคที่มีอายุมากจะไม่จำกัดอายุ

๑.๘ ถ้าตลาดรับซื้อโคต้องการเนื้อโคที่ติดไขมันสีเหลือง ผู้เลี้ยงก็ต้องซื้อหรือจัดหาโคที่มีอายุมาก คือ ๔ ปี ขึ้นไปมาเลี้ยง แต่ไม่ควรนำโคที่มีอายุมากเกินไปมาขุน เพราะสุขภาพไม่ดี ขุนไม่ขึ้นมีโอกาสขาดทุนมาก

๑.๙ การขุนโคใหญ่ใช้เวลาน้อยกว่าการขุนโคเล็ก เช่น โคเต็มวัย ใช้เวลาขุนนานประมาณ ๓ เดือน โค ๒ ปี ใช้เวลาขุนนานประมาณ ๔ เดือน โค ๑ ปีครึ่ง ใช้เวลาขุนนานประมาณ ๖ เดือน โค ๑ ปี ใช้เวลาขุนนาน ๘ เดือน และโคหย่านมใช้เวลาขุนประมาณ ๑๐ เดือน ถ้าตลาดระยะสั้นดี หรือต้องการผลตอบแทนเร็ว ต้องขุนโคขนาดใหญ่ แต่ถ้าตลาดระยะยาวดี หรือตลาดยังไม่แน่นอน ควรขุนโคอายุน้อย เพื่อประวิงเวลา ซึ่งโคจะเติบโตไปได้เรื่อยๆ ส่วนโคใหญ่จะเจริญเติบโตช้าค่อนข้างมาก

๑.๑๐ โคเล็กต้องการอาหารที่มีระดับโปรตีนสูงกว่าโคอายุมาก ซึ่งอาหารที่มีระดับโปรตีนสูงมีราคาแพงกว่าอาหารที่มีระดับโปรตีนต่ำกว่า

๑.๑๑ โคอายุน้อยต้องการอาหารที่มีโปรตีนสูง และอาหารหยาดคุณภาพดี ดังนั้นถ้าปลูกหญ้าที่มีคุณภาพสูง หรือมีหญ้าสดมากก็สามารถขุนโคเล็กได้ แต่ถ้ามีฟางมาก หรือมีแต่ฟางควรขุนโคใหญ่

๑.๑๒ ถ้าอาหารชั้นมีราคาถูกลง ควรขุนโคตั้งแต่อายุยังน้อย แต่ถ้าอาหารชั้นมีราคาแพง ควรขุนโคใหญ่น้ำหนักไม่ต่ำกว่า ๒๕๐ กิโลกรัมเมื่อเริ่มเข้าขุน เพราะจะใช้เวลาสั้นกว่าโคที่มีอายุน้อย หรือเพื่อลดระยะเวลาการขุน

๒. เพศโคเนื้อ

โดยทั่วไป การเลี้ยงโคขุนเพื่อผลิตเนื้อ เมื่อคำนึงถึงผลกำไรสูงสุดแล้ว ส่วนใหญ่นิยมการขุนโครุ่นเพศผู้ที่ตอนมากกว่าโครุ่นเพศผู้ที่ไม่ตอน ส่วนโคเพศเมียจะเป็นโครุ่น รวมถึงต้องพิจารณาปัจจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๒.๑ กฎหมายเมืองไทยห้ามฆ่าโคเพศเมียเด็ดขาด เว้นแต่จะได้รับหนังสือรับรองว่าเป็นหมันไม่สามารถให้ลูกได้

๒.๒ โคเพศผู้มีเปอร์เซ็นต์ซากและคุณภาพซากมากกว่าโคเพศเมียเมื่อขุนเสร็จ

๒.๓ โคเพศผู้มีอัตราการเจริญเติบโตมากกว่าโคเพศเมียเมื่ออายุเท่ากัน และโครุ่นเพศผู้ไม่ตอน มีอัตราการเจริญเติบโตต่อวันสูงกว่าโครุ่นเพศผู้ตอน ๕-๑๐ เปอร์เซ็นต์ ทั้งยังมีประสิทธิภาพการใช้อาหารสูงกว่า ๓-๕ เปอร์เซ็นต์

๒.๔ โคเพศผู้มีโครงสร้างใหญ่กว่าโคเพศเมียเมื่ออายุเกินกว่าปีครึ่ง และโครุ่นเพศผู้ตอนจะมีอัตราการเจริญเติบโตต่อวันสูงกว่าโครุ่นเพศเมีย ๑๐-๑๕ เปอร์เซ็นต์

๒.๕ โคเพศผู้เลี้ยงขุนทำกำไรให้แก่ผู้เลี้ยงมากกว่าโคเพศเมีย แต่ราคาโครุ่นเพศเมีย (ไม่ใช่โคแม่พันธุ์) ที่ซื้อมาขุนมักจะถูกกว่าโครุ่นเพศผู้ แต่เมื่อขุนเสร็จแล้วก็มักจะขายได้ราคาต่ำกว่า โครุ่นเพศผู้เช่นกัน

๒.๖ โครุ่นเพศเมียเริ่มสะสมไขมันและโตเต็มที่ก่อนโครุ่นเพศผู้ประมาณ ๑ เดือน ทำให้ส่งตลาดได้เร็วกว่า แต่ซากจะมีขนาดเล็กไม่เป็นที่ต้องการของตลาด

๒.๗ โคเพศเมียมีปัญหาเรื่องการเป็นสัดและการตั้งท้องในขณะขุน ซึ่งสามารถแก้ไขได้ด้วยการตอน แต่การตอนโคเพศเมียทำได้ยากและต้องอาศัยความชำนาญ เพราะต้องใช้วิธีผ่าตัด

๒.๘ แม้ว่าโครุ่นเพศผู้ไม่ตอนจะมีอัตราการเจริญเติบโตและประสิทธิภาพการใช้อาหารสูงที่สุด แต่การเลี้ยงโคขุนเมื่อซึ่งรวมกันหลายตัว จะมีปัญหาเรื่องความคึกคะนองขวิดกัน

๒.๙ ตลาดเนื้อเกรด ๑ หรือตลาดเนื้อชั้นสูง ต้องการเนื้อที่มีไขมันแทรก ดังนั้นจึงไม่สามารถใช้โคเพศผู้ที่ไม่ตอนได้

๒.๑๐ ตลาดเนื้อพื้นบ้านทั่วไปนิยมเนื้อที่มีไขมันสีเหลืองเข้มหุ้มซากหนาๆ จึงต้องการโคเพศผู้ตอน หรือโคเพศเมียที่มีอายุมาก หรือ “โคมัน” โดยให้ราคาสูงกว่าโคเพศผู้ไม่ตอน ส่วนตลาดเนื้อที่ใช้สำหรับทำลูกชิ้นต้องการเนื้อที่ไม่มีไขมันและสีเข้ม จึงนิยมใช้โคเพศผู้ไม่ตอน

๓. สภาพโคเนื้อ

โคที่นำมาขุน ถ้าเป็นโค ๑ ปี ควรคัดเลือกโคที่มีสภาพสมบูรณ์ ไม่ควรเป็นโคผอม เพราะมีโอกาที่จะแคระแกร็น หรือขุนไม่ขึ้น เนื่องจาก โคทั่วไปจะมีอัตราการเติบโตมากในช่วงอายุ ๑-๒ ปี หลังจากนั้น อัตราการเติบโตจะค่อยๆ ลดลงส่วนโคที่มีอายุ ๒ ปี โครงร่างได้ขยายใหญ่พอสมควรแล้ว ดังนั้น จึงสามารถคัดเลือกตัวที่มีลักษณะผอม แต่โครงร่างใหญ่นำมาขุนได้ เพราะหลังจากได้รับอาหารอย่างเพียงพอ โคจะมีอัตราการเจริญเติบโตแบบชดเชย และมีประสิทธิภาพใช้อาหารจะสูงกว่าโคอ้วน การซื้อโคอายุ ๒ ปี สามารถช่วยประหยัดเงินได้มาก และช่วยให้ได้กำไรจากส่วนต่างราคามากกว่าโคอ้วนเพราะราคาเนื้อโคก่อนขุน และหลังขุนมีราคาต่างกัน

๔. การคัดเลือกโคเข้าขุน

การคัดเลือกโคมาขุน ควรยืนอยู่ห่างจากโคประมาณ ๖-๗ เมตร แล้วพิจารณาโคจากลักษณะภายนอก ดังนี้

๔.๑ เลือกโคที่มีกระดูกหน้าแข้งใหญ่ ขนาดของกระดูกมีความสัมพันธ์ทางบวกกับปริมาณเนื้อโค คือ โคที่มีกระดูกใหญ่จะมีโครงร่างใหญ่ และมีเนื้อมากด้วย เพราะกระดูกเป็นตัวเกาะยึดของกล้ามเนื้อ ความจริงแล้วกระดูกมีราคาต่ำ แต่การเพิ่มเนื้อของโคที่มีกระดูกใหญ่เมื่อเปรียบเทียบกับเป็นเปอร์เซ็นต์แล้วจะมากกว่าการเพิ่มน้ำหนักของกระดูก และโคที่มีกระดูกใหญ่จะมีอัตราการเจริญเติบโต และประสิทธิภาพการเปลี่ยนอาหารดีกว่าด้วย ส่วนโคที่มีกระดูกหน้าแข้งเล็ก แสดงว่าโคตัวนั้นมีกระดูกและโครงร่างเล็ก

๔.๒ ระยะห่างระหว่างกระดูกเชิงกรานกับกระดูกก้นกบมาก ทำให้โคตัวนี้มีสัดส่วนสะโพกยาว และมีเนื้อส่วนที่มีราคาแพงมาก ส่วนโคที่มีระยะห่างระหว่างกระดูกเชิงกรานกับกระดูกก้นกบน้อย เป็นโคที่มีสะโพกสั้น และมีเนื้อส่วนที่ขายได้ราคาแพงน้อย

๔.๓ กระจกักกันบควรอยู่สูงและห่างจากกันมากๆ เป็นผลให้มีเนื้อส่วนท้ายมาก ซึ่งเนื้อส่วนท้ายมีราคาแพงเช่นกัน ถ้ากระจกักกันบอยู่ไม่ห่างกัน เนื้อส่วนท้ายจะน้อย

๔.๔ แนวสันหลังตรง และยาว หรืออีกนัยหนึ่งคือ ลำตัวยาว และลำตัวไม่ลึกนัก ซึ่งปกติส่วนครึ่งล่างของกลางลำตัวโคจะมีเนื้อน้อยและราคาต่ำ

๔.๕ เทคนิคการขุนโค

๔.๕.๑ ระยะเวลา เป็นช่วงเริ่มขุนให้ใช้อาหารชั้นตามสูตรที่กล่าวมาแล้ว วันละ ๒ ครั้ง

๔.๕.๒ ระยะเวลาที่สอง เป็นช่วงก่อนเดือนสุดท้ายของการขุน ๑ เดือนให้เพิ่มการให้อาหารชั้นเป็น วันละ ๓ ครั้ง แต่แต่ละครั้งให้น้อยกว่าระยะแรกตัวละครั้งกิโลกรัม

๔.๕.๓ ระยะเวลาสุดท้ายคือเดือนสุดท้ายของการขุนให้เปลี่ยนแปลงสูตร โดยการเพิ่มปริมาณมันเส้นเพื่อให้โคอ้วนเร็วขึ้นดังนี้

สัปดาห์ที่ ๑ : เพิ่มมันเส้น ๒.๕ กิโลกรัม จากอาหารชั้น ๑๐๐ กิโลกรัม

สัปดาห์ที่ ๒ : เพิ่มมันเส้น ๕.๐ กิโลกรัม จากอาหารชั้น ๑๐๐ กิโลกรัม

สัปดาห์ที่ ๓ : เพิ่มมันเส้น ๗.๕ กิโลกรัม จากอาหารชั้น ๑๐๐ กิโลกรัม

สัปดาห์ที่ ๔ : เพิ่มมันเส้น ๑๐ กิโลกรัม จากอาหารชั้น ๑๐๐ กิโลกรัม

ในเดือนสุดท้ายให้อาหารวันละ ๓ ครั้ง เช่นเดียวกับระยะที่สองคือให้น้อยกว่าปกติครั้งกิโลกรัมเป็นการเร่งให้โคขุนมีความสม่ำเสมอในการกระจายไขมันพอกตัวทำให้อาหารที่มีคุณภาพสม่ำเสมอ เมื่อตัดแต่งขายจะได้ราคาดีมากกว่าโคขุนที่มีการกระจายไขมันที่ไม่สม่ำเสมอ

๕. อาหารและการให้อาหารโคเนื้อ

๕.๑ อาหารชั้น เป็นสิ่งจำเป็นในการเลี้ยงโคขุน เนื่องจากเป็นอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการที่สูงมากกว่าอาหารปกติที่โคกิน เช่น อาหารหยาบทั่วไป เนื่องจาก การขุนโคมีระยะการเลี้ยงขุนเพียงไม่กี่เดือน ซึ่งต้องทำให้โคมีน้ำหนักเพิ่มขึ้นให้เร็วที่สุด อาหารชั้นอาจได้จากอาหารสำเร็จรูปตามท้องตลาด และการหาวัตถุดิบมาผสมเอง แต่โดยทั่วไปเกษตรกรมักหาแหล่งวัตถุดิบมาผสมเป็นอาหารชั้นใช้เอง เช่น ข้าวโพด รำ และปลายข้าว กากมันสำปะหลัง กระจกักป่น กากถั่วเหลือง กากถั่วลิสง ใบกระถิน ยูเรีย รวมถึงผงแร่ธาตุ เช่น แคลเซียม และฟอสฟอรัส เป็นต้น การผสมอาหารชั้น ควรนำเอาวัตถุดิบที่ใช้น้อยเช่น ยูเรีย เกลือ กระจกักป่น และวิตามิน ผสมกับอาหารประเภทพลังงานเพียง ๒๐-๓๐ กิโลกรัม ก่อน แล้วค่อยนำส่วนผสมอื่นเข้าผสม เพื่อให้วัตถุดิบที่มีปริมาณน้อยกระจายในวัตถุดิบอื่นได้อย่างทั่วถึง

การจัดเตรียมอาหารชั้นอาหารชั้นประกอบด้วย อาหารประเภทพลังงาน อาหารประเภทโปรตีน เกลือแร่ วิตามิน และสารเสริมต่างๆ วัตถุดิบที่ต้องใช้ปริมาณมากที่สุด คือ อาหารพลังงาน เช่น ข้าวโพด ข้าวฟ่าง ปลายข้าว รำ และมันสำปะหลัง การที่จะเลือกใช้ชนิดใดนั้น ขึ้นกับราคาในขณะนั้น และความสะดวกในการจัดหาสำหรับอาหารโปรตีนที่นิยมใช้ คือ ใบกระถิน และยูเรีย แต่การใช้ยูเรียมีข้อจำกัด คือ สามารถใช้ยูเรียได้ไม่เกิน ๓ เปอร์เซ็นต์ของอาหารชั้น และต้องผสมให้เข้ากันดี มิฉะนั้นแล้ว ถ้าโคตัวใดได้รับยูเรียเข้าไปมากเกินไปก็จะถึงตายได้ และควรใช้กับ

โคที่มีตั้งแต่อายุ ๗ เดือนขึ้นไป ส่วนเกลือปน และกระดูกปน จำเป็นต้องมีอยู่ในอาหารชั้นประมาณ ๑-๒ เปอร์เซ็นต์ ถ้าโคกินฟางเป็นอาหารหลัก อาจเพิ่มแคลเซียมจากเปลือกหอย หรือปูนมาร์ล ๐.๕% วิตามินส่วนใหญ่จุลินทรีย์ในกระเพาะสามารถสังเคราะห์ขึ้นมาอย่างเพียงพอ ยกเว้นวิตามินเอซึ่งร่างกายต้องการในปริมาณมาก อาจต้องเสริมลงในอาหารชั้นบ้าง แต่ถ้าโคกินหญ้าสด หรืออาหารชั้นที่มีข้าวโพด และใบกระถินอยู่พอควรก็ไม่ต้องเติม ส่วนรำเป็นอาหารที่ดี แต่มีปัญหาเรื่องการหีน จึงไม่ควรใช้รำเกิน ๓๐ เปอร์เซ็นต์ ข้าวโพด และข้าวฟ่างที่ใช้ผสมอาหารควรบดเพียงหยาบๆ หรือเพียงบดให้แบนยิ่งดี

๕.๒ อาหารหยาบ ประเภทหญ้าสด คือ อาหารหยาบที่เป็นอาหารหลักของโค โดยหญ้าสดเป็นแหล่งเยื่อใยที่ช่วยระบย่อยอาหาร แหล่งวิตามิน และแร่ธาตุต่างๆ และจำเป็นอย่างยิ่งที่โคต้องกินหญ้าในทุกวัน เนื่องจาก หญ้าเป็นแหล่งอาหารสำคัญของจุลินทรีย์ในกระเพาะของโค หญ้าสดควรให้อ่อนมีอายุประมาณ ๑๕ ถึง ๒๑ วัน แหล่งของหญ้าอาจเป็นหญ้าที่หาได้จากท้องไร่ ปลายนา โดยเฉพาะในฤดูฝนจะมีปริมาณที่เพียงพอ และหาได้ง่าย แต่หากเป็นฤดูแล้งมักจะขาดแคลน ทั้งนี้ สามารถแก้ปัญหาด้วยการปลูกหญ้าในแปลง แต่อาจต้องใช้น้ำเพื่อการดูแลมากขึ้น โดยเฉพาะในฤดูแล้ง หญ้าที่ควรปลูกเลี้ยงโคขุน คือ หญ้าขน หญ้ารูซี่ และหญ้างินนิ นอกจากนี้ วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรหรือใบพืชบางชนิดก็ถือเป็นแหล่งอาหารหยาบที่สามารถหาได้ง่าย เช่น ฟางข้าว เปลือกสับปะรด ใบข้าวโพด ใบกระถิน ใบมันสำปะหลัง ยอดอ้อย ต้นกล้วย เป็นต้น ซึ่งอาหารเหล่านี้ก็สามารถทดแทน และเป็นแหล่งอาหารเสริมจากหญ้าได้เป็นอย่างดี

๕.๓ กากน้ำตาล เป็นผลพลอยได้จากการหีบอ้อย ซึ่งกากน้ำตาลอุดมไปด้วยอาหารประเภทแป้ง มีรสหวาน สัตว์ชอบกิน แต่มีโปรตีนน้อยมาก การให้โคกินจะไม่ให้ผสมกับน้ำ แต่จะใช้ราดใส่ในอาหารหยาบหรืออาหารชั้น เช่น ราดผสมฟาง ราดผสมกับอาหารชั้น เป็นต้น กากน้ำตาลให้พลังงานสูง แต่ไม่ควรให้เกิน ๒๐% เพราะจะทำให้โคท้องร่วง เนื่องจากมีโพแทสเซียมอยู่มาก มันสำปะหลังเป็นอาหารที่โคชอบกินมาก ส่วนสารเสริมต่างๆ ได้แก่ สารเร่งการเจริญเติบโต เช่น รูเมนซิน และยาปฏิชีวนะ ก็อาจใช้ตามความจำเป็น ประโยชน์ของกากน้ำตาล คือ

ลูกโค (ยังไม่หย่านม) มีประโยชน์น้อยมาก มีโปรตีนต่ำ แนะนำให้ใช้ราอ่อนแทนจะดีกว่า ถ้าจะให้ลูกโคกินกากน้ำตาลห้ามผสมกับบูเรีย

โครุ่นและแม่โครีดนม มีประโยชน์น้อยมาก มีโปรตีนต่ำ แนะนำให้ใช้อาหารเม็ด หรือราแทน

โคขุน (ระยะแรก) มีประโยชน์มาก โคต้องการโปรตีนมาก เพื่อสร้างกระดูก และกล้ามเนื้อ

โคขุน (ตั้งแต่ ๔-๕ เดือนขึ้นไป) มีประโยชน์มาก ช่วยเพิ่มไขมันแทรกในเนื้อ แนะนำให้โคกินกากน้ำตาลตามใจชอบโดยค่อยๆ เพิ่มทีละน้อย

๕.๔ แร่ธาตุก้อน

นอกจากอาหารหลักที่เป็นแป้ง โปรตีน ไขมัน และวิตามิน แล้ว การเลี้ยงโคขุนจำเป็นต้องเสริมแร่ธาตุให้แก่โคด้วย เช่น แคลเซียม ฟอสฟอรัส เหล็ก ทองแดง เป็นต้น เพื่อเสริมการทำงานของร่างกาย และส่งเสริมการเจริญเติบโต รวมทั้งกระตุ้นระบบภูมิคุ้มกันของร่างกาย

วิธีการเสริมแร่ธาตุ จัดหาแร่ธาตุก้อนห้อยไว้เหนือรางอาหาร เพื่อให้โคเลียกิน แต่หากไม่มีแร่ธาตุก้อน ให้เสริมเกลือผสมกับอาหารหรือใช้แร่ธาตุผงผสม

๖. การให้ข้อมูลข่าวสารโดยระบบสารสนเทศ

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิต และสังคมของมนุษย์เป็นอย่างมากในปัจจุบันการนำเอาความรู้และความเข้าใจในการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์ จึงจำเป็นต่อเกษตรกรอย่างมากในการเชื่อมโยงข้อมูล ช่วยเพิ่มศักยภาพ เพิ่มโอกาสในการแข่งขันดั่งนั้น เกษตรกรและผู้ประกอบการด้านปศุสัตว์ต้องพยายามติดตามศึกษาและทำความเข้าใจแนวทางและพัฒนาการที่เกิดขึ้นเพื่อที่จะนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตและการจัดการงานอาชีพอย่างเหมาะสม หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการประยุกต์ประโยชน์ทางการปศุสัตว์และให้บริการฐานข้อมูลสารสนเทศแก่เกษตรกรทั่วไป ในปัจจุบันได้จัดทำเว็บไซต์ที่ทำการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสารสนเทศทางปศุสัตว์ในด้านการเลี้ยงโคเนื้อเพื่อการสืบค้นสารสนเทศทางการจัดการการผลิตสัตว์โคเนื้อการบริหารจัดการข้อมูลเกษตรกรรวบรวมสถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยทางการจัดการการผลิตสัตว์ การวิจัยสังคมและเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการผลิตสัตว์ การจัดการความรู้ในด้านการผลิตสัตว์ ตลอดจนพัฒนาสารสนเทศและการวิจัยเพื่อการจัดการการผลิตสัตว์เพื่อให้เกษตรกรและผู้ประกอบการด้านปศุสัตว์ได้ใช้บริการข้อมูลเพื่อการพัฒนาองค์ความรู้ทั้งด้านการผลิต การจัดการ การตลาดและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ โดยระบบสารสนเทศหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา แบ่งออกเป็น ๒ ระบบ ได้แก่

๖.๑ ระบบอินทราเน็ต (Intranet) เป็นระบบที่ใช้เฉพาะกลุ่มบุคคลภายในหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาผู้ใช้จะสามารถติดต่อกับระบบฐานข้อมูลได้ เมื่อเชื่อมต่อระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเข้าสู่ฐานข้อมูลส่วนกลางของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาผ่านเครือข่าย VPN (VPN ย่อมาจาก Virtual Private Network เป็นเทคโนโลยีการเชื่อมต่อเครือข่ายนอกอาคาร (WAN - Wide Area Network) ที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน โดยหน่วยงานที่มีหลายสาขา หรือมีสำนักงานภาคและหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่กระจัดกระจายอยู่ในหลายภูมิภาค นำระบบ VPN ไปใช้ในการเชื่อมต่อระหว่างสำนักงานภาคและหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่โดยใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตแทนการต่อเชื่อมด้วย Leased line หรือ Frame Relay) โดยให้บริการเฉพาะสมาชิกภายในกรมปศุสัตว์ ได้แก่ระบบงานสารบรรณ/งานวิจัย, ระบบติดตามผลการปฏิบัติงาน, ระบบระบาดวิทยาและสุขภาพสัตว์, ระบบข้อมูลพื้นฐานการปศุสัตว์ระบบเก็บข้อมูลและผลวิเคราะห์ด้านอาหารสัตว์, ระบบจัดเก็บข้อมูลการจัดการและผลิตชีวมวล และระบบทะเบียนโคเนื้อ (ระบบฐานข้อมูลเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ) เป็นต้น

๖.๒ ระบบอินเทอร์เน็ต (Internet) เป็นระบบงานสาธารณะสำหรับเกษตรกรและผู้ประกอบการด้านปศุสัตว์ทั่วไป มาขอรับบริการ ประกอบด้วยบริการต่างๆ เช่น ระบบรับรองมาตรฐานปศุสัตว์ (สำหรับผู้รับบริการทั่วไป), ระบบบริการรับแจ้งและให้ความรู้กับประชาชน เรื่องโรคระบาดสัตว์, ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา, ระบบบันทึกข้อมูล

ประชากรสัตว์, ระบบบันทึกข้อมูลและการจำหน่ายเนื้อโค, ระบบ Email Hosting หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา, กระจกานสนทนาหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา, ร้องเรียนร้องทุกข์ เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันข้อมูลสารสนเทศมีบทบาทสำคัญอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการศึกษา เศรษฐกิจ และสังคมข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาให้มีความก้าวหน้าและพัฒนาประเทศ ก่อให้เกิดแนวทางในการแก้ปัญหาต่างๆนำไปสู่การพัฒนาฟาร์มให้มีความยั่งยืน หากเกษตรกร หรือผู้ประกอบการด้านปศุสัตว์รู้จักประยุกต์ใช้สารสนเทศมาปรับปรุง การกิจการงานฟาร์ม ในขณะที่หน่วยงานที่รับผิดชอบในการพัฒนาฐานข้อมูลต้องพัฒนาระบบบริการ เพื่อให้เข้าถึงการใช้งานของเกษตรกร และเกิดประโยชน์อย่างแท้จริง อย่างไรก็ตาม แม้จะสามารถใช้งานระบบดังกล่าวผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีการเชื่อมต่อเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ได้ทุกแห่งทั่วโลกแต่อาจพบปัญหาเรื่องความเร็ว-ช้า ในการค้นหาหรือบันทึกข้อมูลส่งเป็นผลเนื่องจากประสิทธิภาพของระบบเครือข่ายนั้นๆ ที่ใช้งาน

๗. การสร้างเครือข่าย

หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ได้ตระหนักถึงปัญหาของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ จึงได้ทำกิจกรรมเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตโคเนื้อของเกษตรกรเพื่อ กระตุ้นเกษตรกรตื่นตัวในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตโคเนื้อ โครงการฝึกอบรมให้ความรู้และตั้งเครือข่ายโคให้ร่วมมือกันในการพัฒนาการเลี้ยงโคเนื้อในแต่ละพื้นที่และแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น เพื่อให้กลุ่มเกษตรกรสามารถรวมตัวกันเป็นเครือข่ายเพื่อสร้างความเชื่อมโยงด้านการผลิตและการตลาดโคเนื้อให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืนตลอดไป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความรู้ให้แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อเบื้องต้นและเชิงธุรกิจ และเพื่อสนับสนุนการจัดตั้งเครือข่ายโคเนื้อในระดับจังหวัดและเขตพื้นที่ ปศุสัตว์เพื่อสร้างความเชื่อมโยงด้านการผลิตและการตลาดโคเนื้อให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน

การจัดตั้งเครือข่ายเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ มีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

๑. จัดตั้งเครือข่ายเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ : หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ดำเนินการจัดตั้งเครือข่ายเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อกับผู้ประกอบการด้านการตลาดและโรงฆ่าสัตว์ เพื่อสร้างความเชื่อมโยงด้านการผลิตกับการตลาด ในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้และ ๔ อำเภอจังหวัดสงขลา

๒. จัดสัมมนาเครือข่ายเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ : หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ดำเนินการสัมมนาเครือข่ายเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อระดับจังหวัดในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ โดยทำหนังสือเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมสัมมนา และทำการประเมินผลการสัมมนา

๓. ทำการติดตามประเมินผลหลังสัมมนาไปขยายผลการใช้ประโยชน์ ในรอบ ๖ เดือน ๙ เดือน และ ๑๒ เดือน

๔. รายงานผลการปฏิบัติงานให้หน่วยบัญชาการทหารพัฒนาทราบ ดังนี้

๔.๑ รายงานผลการปฏิบัติงานส่งให้ บก.นทพ. ตามแบบฟอร์มที่กำหนด

๔.๒ รายงานผลการปฏิบัติงานทางระบบ Intranet

๔.๓ รายงานผลการสัมมนา โดยจัดทำเป็นรูปเล่ม ประกอบด้วยชื่อเกษตรกร สถานที่ตั้งกลุ่ม รายชื่อสมาชิกของกลุ่ม สรุปผลสัมมนา (เช่น จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม/สรุปผลการประเมินผลการสัมมนา ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ/ ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเป็นต้น)

๘. การตลาดโคเนื้อ

๘.๑ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนาทำการ แนะนำ เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ให้มีการบริโภคเนื้อ โคขุนที่ผลิตภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การใช้ประโยชน์จากเนื้อโคแต่ละชิ้นส่วน ในการประกอบอาหารให้เหมาะสมกับประเภทของอาหารให้แก่ผู้ประกอบการและผู้บริโภค

๘.๒ พัฒนาโรงฆ่าโคให้ได้มาตรฐาน สะอาด ถูกสุขอนามัย พร้อมทั้งมีเครื่องหมายรับรองคุณภาพ เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้บริโภค เป็นการขยายตลาดเนื้อโคคุณภาพเพิ่มขึ้น

๘.๓ ปรับปรุงรูปแบบการจำหน่ายเนื้อ ในตลาดสด โดยกำหนดให้เก็บรักษาเนื้อสัตว์ในตู้เย็นเพื่อการจำหน่าย เพื่อสร้างระบบอาหารปลอดภัย (Food Safety)

๘.๔ ศึกษา วิจัยการแปรรูปเนื้อ โคเป็นอาหารประเภทพร้อมบริโภค (Ready to eat) ซึ่งประเทศไทยมีจุดแข็งคือ อาหารไทยเป็นที่รู้จักแพร่หลายในต่างประเทศอยู่แล้วทำให้มีความได้เปรียบในการแข่งขันในตลาดส่งออก

๘.๕ สร้างเครื่องหมายสินค้า (Brand) จากเนื้อโคพื้นเมือง ในรูปเนื้อธรรมชาติ (Natural beef) หรือเนื้ออินทรีย์ (Organic beef) ซึ่งเนื้อโคพื้นเมืองมีจุดเด่นพิเศษ เช่น เส้นใยกล้ามเนื้อ ละเอียด มีไขมันต่ำ เป็นเนื้อ โคของไทย ซึ่งชาวต่างชาติอาจต้องการชิมรสชาติของเนื้อ

๘.๖ พัฒนาความรู้ให้แก่ผู้ประกอบการ หรือเจ้าของโรงฆ่า และผู้ตัดแต่งเนื้อโค ให้มีความรู้ความสามารถ ในการเก็บรักษาเนื้อ โคหลังถูกฆ่า แยกชนิดของเนื้อตามคุณภาพ (Grading) มีความรู้ความสามารถในการตัดแต่งซาก ทำให้มีชิ้นส่วนรองของเนื้อ หลังตัดแต่งในปริมาณลดลง สร้างมูลค่าเนื้อโคให้สูงมากขึ้น

๘.๗ ควบคุมการนำเข้าเนื้อโคจากต่างประเทศ เพื่อป้องกันราคาเนื้อโคในประเทศตกต่ำ

๘.๘ ส่งเสริมสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์จำหน่ายและศูนย์กระจายสินค้าเนื้อโคขุนคุณภาพของสหกรณ์โคเนื้อ ในเมืองใหญ่ๆ และแหล่งท่องเที่ยวสำคัญๆ เพื่อให้ผู้บริโภคหรือผู้ซื้อ มีความสะดวกและสามารถซื้อ เนื้อโคขุนคุณภาพ ปลอดภัย ของสหกรณ์อย่างมั่นใจไร้กังวลได้โดยตรง

บทที่ ๕

สรุป และข้อเสนอแนะ

สรุป

๑. สรุปสถานการณ์โคเนื้อในพื้นที่ชายแดนภาคใต้และ ๔ อำเภอของจังหวัดสงขลา

รูปแบบการบริหารจัดการการเลี้ยงโคเนื้อในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้โดยส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย โดยเลี้ยงโคเนื้อไว้ประมาณ ๑ - ๑๐ ตัว โดยส่วนใหญ่เลี้ยงในพื้นที่ว่างเปล่าหรือในสวนมะพร้าว รวมทั้งมีการตัดหญ้ามาให้โคกินในคอก โคเนื้อต้นน้ำส่วนใหญ่เกิดจากการผสมพันธุ์ภายในฟาร์ม หรือมีการแลกเปลี่ยนซื้อขายระหว่างเกษตรกรด้วยกันเองภายในพื้นที่ใกล้เคียงรายได้ที่เกิดจากการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อรายย่อย โดยเฉลี่ยประมาณ ๔๓๓.๒๙ บาทต่อเดือน การขายโคเนื้อมีชีวิตโดยส่วนใหญ่จะมีพ่อค้าซึ่งเป็นเจ้าของเชิงเนื้อโคในพื้นที่เข้ามารับซื้อที่ฟาร์ม การซื้อขายใช้วิธีการเหมาตัวขึ้นอยู่กับน้ำหนักและสภาพร่างกายของโค และบางส่วนมีพ่อค้าคนกลางรวบรวมโคเนื้อมีชีวิตซึ่งส่วนใหญ่เป็นโคเนื้อปลดระวางส่งเข้าโรงงานผลิตลูกชิ้นเนื้อในจังหวัดปทุมธานีอ่างทอง และราชบุรี ราคา กิโลกรัม ๔๒ บาท สำหรับในพื้นที่ ๔ อำเภอของจังหวัดสงขลา โดยส่วนใหญ่จะจำหน่ายให้กับพ่อค้าคนกลางและเจ้าของเชิงเนื้อเพื่อเข้าโรงฆ่าสัตว์และชำแหละขายในจังหวัด

สำหรับเกษตรกรที่เลี้ยงโคเนื้อ โดยการขุนมี ๒ รูปแบบ คือการขุนระยะสั้นใช้เวลาประมาณ ๑ - ๔ เดือน โคเนื้อในกลุ่มนี้จะเป็นโคลูกผสมพันธุ์บราห์มัน และลูกผสมชาร์โรเลส์ โดยโคต้นน้ำ จะซื้อมาจากตลาดนัดโคกระบือในพื้นที่ภาคใต้และภาคกลางบางส่วน มีส่วนน้อยที่มีการรวบรวมภายในพื้นที่เนื่องจากโคเนื้อในพื้นที่ไม่เพียงพอความต้องการในการขุนและไม่คุ้มทุนในการจัดหาโคเนื้อต้นน้ำ ตลาดโคเนื้อมีชีวิตที่เลี้ยงโดยเกษตรกรรายย่อย ส่วนใหญ่นำไปแปรรูปเป็นลูกชิ้น ส่วนอีกประมาณ ๖๐ - ๗๐ เปอร์เซ็นต์ส่งไปยังจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง และประเทศมาเลเซีย ขณะที่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ ตลาดของโคเนื้อมีชีวิตที่เลี้ยงโดยเกษตรกรรายย่อยเป็นการบริโภคภายในจังหวัด และโคเนื้อที่ขุนระยะสั้น จะส่งไปยังจังหวัดสุราษฎร์ธานี นราธิวาส และประเทศมาเลเซีย สำหรับการขุนอีกรูปแบบหนึ่งคือการ ระยะเวลาประมาณ ๘ - ๑๒ เดือน เป็นโคเนื้อลูกผสมชาร์โรเลส์และพันธุ์กำแพงแสนที่เกิดจากการผสมพันธุ์ภายในฟาร์ม ซึ่งเกษตรกรเข้าร่วมโครงการกับ สำนักงานพัฒนาภาค ๔ ส่วนหน้า หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

ประเภทของเกษตรกรที่ขุนโคเนื้อที่ใช้ระยะเวลาประมาณ ๑ - ๔ เดือนมีอยู่ด้วยกัน ๔ ประเภทคือ ๑. กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อที่มีการจัดตั้งเป็นกลุ่มเกษตรกร หรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ๒. เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อที่เลี้ยงเฉพาะโคเนื้อเพศผู้ ๓. เกษตรกรผู้เลี้ยงโคขุนที่เลี้ยงเฉพาะโคเนื้อเพศเมีย และ ๔. เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อที่เป็นพ่อค้าคนกลางในการรวบรวมส่งโคเนื้อมีชีวิตลงในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง การจัดหาโคเนื้อสำหรับขุนของกลุ่มเกษตรกรที่รวมตัวกัน เป็นกลุ่มเกษตรกรจะร่วมการดำเนินงาน เช่น การจัดหาโคต้นน้ำสำหรับขุน วัตถุดิบอาหารสัตว์ รวมทั้ง การจำหน่ายโคขุนมีชีวิต

สำหรับโคต้นน้ำซื้อจากตลาดนัดโค-กระบือในจังหวัดสุโขทัย เพชรบูรณ์ กาญจนบุรี โดยเหมาตัว หากคิดเป็นราคาโคมีชีวิตต่อกิโลกรัมจะอยู่ที่ ๓๓ บาท โคขุนที่ขายจะมีน้ำหนัก ประมาณ ๔๐๐ - ๕๐๐ กิโลกรัม ราคาซื้อขายจะอยู่ที่ ๔๕ บาทต่อกิโลกรัมสำหรับโคเนื้อลูกผสมพื้นเมืองบราห์มัน และ ๔๖ - ๔๗ บาทต่อกิโลกรัมสำหรับโคเนื้อลูกผสมพื้นเมืองชาร์โรเลส์ เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อจะมีกำไรต่อตัวละ ประมาณ ๔,๐๐๐ บาท

เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อเพศผู้ขุนระยะเวลา ๑-๔ เดือน เพื่อให้ได้น้ำหนักประมาณ ๔๐๐-๕๐๐ กิโลกรัม โคเนื้อที่ใช้ขุนซื้อมาจากตลาดนัดโค - กระบือในจังหวัดสุโขทัย โดยคัดเลือกโคลูกผสมบราห์มันในราคาเหมาตัวละประมาณ ๑๐,๐๐๐ - ๑๒,๐๐๐ บาท โดยเฉลี่ยน้ำหนักอยู่ที่ ๓๐๐ กิโลกรัม โคขุน เพศผู้ทั้งหมดจะส่งขายเป็นโคขุนมีชีวิตผ่านทางพ่อค้าคนกลางไปยังประเทศมาเลเซีย มารับซื้อที่หน้าฟาร์มประมาณเดือนละ ๒๕ - ๓๐ ตัว น้ำหนักโดยเฉลี่ย ๕๐๐ กิโลกรัม โดยที่ราคาโคเนื้อเพศผู้ลูกผสมบราห์มันจะอยู่ที่ ๔๕ บาทต่อกิโลกรัม และโคขุนเพศผู้ลูกผสมชาร์โรเลส์ จะอยู่ที่ กิโลกรัมละ ๔๖ - ๔๘ บาท

เกษตรกรผู้เลี้ยงโคขุนเพศเมีย เนื่องจากต้นทุนของโคเนื้อมีชีวิตต่ำกว่าเมื่อเทียบกับโคเนื้อเพศผู้ เมื่อเทียบราคาเหมาตัวเป็นราคาโคมีชีวิตจะอยู่ที่ ๒๗ บาทต่อกิโลกรัม แหล่งโคเนื้อมีชีวิตสำหรับใช้เลี้ยงขุน คือ ตลาดนัดโค-กระบือ จังหวัดเพชรบูรณ์ ใช้ระยะเวลาขุนประมาณ ๔ เดือน เพื่อให้ได้น้ำหนัก ประมาณ ๓๐๐ - ๔๐๐ กิโลกรัม โดยมีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อที่ฟาร์มในราคา กิโลกรัมละ ๓๔ บาท วันละประมาณ ๓ - ๕ ตัว ตลาดปลายทางจะเป็นตลาดชำแหละซากในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

เกษตรกรที่เป็นพ่อค้าคนกลางรวบรวมซื้อโคเนื้อมีชีวิต เลี้ยงโคเนื้อไวสำหรับสำรองตลาดกรณีที่ไม่สามารถจัดหาโคเนื้อมีชีวิตให้กับ แหล่งรับซื้อได้ทันโดยจะเป็นการรวบรวมในพื้นที่ภาคใต้ เป็นการซื้อเหมาตัวราคาเฉลี่ยหากคิดเป็นโคมีชีวิตต่อกิโลกรัมจะอยู่ที่ กิโลกรัมละ ๒๗ บาท น้ำหนักประมาณ ๒๐๐ กิโลกรัม สำหรับการจำหน่ายโคมีชีวิตดำเนินการ ๒ แนวทางคือ ๑. รับซื้อโคเนื้อในพื้นที่ในราคา กิโลกรัมละ ๔๕ บาท สำหรับโคเนื้อเพศ และผู้ราคา กิโลกรัมละ ๓๕ บาท สำหรับโคเนื้อเพศเมีย ๒. การนำโคเนื้อของตนเองไปจำหน่าย สามารถจำหน่ายได้ในราคา กิโลกรัมละ ๔๓ บาท สำหรับโคขุนเพศเมีย และเพศผู้ กิโลกรัมละ ๕๒ บาท โดยผลต่างของราคาที่ซื้อหน้าฟาร์มของเกษตรกรกับการขายโคมีชีวิตที่ตลาดจังหวัดนครราชสีมาจะอยู่ที่ ๕ - ๗ บาทต่อกิโลกรัม

๒. สรุปแนวทางการบริหารจัดการการเลี้ยงโคเนื้อในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ของหน่วยบัญชาทหารพัฒนา

กลุ่มเป้าหมายของการวิจัยฯ เป็นเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ ในพื้นที่ ๓ จชต. และ ๔ อำเภอ จว.สงขลา (อ.จะนะ อ.เทพา อ.นาทวี อ.สะบ้าย้อย) และเกษตรกรแกนนำ ซึ่งจะเป็นการสนับสนุนยุทธศาสตร์ คอ.บต. ในประเด็นยุทธศาสตร์การส่งเสริมพัฒนาเกษตรกรทางด้านปศุสัตว์ เพื่อเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียน สนับสนุนยุทธศาสตร์ กอ.รมน.ภาค ๔ สน. ในประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สนับสนุนยุทธศาสตร์ นทพ. ในประเด็นยุทธศาสตร์พัฒนาคน ชุมชน พื้นที่ และยุทธศาสตร์โคเนื้อ นทพ. ซึ่งจะเป็นการสร้างองค์ความรู้ให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ สามารถสร้างแหล่งวัตถุดิบในการทำอาหารสัตว์อย่างถูกวิธี ต้นทุนต่ำและเป็นไปตามวิถี

ชีวิตของราษฎรในพื้นที่และเป็นไปอย่างยั่งยืน โดยการจัดสร้างศูนย์การเรียนรู้การเลี้ยง วิธีการจัดการ ให้ถูกต้องซึ่งปัจจัยที่กำหนดว่าเกษตรกรรายนั้นควรจะเลี้ยงในระบบใดขึ้นอยู่กับ เงินทุนของเกษตรกร เพื่อใช้ในการเลี้ยงโค ได้แก่ ค่าพันธุ์โค ค่าสร้างคอกและโรงเรือน ค่าอาหารโคและค่าจ้างแรงงาน สถานที่ตั้งฟาร์ม สิ่งที่มีผลกระทบต่อ ได้แก่ สภาพพื้นที่ ภูมิอากาศ แหล่งอาหาร หากที่ตั้งฟาร์มอยู่ใน พื้นที่ที่มีผลพลอยได้จากการเกษตรมาก ก็สามารถซื้อมาใช้เป็นอาหารโคราคาถูกลงได้ จะทำให้ลดต้นทุน ลงได้มาก วิธีการผสมพันธุ์ ขึ้นอยู่กับว่าจะเลี้ยงเพื่อผลิตพันธุ์แท้หรือลูกผสม

สำหรับระบบการบริหารจัดการการเลี้ยงโคเนื้อในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนานั้นจะมีการพิจารณาด้านต่างๆ ดังนี้

๑. อายุโคเนื้อ มักใช้โคที่จะขุนอายุระหว่างหย่านมจนถึง ๑ ปี จำเป็นต้องดูลักษณะ ภายนอก เช่น การพิจารณารูปร่าง ต้องมีความใหญ่ มีลักษณะไม่ผอมโซจนเกินไป เพราะโคอาจจะอยู่ใน สภาวะโรคร้าย หรือมีพยาธิรบกวนมาก หรือขาดอาหารจนอยู่ในสภาพที่ขุนไม่ขึ้นแล้ว

๒. เพศโคเนื้อ สำหรับการเลี้ยงโคขุนเพื่อผลิตเนื้อ ส่วนใหญ่นิยมการขุนโครุ่นเพศผู้ ที่ตอนมากกว่าโครุ่นเพศผู้ที่ไม่ตอน ส่วนโคเพศเมียจะเป็นโครุ่น

๓. สภาพโคเนื้อ ควรคัดเลือกโคที่มีสภาพสมบูรณ์ ไม่ควรเป็นโคผอม เพราะมีโอกาส ที่จะแคะแกร็น หรือขุนไม่ขึ้น โคทั่วไปจะมีอัตราการเติบโตมากในช่วงอายุ ๑-๒ ปี หลังจากนั้น อัตราการเติบโตจะค่อยๆลดลงส่วนโคที่มีอายุ ๒ ปี โครงร่างได้ขยายใหญ่พอสมควรแล้ว

๔. การคัดเลือกโคเข้าขุน เลือกโคที่มีกระดูกหน้าแข้งใหญ่ ขนาดของกระดูก มีความสัมพันธ์ทางบวกกับปริมาณเนื้อโค ระยะห่างระหว่างกระดูกเชิงกรานกับกระดูกก้นกบมาก ทำให้โคตัวนี้มีสัดส่วนสะโพกยาว และมีเนื้อส่วนที่มีราคาแพงมาก กระดูกก้นกบควรอยู่สูงและ ห่างจากกันมากๆ เป็นผลให้มีเนื้อส่วนท้ายมากซึ่งเนื้อส่วนท้ายมีราคาแพงเช่นกัน แนวสันหลังตรง และยาว หรืออีกนัยหนึ่งคือ ลำตัวยาว และลำตัวไม่ลึกนักซึ่งปกติส่วนครึ่งล่างของกลางลำตัวโค จะมีเนื้อน้อยและราคาต่ำ

๕. อาหารและการให้อาหารโคเนื้อ อาหารชั้น เป็นสิ่งจำเป็นในการเลี้ยงโคขุน เนื่องจากเป็นอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการที่สูงมากกว่าอาหารปกติที่โคกิน การจัดเตรียมอาหารชั้น อาหารชั้นประกอบด้วย อาหารประเภทพลังงาน อาหารประเภทโปรตีน เกลือแร่ วิตามิน และสาร เสริมต่างๆอาหารหยาบ ประเภทหญ้าสด คือ อาหารหยาบที่เป็นอาหารหลักของโค โดยหญ้าสด เป็นแหล่งเยื่อใยที่ช่วยระบบย่อยอาหาร แหล่งวิตามิน และแร่ธาตุต่างๆ และจำเป็นอย่างยิ่งที่โค ต้องกินหญ้าในทุกวันกาน้ำตาล เป็นผลพลอยได้จากการหีบอ้อย ซึ่งกากน้ำตาลอุดมไปด้วยอาหาร ประเภทแป้ง มีรสหวาน สัตว์ชอบกิน แต่มีโปรตีนน้อยมาก การให้โคกินจะไม่ให้ผสมกับน้ำ นอกจาก อาหารหลักที่เป็นแป้ง โปรตีน ไขมัน และวิตามิน แล้ว การเลี้ยงโคขุนจำเป็นต้องเสริมแร่ธาตุให้แก่ โคด้วย เช่น แคลเซียม ฟอสฟอรัส เหล็ก ทองแดง เป็นต้น

๖. การให้ข้อมูลข่าวสารโดยระบบสารสนเทศ มีความจำเป็นต่อเกษตรกรอย่างมาก ในการเชื่อมโยงข้อมูลช่วยเพิ่มศักยภาพ เพิ่มโอกาสในการแข่งขัน หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ได้ทำการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการประยุกต์ประโยชน์ทางการปศุสัตว์และให้บริการ ฐานข้อมูลสารสนเทศแก่เกษตรกรทั่วไป ในปัจจุบันได้จัดทำเว็บไซต์ที่ทำการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล

เบื้องต้นเกี่ยวกับสารสนเทศทางปศุสัตว์ในด้านการเลี้ยงโคเนื้อเพื่อการสืบค้นสารสนเทศทางการจัดการการผลิตสัตว์โคเนื้อการบริหารจัดการข้อมูลเกษตรกร รวบรวมสถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยทางการจัดการการผลิตสัตว์ การวิจัยสังคมและเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการผลิตสัตว์ การจัดการความรู้ในด้านการผลิตสัตว์ ตลอดจนพัฒนาสารสนเทศและการวิจัยเพื่อการจัดการการผลิตสัตว์เพื่อให้เกษตรกรและผู้ประกอบการด้านปศุสัตว์ได้ใช้บริการข้อมูลเพื่อการพัฒนาองค์ความรู้ทั้งด้านการผลิต การจัดการ การตลาด และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ โดยระบบสารสนเทศหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

๗. การสร้างเครือข่าย จัดทำโครงการฝึกอบรมให้ความรู้และตั้งเครือข่ายโคให้ร่วมมือกันในการพัฒนาการเลี้ยงโคเนื้อในแต่ละพื้นที่และแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น เพื่อให้กลุ่มเกษตรกรสามารถรวมตัวกันเป็นเครือข่ายเพื่อสร้างความเชื่อมโยงด้านการผลิตและการตลาดโคเนื้อให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืนตลอดไป

ข้อเสนอแนะ

๑. การส่งเสริมให้เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อรายย่อยจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร จัดตั้งวิสาหกิจชุมชนหรือสหกรณ์โคเนื้อ เพื่อสร้างอำนาจต่อรองในการจัดหาและจัดซื้อโคเนื้อต้นน้ำ วัตถุดิบอาหารสัตว์รวมทั้งการขายโคเนื้อ

๒. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อรายย่อยซึ่งอาจมีส่วนช่วยให้มีอำนาจในการต่อรองในการจัดซื้อจัดหาโคเนื้อต้นน้ำและวัตถุดิบ รวมทั้งการขายโคเนื้อ นอกจากนี้ยังเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางด้านวิชาการ การจัดการฟาร์ม ซึ่งในปัจจุบัน มีกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อบางกลุ่ม เป็นแหล่งเรียนรู้ และถ่ายทอดความรู้ให้กับ เกษตรกรที่สนใจในการเลี้ยงโคเนื้อ รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับสมาชิก ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์

๓. สำหรับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตโคเนื้อ โคขุน ควรมีหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเข้าไปมีส่วนช่วยในการพัฒนาปรับปรุงอาหารชั้นที่เกษตรกรเป็นผู้ผสมเองให้เหมาะสมกับความต้องการของโคเนื้อ รวมทั้งการหาแนวทางในการปรับปรุงใบปาล์มน้ำมัน เพื่อใช้เป็นพืชอาหาร หยาบ หรือการใช้พืชอื่นๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น บุนหงานรา ซึ่งเป็นพืชที่สามารถขึ้นได้ในพื้นที่ที่มีแสงน้อย ซึ่งเหมาะกับสภาพพื้นที่ที่ปลูกปาล์มน้ำมัน และยางพารา

๔. สำหรับแนวทางในการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ โคขุนจะพบว่าในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ จะมีแนวทางในการบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด หน่วยงานระดับจังหวัด และกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อชัดเจน การส่งเสริมให้มีการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน หรือกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อในพื้นที่ การจัดหรือพัฒนาให้ฟาร์มเกษตรกรเป็นแหล่งเรียนรู้การเลี้ยงโคเนื้อ ขณะที่แนวทางการส่งเสริมการ เลี้ยงโคเนื้อและโคขุน ในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ให้มีความชัดเจน

๕. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนการผลิต และรายได้ของการปลูกปาล์มน้ำมันที่เหมาะสมต่อการผลิตโคเนื้อ (รายได้ที่เกิดจากการขายโคขุน มูลโค การลดการใช้ขุยมะพร้าวเทียบกับรายได้ที่ลดลงของการปลูกปาล์มน้ำมัน ให้มีระยะห่างขึ้น) แต่ทั้งนี้ควรพิจารณาถึงความสูญเสียที่อาจเกิดจากการเหยียบหญ้า ของโคเนื้อต่อระบบรากของปาล์มน้ำมัน เนื่องจากปาล์มน้ำมันเป็นพืชที่มีระบบ รากอยู่บริเวณผิวดิน ซึ่งจะมีผลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของปาล์มน้ำมัน ดังนั้นแนวทางในการศึกษาในเรื่องดังกล่าวควรเป็นการตัดหญ้าจากสวนปาล์มน้ำมันแทนการปล่อยให้โคเนื้อแทะเล็มในสวนปาล์มน้ำมัน

๖. การพัฒนาปรับปรุงโรงฆ่าสัตว์ให้มีมาตรฐาน เนื่องจากปัจจุบัน พบว่า โรงฆ่าสัตว์ยังไม่มีมาตรฐานเพียงพอในด้านความสะอาดและความปลอดภัย อาจส่งผลกระทบต่อได้รับการยอมรับจากผู้บริโภค ดังนั้นแนวทางในการส่งเสริม การเลี้ยงโคเนื้อจึงควรมุ่งเน้น ยกกระดับมาตรฐานในด้านความปลอดภัยและความสะอาดของโรงฆ่าสัตว์ในพื้นที่

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- กองฝึกอบรม. คู่มือการเลี้ยงโค - กระบือ สำหรับเกษตรกร. กรุงเทพฯ : กรมปศุสัตว์, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2536.
- กองบำรุงพันธุ์สัตว์, กรมปศุสัตว์. โครงการวิจัยการกระจายพันธุ์สัตว์ดีสู่เกษตรกรฟาร์มเครือ ข่ายของ กรมปศุสัตว์. กรุงเทพฯ : กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2550.
- กรมปศุสัตว์. การเลี้ยงโคเนื้อ. กรุงเทพฯ : กรมปศุสัตว์, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2548.
- กรมปศุสัตว์. โรคระบาดสัตว์. กรุงเทพฯ : กรมปศุสัตว์, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2549.
- ยอดชาย ทองไทยนนท์. การเลี้ยงโคเนื้อ กลุ่มงานวิจัยและพัฒนาโคเนื้อ. กรุงเทพฯ : กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2547.

วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสารวิจัยส่วนบุคคล

- ปกรณ์ เอกปนิธานพงศ์. “ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์ลูกผสมของเกษตรกร อำเภอมือง จังหวัดสงขลา”. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2539.
- ปรารณา พฤษศรี (มปด). “การเลี้ยงโคขุนเป็นอาชีพเสริม.” วิทยานิพนธ์ภาควิชาสัตวบาล, คณะเกษตรมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2558.
- เมธา วรรณพัฒน์, “โภชนศาสตร์สัตว์เคี้ยวเอื้องและระบบการให้อาหารสัตว์”. วิทยานิพนธ์, คณะเกษตรศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่นขอนแก่น, 2533.
- ยอดชาย ทองไทยนนท์. “การผลิตเนื้อโคคุณภาพ”. วิจัยและพัฒนาโคเนื้อ, กองบำรุงพันธุ์สัตว์, กรมปศุสัตว์, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2547.

ประวัติย่อผู้วิจัย

- ชื่อ** : พลตรี สงคราม ชุมทอง
- วัน เดือน ปีเกิด** : ๒๙ ธันวาคม ๒๕๐๓
- การศึกษา** : มศ.๓ สกลราชวิทยานุกูล/ รร.เตรียมทหาร รุ่นที่ ๒๑
 : หลักสูตรโคตรมนอกกอง รร.ศสพ.
 : หลักสูตรจู่โจม รุ่น ๗๓ รร.ศสพ.
 : หลักสูตรนายทหารสื่อสารและอิเล็กทรอนิกส์ รุ่นที่ ๑ รร.ส.สส.
 : ปริญญาตรี โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
 : หลักสูตรชั้นนายร้อย เหล่า ส. รุ่นที่ ๒๙
 : Austmilfamiland and Regimental Signal ประเทศ ออสเตรเลีย
 : หลักสูตรชั้นนายพัน เหล่า ส. รุ่นที่ ๒๖
 : หลักสูตรเสนาธิการ ทหารเรือ รุ่นที่ ๕๕
 : หลักสูตรนายทหารกิจการพลเรือน รุ่นที่ ๒๓ รร.กร.กร.ทบ.
- ประวัติการทำงาน**
- โดยย่อ** : นายทหารวิฑูถ่ายทอด ร้อย.ปฏิบัติการสื่อสารทหาร พัน.ส.บก.ทท.
 : นายทหารวิฑูถ่ายทอด ร้อย.ปฏิบัติการสื่อสารทหาร ส.๑ พัน.๑๐๑
 : รอง ผบ.ร้อย.ปฏิบัติการสื่อสารประจำกองบัญชาการ ส.๑ พัน.๑๐๑
 : ผบ.ร้อย.รร.ส.สส.
 : รอง ผบ.พัน.รร.ส.สส.
 : นายช่างวิฑู สส.
 : นวผ.นพค.๒๖ สนภ.๒ นทพ.
 : ผช.ผอ.กสส.นทพ.
 : ทน.วส.๙๐๙ สนภ.๒ นทพ.
 : ประจำ นทพ.
 : ผอ.กคส.สน.นทพ.
 : ผบ.นพค.๕๑ สนภ.๕ นทพ.
 : รอง ผอ.สนภ.๔ นทพ.
 : รอง ผอ.สนภ.๕ นทพ.
- ตำแหน่งปัจจุบัน** : ผู้ช่วยหัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำ
 รองผู้บัญชาการทหารสูงสุด (๑)

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา

เรื่อง แนวทางการบริหารจัดการการเลี้ยงโคเนื้อในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้
ผู้วิจัย พลตรี สงคราม ชุมทอง **หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๕๙**
ตำแหน่ง ผู้ช่วยหัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรองผู้บัญชาการทหารสูงสุด (๑)

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา (นทพ.) มีหน้าที่ดำเนินงานพัฒนาประเทศ โดยกำหนดนโยบายการปฏิบัติงานของหน่วยให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดน และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔) ที่ได้บัญญัติ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นหลักปฏิบัติในการพัฒนาและบริหารประเทศ ภารกิจของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ในการพัฒนาและช่วยเหลือประชาชน สามารถจำแนกได้ ๔ ประเภท ได้แก่ ๑. การก่อสร้างเส้นทางคมนาคม ๒. การจัดหาน้ำกินน้ำใช้ ๓. การส่งเสริมอาชีพ และ ๔. กิจกรรมที่สนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (เกษตรผสมผสาน) ซึ่งเป็นการนำศักยภาพของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ประกอบด้วย กำลังพล, ยุทโธปกรณ์, เครื่องจักรกลและยานพาหนะ เป็นต้น เพื่อปฏิบัติภารกิจในการพัฒนาและช่วยเหลือประชาชน

ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๗ เมษายน พ.ศ.๒๕๕๒ เห็นชอบแผนพัฒนาพื้นที่พิเศษ ๕ จังหวัดชายแดน โดยให้ส่วนราชการ, รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐบาลที่มีแผนงานโครงการที่อยู่ในแผนพัฒนาพื้นที่พิเศษ ให้บรรจุแผนงานโครงการเอาไว้ในแผนปฏิบัติราชการ และจัดทำข้อตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปี งบประมาณ ๒๕๕๓ และปีงบประมาณต่อไปโดยให้สำนักงบประมาณพิจารณาสนับสนุนงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๓ เป็นกรณีพิเศษ โดยหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาเป็นส่วนรับผิดชอบ “โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการเลี้ยงโคพื้นเมืองในหมู่บ้านเสริมสร้างสันติสุข” ซึ่งเป็นแผนงานหนึ่งในงานพัฒนาอาชีพและรายได้ของประชาชนในหมู่บ้านเสริมสร้างสันติสุข ในจังหวัดชายแดนใต้ ๒๑๗ หมู่บ้าน ได้จัดตั้ง “ศูนย์ส่งเสริมปศุสัตว์ภาคใต้ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา” เป็นหน่วยงานรับผิดชอบโครงการ โดยมีวัตถุประสงค์ให้มีการเลี้ยงโคเนื้อเพิ่มขึ้นและเพื่อสร้างอาชีพและเพิ่มรายได้แก่เกษตรกร ซึ่งเป็นโครงการเริ่มใหม่และดำเนินการในพื้นที่พิเศษ โดยจะนำแนวทางที่ประสบผลสำเร็จมาแล้วในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมาเป็นแนวทาง

งานส่งเสริมอาชีพในชายแดนใต้นั้น ได้จัดตั้งศูนย์ส่งเสริมปศุสัตว์ภาคใต้ (ศสป.ต.) เพื่อดำเนินการตามโครงการ “เพิ่มประสิทธิภาพการเลี้ยงโคพื้นเมือง นทพ.” ในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๓ - ๒๕๕๕ และขยายมาในปีงบประมาณ ๒๕๕๖ - ๒๕๕๗ โดยให้อาสาสมัครผสมเทียม/อาสาสมัครปศุสัตว์ เป็นผู้ผสมเทียมโค, รักษาสัตว์และติดตามลูกโคเกิด ให้กับโคของราษฎรในพื้นที่ แต่ด้วยภารกิจไปซ้ำซ้อนกับงานปกติของกรมปศุสัตว์ทำให้ศูนย์ส่งเสริมปศุสัตว์ภาคใต้ (ศสป.ต.) ได้จบภารกิจในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๗

เพื่อให้งานการพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรในพื้นที่คงความต่อเนื่อง และเป็นการรักษาทรัพยากรบุคคลซึ่งมีความรู้ด้านการผสมเทียม การรักษาสัตว์และการบำรุงพันธุ์ สามารถเข้าให้บริการประชาชนในพื้นที่ได้จริง รวดเร็วตรงกับความต้องการ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา โดย สนภ.๔ สน. จึงได้ดำเนินการจัดทำคำขอตั้งงบประมาณและได้รับอนุมัติให้ดำเนินการต่อไป ปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๘- ปัจจุบัน โดยปรับเปลี่ยนภารกิจจากการผสมเทียมโค มาเป็นการส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโค ตามโครงการ “ส่งเสริมอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิตจังหวัดชายแดนภาคใต้” โดยให้อาสาสมัครผสมเทียม/อาสาสมัครปศุสัตว์เป็นเกษตรกรแกนนำ มีบทบาทหน้าที่ในการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโค เป็นผู้ดูแลให้คำแนะนำเกษตรกรในด้านการเลี้ยงโค การจัดทำแปลงหญ้า อาหารสัตว์ ติดต่อบริการกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องตลอดจนเป็นเจ้าของที่ประจำศูนย์การเรียนรู้การเลี้ยงโคเนื้อในพื้นที่ฟาร์มตัวอย่างในสมเด็จพระนางพระบรมราชินีนาถ ฯ บ้านปายมูม อ.หนองจิก จ.ปัตตานี เพื่อใช้เป็นศูนย์การเรียนรู้สำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงโค ประชาชนทั่วไปที่สนใจและเยาวชนในพื้นที่

เพื่อให้การดำเนินการในการส่งเสริมอาชีพในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีประสิทธิภาพ จึงต้องศึกษาเพื่อให้ทราบข้อมูลรายได้ ต้นทุนและผลตอบแทนของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อสมรรถภาพในการผลิต, ทัศนคติของเกษตรกร, การบริหารจัดการ รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคต่างๆ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพิจารณากำหนดแนวทางส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงโคเนื้อต่อไป และสามารถนำมาใช้ในการวางแผน แก้ไขสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต ตลอดจนการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพของการผลิตโคเนื้อของเกษตรกร โดยมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำจะช่วยให้เกษตรกรมีผลกำไรมากขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ด้วยเหตุนี้ในการศึกษาในเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการการเลี้ยงโคเนื้อในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ จึงมีความจำเป็นเพื่อนำไปประเมินสถานการณ์, วางแผนคุณภาพการผลิต, การป้องกันความเสี่ยงและปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นกับการผลิต, ส่งเสริมเกษตรกรให้สามารถผลิตโคเนื้อได้อย่างเหมาะสม, เอื้อต่อการผลิตเนื้อโคที่มีคุณภาพดีและยังช่วยให้การพัฒนาพันธุ์โคเนื้อของเกษตรกร ซึ่งเป็นสัตว์ที่มีความสำคัญสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนไทยที่กำลังมีจำนวนลดลง ให้สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องต่อการพัฒนาให้เป็นสัตว์เศรษฐกิจ และสามารถผลิตได้อย่างเพียงพอต่อความต้องการบริโภคภายในประเทศหรือส่งออกขายยังต่างประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสถานภาพการเลี้ยงโคเนื้อของกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และ ๔ อำเภอ ของจังหวัดสงขลา (อ.จะนะ, อ.เทพา, อ.นาทวี และ อ.สะบ้าย้อย) ของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาในปัจจุบัน
๒. การวิเคราะห์ปัญหาในการบริหารจัดการการเลี้ยงโคเนื้อในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
๓. เสนอแนวทางในการบริหารจัดการในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ขอบเขตเชิงพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาภารกิจของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ในการส่งเสริมอาชีพเลี้ยงโคเนื้อ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

๒. ขอบเขตด้านเนื้อหาของการศึกษา กำหนดขอบเขตในการศึกษาด้านการบริหารจัดการ ดังนี้

๒.๑ การเลี้ยงโคเนื้อและการผลิตลูกโค

๒.๒ อาหารสำหรับโค

๒.๓ การให้ข้อมูลข่าวสารโดยระบบสารสนเทศ

๒.๔ การสร้างเครือข่าย

๒.๕ การตลาด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในเรื่องบทบาทของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนากับส่งเสริมอาชีพในพื้นที่ชายแดนใต้ ผู้เขียนใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ตามรายละเอียด ดังนี้

๑. ศึกษารวบรวมปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ เพื่อหาข้อมูลขั้นตอนการเตรียมการและการปฏิบัติเพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่การส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

๒. กำหนดนิยามและรูปแบบของการส่งเสริมอาชีพเลี้ยงโคเนื้อให้เหมาะสมและครอบคลุมตามภาวะแวดล้อม ซึ่งแหล่งข้อมูลในการวิจัยได้จาก เอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา งานเขียน และผลงานในอดีตด้านการการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ

๓. การสัมภาษณ์ เกษตรกร, เจ้าหน้าที่, และผู้ชำนาญการและการสนทนากลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโค

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ เพื่อศึกษาสภาพการเลี้ยงโคเนื้อของกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และ ๔ อำเภอ ของจังหวัดสงขลา (อ.จะนะ, อ.เทพา, อ.นาทวี และ อ.สะบ้าย้อย)) ของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาในปัจจุบัน

จากการศึกษาและสืบค้นข้อมูลทำให้ผู้วิจัยทราบถึงสภาพโคเนื้อของกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และ ๔ อำเภอ ของจังหวัดสงขลา (อ.จะนะ, อ.เทพา, อ.นาทวี และ อ.สะบ้าย้อย)) ดังนี้

สำหรับสำนักงานพัฒนาภาค ๔ ส่วนหน้า หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา มีภารกิจดังนี้
 ๑. ปรับปรุงสายพันธุ์โคเนื้อ ด้วยงานการผสมเทียมโค ๒. งานรักษาสัตว์ ๓. งานติดตามลูกโคเกิดและ
 ๔. งานการรักษาและบำรุงพันธุ์ โดยมีหน่วยส่งเสริมปศุสัตว์จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และ
 สงขลา เป็นส่วนปฏิบัติการด้วยการจัดตั้งสถานีผสมเทียม จำนวน ๓๓ สถานี มีอาสาสมัครผสมเทียม
 ๖๖ คน อาสาสมัครปศุสัตว์ จำนวน ๖๖ คน ซึ่งเป็นราษฎรในพื้นที่ที่ได้ผ่านการฝึกอบรมด้านการ
 ผสมเทียม การรักษาสัตว์ และการบำรุงพันธุ์สัตว์มาแล้ว กลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อ นทพ. จำนวน ๖๖ กลุ่ม

๑. กลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อ นทพ. จว.น.ธ. ๒๔ กลุ่ม

ลำดับ	กลุ่ม/สมาชิกปี ๕๘		กลุ่ม/สมาชิกปี ๕๙		กลุ่ม/สมาชิกปี ๖๐		รวม
	ชื่อ/กลุ่ม	สมาชิก/ ราย	ชื่อ/กลุ่ม	สมาชิก /ราย	ชื่อ/กลุ่ม	สมาชิก /ราย	
๑	เมือง	๑๔	เมือง	๑๔	ศรีสาคร ๒	๑๐	๓๘
๒	ระแงะ	๑๔	ระแงะ	๑๔	ระแงะ ๓	๑๓	๔๑
๓	รือเสาะ	๑๔	รือเสาะ	๑๔	จะแนะ	๑๐	๓๘
๔	บ้านไทย	๑๐	สุไหงโลก	๑๐	ระแงะ ๔	๑๐	๓๐
๕	แว้ง	๑๔	แว้ง	๑๔	เจาะไอร้อง ๔	๑๓	๔๑
๖	สุไหงโลก	๑๐	สุไหงโก-ลก	๑๐	สุไหงโลก ๓	๑๐	๓๐
๗	เจาะไอร้อง	๑๒	เจาะไอร้อง	๑๒	เจาะไอร้อง ๓	๑๖	๔๐
๘	ตากใบ	๑๐	ตากใบ	๑๐	ตากใบ ๓	๒๑	๔๑
รวม	๘	๙๘	๘	๙๘	๘	๑๐๓	๒๙๙

๒. กลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อ นทพ. จว.ย.ล. ๖ กลุ่ม

ลำดับ	กลุ่ม/สมาชิกปี ๕๘		กลุ่ม/สมาชิกปี ๕๙		กลุ่ม/สมาชิกปี ๖๐		รวม
	ชื่อ/กลุ่ม	สมาชิก /ราย	ชื่อ/กลุ่ม	สมาชิก /ราย	ชื่อ/กลุ่ม	สมาชิก /ราย	
๑	กลุ่มตลิ่งชัน	๑๑	กลุ่มตลิ่งชัน ๑	๑๑	-		๒๒
๒	กลุ่มท่าสาป	๒๐	-	๒๐	-		๔๐
๓	กลุ่มเกาะรอ	๑๐	กลุ่มเกาะรอ ๑	๑๐	-		๒๐
๔	กลุ่มเปาะเส้ง	๑๑	-	๑๑	-		๒๒
รวม	๔	๕๒	๒	๕๒	-	๒๓	๑๒๗

๓. กลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อ นทพ. จว.ป.น. ๒๒ กลุ่ม

ลำดับ	สมาชิกปี ๕๘		สมาชิกปี ๕๙		สมาชิกปี ๖๐		รวม
	ชื่อ/กลุ่ม	สมาชิก /ราย	ชื่อ/กลุ่ม	สมาชิก /ราย	ชื่อ/กลุ่ม	สมาชิก /ราย	
๑	หนองจิก	๑๐	ยะหริ่ง	๑๐	บูกะบากง	๘	๓๗
๒	โคกโพธิ์ ๑	๑๔	โคกโพธิ์ ๑	๑๔	หนองจิก	๑๗	๔๕
๓	โคกโพธิ์ ๒	๑๙	โคกโพธิ์ ๒	๑๐	สายบุรีแป้น	๑๗	๔๖
๔	กะพ้อ	๑๕	กะพ้อ ๒	๑๕	ปล่องหอย	๑๗	๔๗
๕	สายบุรี ๑	๑๖	ทุ่งยางแดง ๑	๑๐	ทุ่งยางแดง 2	๑๗	๔๓
๖	สายบุรี ๒	๑๙	สายบุรี ๒	๑๔	ช่องเขต	๑๕	๔๘
๗	ไม้แก่น ๑	๒๐	ไม้แก่น ๒	๒๐	-	-	๔๐
๘	-	-	ทุ่งยางแดง ๒	๑๐	-	-	๑๐
๙	-	-	กะพ้อ ๒	๑๐	-	-	๑๐
รวม	๗	๑๑๓	๙	๑๑๓	๖	๙๗	๓๒๖

๔. กลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อ นทพ. จว.ส.ช. ๒๔ กลุ่ม

ลำดับ	สมาชิกปี ๕๘		สมาชิกปี ๕๙		สมาชิกปี ๖๐		รวม
	ชื่อ/กลุ่ม	สมาชิก	ชื่อ/กลุ่ม	สมาชิก	ชื่อ/กลุ่ม	สมาชิก	
		/ราย		/ราย		/ราย	
๑	กลุ่มบ้านไร่	๑๖	กลุ่มจะแหน	๑๖	-	-	๓๒
๒	กลุ่มปางาม	๑๑	กลุ่มท่าม่วง ๑	๑๑	-	-	๒๒
๓	เกาะสะบ้า	๕	บ้านนา ๒	๕	-	-	๑๐
๔	กลุ่มนิคม เทพา	๑๗	กลุ่มบ้าน ปางาม	๑๗	-	-	๓๔
๕	กลุ่ม กระอาน	๗	กลุ่มบ้าน วังใหญ่	๗	-	-	๑๔
๖	กลุ่มหัวควน	๑๖	กลุ่มปากทุ่ง	๑๖	-	-	๓๒
๗	กลุ่มบ้านนา	๑๕	กลุ่มนิคม ท่าม่วง ๒	๑๕	-	-	๓๐
๘	๗	๘๗	๗	๘๗	-	๗๗	๒๕๑

ผลการวิจัยสามารถตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ ๒ การวิเคราะห์ปัญหาในการบริหารจัดการการเลี้ยงโคเนื้อในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

จากสภาพปัญหาสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้การประกอบอาชีพของราษฎรในพื้นที่เป็นไปด้วยความลำบาก การประกอบอาชีพแบบดั้งเดิม ทำนา ทำสวนยางพารา ทำสวนปาล์ม น้ำมัน หรือประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป อาจทำให้ไม่พอเพียงในการเลี้ยงดูครอบครัว การส่งเสริมการทำอาชีพเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ ซึ่งมีกันทุกครัวเรือนก็ยังคงดำเนินไปแบบวิถีเดิม ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ปัญหาในการบริหารจัดการการเลี้ยงโคเนื้อในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ดังนี้

๑. เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานของ สนภ.๔ สน. ยังขาดแนวทางด้านกำลังพลที่เข้าไปปฏิบัติงานในพื้นที่ให้ชัดเจนและต่อเนื่อง ขาดความเข้าใจในการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ นทพ. ความเข้าใจในพื้นที่ปฏิบัติงาน เข้าใจในชุมชน และบุคคลที่เป็นสมาชิก รวมถึงทักษะความชำนาญงานของเจ้าหน้าที่ ขาดการจัดทำตัวชี้วัดในการประเมินผลความสำเร็จในการส่งเสริมการเลี้ยงโคให้ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

๒. เกษตรกรในพื้นที่ มีความยากจนระดับการศึกษาต่ำ ประกอบอาชีพแบบดั้งเดิม ทำนา ทำสวนยางพารา ทำสวนปาล์ม น้ำมันหรือประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ขาดเงินทุนรวมถึงขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาระบบการเลี้ยงโคเนื้อ

๓. วิธีการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรในพื้นที่ยังคงใช้ระบบเดิมคือโดยจะนิยมเลี้ยงผสมผสานกับอาชีพหลัก ได้แก่ การทำสวนยางพารา สวนผลไม้ และการทำนา ขึ้นไม่มีการปลูกหญ้าให้โค เนื่องจากไม่ยุ่งยากในการเลี้ยง ใช้แรงงานในครอบครัวและไม่มีปัญหาในด้านการตลาดมากนัก สภาพการเลี้ยงของเกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการการขาดความรู้ในการจัดการคอกที่เลี้ยง เกษตรกรยังไม่เข้าใจหลักในการผสมเทียมเพื่อพัฒนาสายพันธุ์โคให้ดีขึ้นเป็นเหตุให้แม่โคเนื้อที่เกษตรกรเลี้ยงมักมีสภาพไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร ขาดความสมบูรณ์พันธุ์ ผสมติดยาก และมีอัตราการให้ลูกต่ำบางส่วนประสบปัญหาเกี่ยวกับระบบสืบพันธุ์ ขาดแคลนอาหารสัตว์ ทำให้ผลผลิตที่ได้ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่คาดหวัง

๔. การบริหารจัดการ สนภ. ๔ สน. ซึ่งเป็นหน่วยงานรับผิดชอบโครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อในพื้นที่ ขาดการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่และแกนนำที่เข้าไปปฏิบัติงานให้มีความรู้ความเข้าใจถึง แนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงโค เพื่อให้แกนนำและสมาชิกกลุ่มผู้เลี้ยงโคมีรายได้เพิ่มขึ้นจริง รวมถึงการกำหนดแนวทางการประเมินโครงการให้เป็นไปตามตัวชี้วัดอย่างใกล้ชิด มีการตรวจติดตามอย่างสม่ำเสมอ เพื่อกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่และแกนนำโครงการรวมถึงสมาชิกให้มีความกระตือรือร้น มีความตั้งใจที่เข้าร่วมกันปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อให้สมาชิกกลุ่มมีรายได้เพิ่มขึ้นจริง

๕. ความมั่นคงในพื้นที่โครงการฯ สถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่งผลให้เกิดความเสียหายทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ทั้งยังก่อให้เกิดความหวาดระแวงระหว่างประชาชนต่อรัฐ รวมทั้งความหวาดระแวงระหว่างประชาชนต่อประชาชน เหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องได้ส่งผลกระทบต่อดำรงชีวิตของประชาชนทั่วไป และมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อระบบเศรษฐกิจของพื้นที่โดยเฉพาะใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดปัตตานี, ยะลาและนราธิวาส ทำให้เกิดภาวะการณ์ผลิตหดตัวเนื่องจากประชาชนไม่สามารถประกอบอาชีพได้ตามปกติ ผู้ประกอบการต้องเลิกหรือหยุดดำเนินกิจการเพราะขาดความมั่นใจในความปลอดภัย ซึ่งซ้ำเติมปัญหาความยากจนของประชาชนในพื้นที่และทำให้ประชาชนลดความเชื่อมั่นในอำนาจรัฐ

ผลการวิจัยสามารถตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ ๓ เสนอแนวทางในการบริหารจัดการการเลี้ยงโคเนื้อในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

กลุ่มเป้าหมายของการวิจัยฯ เป็นเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ ในพื้นที่ ๓ จขต. และ ๔ อำเภอ จว.สงขลา (อ.จะนะ อ.เทพา อ.นาทวี อ.สะบ้าย้อย) และเกษตรกรแกนนำ ซึ่งจะเป็นการสนับสนุนยุทธศาสตร์ คอ.บต. ในประเด็นยุทธศาสตร์การส่งเสริมพัฒนาเกษตรกรทางด้านปศุสัตว์ เพื่อเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียน สนับสนุนยุทธศาสตร์ กอ.รมน.ภาค ๔ สน. ในประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนารักษาความสงบ สนับสนุนยุทธศาสตร์ นทพ. ในประเด็นยุทธศาสตร์พัฒนาคน ชุมชน พื้นที่ และยุทธศาสตร์โคเนื้อ นทพ. ซึ่งจะเป็นการสร้างองค์ความรู้ให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ สามารถสร้างแหล่งวัตถุดิบในการทำอาหารสัตว์อย่างถูกวิธี ต้นทุนต่ำและเป็นไปตามวิถีชีวิตของราษฎรในพื้นที่และเป็นไปอย่างยั่งยืน โดยการจัดสร้างศูนย์การเรียนรู้การเลี้ยงโค

วิธีการจัดการให้ถูกต้องซึ่งปัจจัยที่กำหนดว่าเกษตรกรรายนั้นควรจะเลี้ยงในระบบใดขึ้นอยู่กับเงินทุนของเกษตรกร เพื่อใช้ในการเลี้ยงโค ได้แก่ ค่าพันธุ์โค ค่าสร้างคอกและโรงเรือน ค่าอาหารโค และค่าจ้างแรงงาน สถานที่ตั้งฟาร์ม สิ่งที่มีผลกระทบ ได้แก่ สภาพพื้นที่ ภูมิอากาศ แหล่งอาหาร หากที่ตั้งฟาร์มอยู่ในพื้นที่ที่มีผลพลอยได้จากการเกษตรมาก ก็สามารถซื้อมาใช้เป็นอาหารโคราคาถูกลงได้ จะทำให้ลดต้นทุนลงได้มาก วิธีการผสมพันธุ์ ขึ้นอยู่กับว่าจะเลี้ยงเพื่อผลิตพันธุ์แท้หรือลูกผสม

สำหรับระบบการบริหารจัดการการเลี้ยงโคเนื้อในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา นั้นจะมีการพิจารณาด้านต่างๆ ดังนี้

๑. อายุโคเนื้อ มักใช้โคที่จะขุนอายุระหว่างหย่านมจนถึง ๑ ปี จำเป็นต้องดูลักษณะภายนอก เช่น การพิจารณารูปร่าง ต้องมีความใหญ่ มีลักษณะไม่พอมโซจนเกินไป เพราะโคอาจจะอยู่ในสภาวะโรคร้าย หรือมีพยาธิรบกวนมาก หรือขาดอาหารจนอยู่ในสภาพที่ขุนไม่ขึ้นแล้ว

๒. เพศโคเนื้อ สำหรับการเลี้ยงโคขุนเพื่อผลิตเนื้อ ส่วนใหญ่นิยมการขุนโครุ่นเพศผู้ ที่ตอนมากกว่าโครุ่นเพศผู้ที่ไม่ตอน ส่วนโคเพศเมียจะเป็นโครุ่น

๓. สภาพโคเนื้อ ควรคัดเลือกโคที่มีสภาพสมบูรณ์ ไม่ควรเป็นโคพอม เพราะมีโอกาสที่จะแคระแกร็น หรือขุนไม่ขึ้น โคทั่วไปจะมีอัตราการเติบโตมากในช่วงอายุ ๑-๒ ปี หลังจากนั้น อัตราการเติบโตจะค่อยๆ ลดลงส่วนโคที่มีอายุ ๒ ปี โคร่างได้ขยายใหญ่พอสมควรแล้ว

๔. การคัดเลือกโคเข้าขุน เลือกโคที่มีกระดูกหน้าแข้งใหญ่ ขนาดของกระดูกมีความสัมพันธ์ทางบวกกับปริมาณเนื้อโค ระยะห่างระหว่างกระดูกเชิงกรานกับกระดูกก้นกบมากทำให้โคตัวนี้มีสัดส่วนสะโพกยาว และมีเนื้อส่วนที่มีราคาแพงมาก กระดูกก้นกบควรอยู่สูงและห่างจากกันมากๆ เป็นผลให้มีเนื้อส่วนท้ายมากซึ่งเนื้อส่วนท้ายมีราคาแพงเช่นกัน แนวสันหลังตรงและยาว หรืออีกนัยหนึ่งคือ ลำตัวยาว และลำตัวไม่ลึกนักซึ่งปกติส่วนครึ่งล่างของกลางลำตัวโคจะมีเนื้อน้อยและราคาต่ำ

๕. อาหารและการให้อาหารโคเนื้อ อาหารชั้น เป็นสิ่งจำเป็นในการเลี้ยงโคขุน เนื่องจากเป็นอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการที่สูงมากกว่าอาหารปกติที่โคกิน การจัดเตรียมอาหารชั้น อาหารชั้นประกอบด้วย อาหารประเภทพลังงาน อาหารประเภทโปรตีน เกลือแร่ วิตามิน และสารเสริมต่างๆ อาหารหยาบ ประเภทหญ้าสด คือ อาหารหยาบที่เป็นอาหารหลักของโค โดยหญ้าสดเป็นแหล่งเยื่อใยที่ช่วยระบบย่อยอาหาร แหล่งวิตามิน และแร่ธาตุต่างๆ และจำเป็นอย่างยิ่งที่โคต้องกินหญ้าในทุกวันกาน้ำตาล เป็นผลพลอยได้จากการหีบอ้อย ซึ่งกาน้ำตาลอุดมไปด้วยอาหารประเภทแป้ง มีรสหวาน สัตว์ชอบกิน แต่มีโปรตีนน้อยมาก การให้โคกินจะไม่ให้ผสมกับน้ำ นอกจากอาหารหลักที่เป็นแป้ง โปรตีน ไขมัน และวิตามิน แล้ว การเลี้ยงโคขุนจำเป็นต้องเสริมแร่ธาตุให้แก่โคด้วย เช่น แคลเซียม ฟอสฟอรัส เหล็ก ทองแดง เป็นต้น

๖. การให้ข้อมูลข่าวสารโดยระบบสารสนเทศ มีความจำเป็นต่อเกษตรกรอย่างมาก ในการเชื่อมโยงข้อมูลช่วยเพิ่มศักยภาพ เพิ่มโอกาสในการแข่งขัน หน่วยบัญชาการทหารพัฒนาได้ทำการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการประยุกต์ประโยชน์ทางการปศุสัตว์และให้บริการฐานข้อมูลสารสนเทศแก่เกษตรกรทั่วไป ในปัจจุบันได้จัดทำเว็บไซต์ที่ทำการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสารสนเทศทางปศุสัตว์ในด้าน การเลี้ยงโคเนื้อเพื่อการสืบค้นสารสนเทศทางการจัดการการผลิตสัตว์โคเนื้อการบริหารจัดการข้อมูลเกษตรกร รวบรวมสถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยทางการจัดการการผลิตสัตว์ การวิจัยสังคมและเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการผลิตสัตว์ การจัดการความรู้ในด้านการผลิตสัตว์ ตลอดจนพัฒนาสารสนเทศและการวิจัยเพื่อจัดการการผลิตสัตว์เพื่อให้เกษตรกรและผู้ประกอบการด้านปศุสัตว์ได้ใช้บริการข้อมูลเพื่อการพัฒนาองค์ความรู้ทั้งด้านการผลิต การจัดการ การตลาด และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ โดยระบบสารสนเทศ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

๘. การสร้างเครือข่าย โดยให้แกนนำหรือประธานกลุ่ม จัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ขนาดเล็ก และมีความเชื่อมโยงกับฟาร์มตัวอย่างในสมเด็จพระนางพระบรมราชินีนาถ บ้านปายามุมัง อ.หนองจิก จ.ปัตตานี มีการจัดทำโครงการฝึกอบรมให้ความรู้และตั้งเครือข่ายโค โดย นทพ. ออกไปรับรองให้กับประธานกลุ่มหรือสมาชิก เพื่อเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพเสริม เช่น การขายยา ขายปุ๋ย เป็นต้น เพื่อให้ร่วมมือกันในการพัฒนาการเลี้ยงโคเนื้อในแต่ละพื้นที่และแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น เพื่อให้กลุ่มเกษตรกรสามารถรวมตัวกันเป็นเครือข่ายเพื่อสร้างความเชื่อมโยงด้านการผลิตและการตลาดโคเนื้อให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืนตลอดไป

ข้อเสนอแนะ

๑. การส่งเสริมให้เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อรายย่อยจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร จัดตั้งวิสาหกิจชุมชนหรือสหกรณ์โคเนื้อ เพื่อสร้างอำนาจต่อรองในการจัดหาและจัดซื้อโคเนื้อต้นน้ำ วัตถุดิบอาหารสัตว์รวมทั้งการขายโคเนื้อ

๒. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อรายย่อยซึ่งอาจมีส่วนช่วยให้มีอำนาจในการต่อรองในการจัดซื้อจัดหาโคเนื้อต้นน้ำและวัตถุดิบ รวมทั้งการขายโคเนื้อ นอกจากนี้ยังเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางด้านวิชาการ การจัดการฟาร์ม ซึ่งในปัจจุบันมีกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อบางกลุ่ม เป็นแหล่งเรียนรู้ และถ่ายทอดความรู้ให้กับ เกษตรกรที่สนใจในการเลี้ยงโคเนื้อ รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับสมาชิก ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์

๓. สำหรับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตโคเนื้อ โคขุน ควรมีหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเข้าไปมีส่วนช่วยในการพัฒนาปรับปรุงอาหารชั้นที่เกษตรกรเป็นผู้ผสมเองให้เหมาะสมกับความต้องการของโคเนื้อ รวมทั้งการหาแนวทางในการปรับปรุงใบปาล์มน้ำมัน เพื่อใช้เป็นพืชอาหารหยาบ หรือการใช้พืชอื่นๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น บุนหงานรา ซึ่งเป็นพืชที่สามารถขึ้นได้ในพื้นที่ที่มีแสงน้อย ซึ่งเหมาะกับสภาพพื้นที่ที่ปลูกปาล์มน้ำมัน และยางพารา

๔. สำหรับแนวทางในการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ โคขุนจะพบว่าในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ จะมีแนวทางในการบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด หน่วยงานระดับจังหวัด และกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อชัดเจน การส่งเสริมให้มีการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน หรือกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อในพื้นที่ การจัดหรือพัฒนาให้ฟาร์มเกษตรกรเป็นแหล่งเรียนรู้การเลี้ยงโคเนื้อ ขณะที่แนวทางการส่งเสริมการ เลี้ยงโคเนื้อและโคขุน ในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ ให้มีความชัดเจน

๕. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนการผลิต และรายได้ของการปลูกปาล์มน้ำมันที่เหมาะสมต่อการผลิตโคเนื้อ (รายได้ที่เกิดจากการขายโคขุน มูลโค การลดการใช้ปุ๋ยเคมีเทียบกับรายได้ที่ลดลงของการปลูกปาล์มน้ำมัน ให้มีระยะห่างขึ้น) แต่ทั้งนี้ควรพิจารณาถึงความสูญเสียที่อาจเกิดจากการเหยียบหญ้า ของโคเนื้อต่อระบบรากของปาล์มน้ำมัน เนื่องจากปาล์มน้ำมัน เป็นพืชที่มีระบบ รากอยู่บริเวณผิวดิน ซึ่งจะมีผลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของปาล์มน้ำมัน ดังนั้นแนวทางในการศึกษาในเรื่องดังกล่าวควรเป็นการตัดหญ้าจากสวนปาล์มน้ำมันแทนการปล่อยให้โคเนื้อแทะเล็มในสวนปาล์มน้ำมัน

๖. การพัฒนาปรับปรุงโรงฆ่าสัตว์ให้มีมาตรฐาน เนื่องจากปัจจุบัน พบว่า โรงฆ่าสัตว์ยังไม่มีมาตรฐานเพียงพอในด้านความสะอาดและความปลอดภัย อาจส่งผลกระทบต่อได้รับการยอมรับจากผู้บริโภค ดังนั้นแนวทางในการส่งเสริม การเลี้ยงโคเนื้อจึงควรมุ่งเน้น ยกกระดับมาตรฐานในด้านความปลอดภัยและความสะอาดของโรงฆ่าสัตว์ ในพื้นที่

๗. การจัดตั้งสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคเนื้อ นทพ. ในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ เพื่อใช้เป็นกลไกหลักในการบริหารจัดการเกี่ยวกับกระบวนการเลี้ยงโค โดยใช้ระบบสหกรณ์ที่เกษตรกรเป็นสมาชิก และเป็นเจ้าของร่วมกันเข้ามาดำเนินการในการจัดจำหน่ายโคและผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเลี้ยงโคให้มีตลาดที่ชัดเจน และสามารถประกันราคาให้กับเกษตรกรได้ สหกรณ์ยังเป็นแหล่งออมเงินให้กับเกษตรกรตลอดจนเป็นแหล่งเงินทุนที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย เพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียน ดังนั้นสหกรณ์จึงเป็นอีกหนึ่งแนวทางสำคัญที่ทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อมียาได้เพิ่มขึ้น

๘. การจัดการพัฒนาเป็นฐานการผลิตสินค้าฮาลาลป้อนตลาดโลกมุสลิม เพราะมีศักยภาพในการผลิตวัตถุดิบ โคเนื้อ และผลิตภัณฑ์โคเนื้อที่สามารถเป็นแหล่ง ผลิตอาหารแปรรูป และผลิตสินค้าฮาลาลอื่นๆ ที่มีศักยภาพ ของชาวมุสลิม ทั้งพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังมีประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม สังคมที่เชื่อมโยงกับประเทศมุสลิมที่สามารถใช้เป็นโอกาสในการสร้างความสัมพันธ์ และการร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศโลกมุสลิม